

SÉANCES DU MERCREDI 18 DÉCEMBRE 1996

VERGADERINGEN VAN WOENSDAG 18 DECEMBER 1996

MATIN

SOMMAIRE :

EXCUSÉS :

Page 2095.

PROPOSITIONS ET PROJETS DE LOI (Discussion) :

Proposition de loi tendant à la délivrance gratuite d'une copie de toutes les pièces du procès en matière pénale.

Discussion générale. — *Orateurs* : **M. Desmedt**, rapporteur, **Mme Bribosia-Picard**, **M. Vandenberghe**, p. 2095.

Discussion et vote des articles, p. 2097.

Proposition de loi insérant un article 61bis dans le Code d'instruction criminelle.

Discussion générale. — *Orateurs* : **MM. Desmedt**, rapporteur, **Lallemand**, **Erdman**, **Vandenberghe**, **Mme Willame-Boonen**, **M. Boutmans**, p. 2099.

Discussion et vote des articles, p. 2103.

Projet de loi sur la coopération internationale en ce qui concerne l'exécution de saisies et de confiscations (Évocation).

Discussion. — *Orateur* : **M. le Président**, p. 2105.

Projet de loi instituant le collège des procureurs généraux et créant la fonction de magistrat fédéral.

Discussion générale. — *Orateurs* : **MM. Coveliers**, **Vandenberghe**, rapporteurs, **Foret**, **Lallemand**, **Loones**, p. 2105.

ORDRE DES TRAVAUX :

Page 2099.

Ann. parl. Sénat de Belgique - Session ordinaire 1996-1997
Parlem. Hand. Belgische Senaat - Gewone zitting 1996-1997

OCHTEND

INHOUDSOPGAVE :

VERONTSCHULDIGD :

Bladzijde 2095.

WETSVORSTELLEN EN WETSONTWERPEN (Bespreking) :

Wetsvoorstel strekkende tot het afgeven van een kosteloos afschrift van alle processtukken in strafzaken.

Algemene bespreking. — *Sprekers* : **de heer Desmedt**, rapporteur, **mevrouw Bribosia-Picard**, **de heer Vandenberghe**, blz. 2095.

Bespreking en stemming over de artikelen, blz. 2097.

Wetsvoorstel houdende invoeging van een artikel 61bis in het Wetboek van strafvordering.

Algemene bespreking. — *Sprekers* : **de heren Desmedt**, rapporteur, **Lallemand**, **Erdman**, **Vandenberghe**, **mevrouw Willame-Boonen**, **de heer Boutmans**, blz. 2099.

Bespreking en stemming over de artikelen, blz. 2103.

Wetsontwerp betreffende de internationale samenwerking inzake de tenuitvoerlegging van inbeslagnemingen en verbeurdverklaringen (Évocation).

Bespreking. — *Spreker* : **de Voorzitter**, blz. 2105.

Wetsontwerp tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van federaal magistraat.

Algemene bespreking. — *Sprekers* : **de heren Coveliers**, **Vandenberghe**, rapporteurs, **Foret**, **Lallemand**, **Loones**, blz. 2105.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN :

Bladzijde 2099.

APRÈS-MIDI

SOMMAIRE :

EXCUSÉS :

Page 2113.

MESSAGES :

Page 2113.

Chambre des représentants.

ÉVOCATIONS :

Page 2114.

NON-ÉVOCATIONS :

Page 2114.

ARRÊTÉS ROYAUX (Transmission) :

Page 2115.

MOTION (Retrait) :

Page 2115.

PROPOSITIONS (Dépôt) :

Page 2115.

M. Vandenberghe. — Proposition de loi abrogeant l'article 150 du Code des impôts sur les revenus 1992 en ce qui concerne la réduction pour pensions, revenus de remplacement, prépensions, allocations de chômage et indemnités légales d'assurance en cas de maladie ou d'invalidité.

Mme Lizin. — Proposition de loi modifiant la loi du 27 décembre 1973 relative au statut du personnel du cadre actif du corps opérationnel et la loi du 11 juillet 1978 organisant les relations entre les autorités publiques et les syndicats du personnel du corps opérationnel de la gendarmerie.

Mme de Bethune. — Proposition de déclaration de révision du titre II de la Constitution, en vue d'y insérer des dispositions assurant la protection des droits de l'enfant.

PROJET ET PROPOSITIONS DE LOI (Discussion) :

Projet de loi instituant le collège des procureurs généraux et créant la fonction de magistrat fédéral.

Discussion générale (Reprise). — *Orateurs*: **M. le Président, M. De Clerck**, ministre de la Justice, **M. Erdman, Mme Willame-Boonen, M. Boutmans, Mme Milquet, MM. Coveliers, Desmedt, Lallemand**, p. 2115.

Discussion et vote des articles, p. 2123.

Proposition de loi modifiant le Code judiciaire et le Code d'instruction criminelle en ce qui concerne la procédure de dessaisissement.

Proposition de loi modifiant le Code judiciaire et le Code d'instruction criminelle en ce qui concerne la suspicion légitime et l'impartialité du juge d'instruction.

NAMIDDAG

INHOUDSOPGAVE :

VERONTSCHULDIGD :

Bladzijde 2113.

BOODSCHAPPEN :

Bladzijde 2113.

Kamer van volksvertegenwoordigers.

EVOCATIES :

Bladzijde 2114.

NON-EVOCATIES :

Bladzijde 2114.

KONINKLIJKE BESLUITEN (Overzending) :

Bladzijde 2115.

MOTIE (Intrekking) :

Bladzijde 2115.

VOORSTELLEN (Indiening) :

Bladzijde 2115.

De heer Vandenberghe. — Wetsvoorstel tot opheffing van artikel 150 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, in verband met de vermindering voor pensioenen, vervangingsinkomsten, bruggpensioenen, werkloosheidsuitkeringen en wettelijke vergoedingen inzake ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Mevrouw Lizin. — Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 27 december 1973 betreffende het statuut van het actief kader van het operationeel korps van de rijkswacht en de wet van 11 juli 1978 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden voor het rijkswacht-personeel van het actief kader.

Mevrouw de Bethune. — Voorstel van verklaring tot herziening van titel II van de Grondwet, om nieuwe bepalingen in te voegen die de bescherming van de rechten van het kind verzekeren.

WETSONTWERP EN WETSVORSTELLEN (Bespreking) :

Wetsontwerp tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van federaal magistraat.

Algemene bespreking (Hervatting). — *Sprekers*: **de Voorzitter, de heer De Clerck**, minister van Justitie, **de heer Erdman, mevrouw Willame-Boonen, de heer Boutmans, mevrouw Milquet, de heren Coveliers, Desmedt, Lallemand**, blz. 2115.

Bespreking en stemming over de artikelen, blz. 2123.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek en het Wetboek van strafvordering inzake de procedure tot onttrekking van de zaak aan de rechter.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek en het Wetboek van strafvordering inzake de gewettigde verdenking en de onpartijdigheid van de onderzoeks-rechter.

Proposition de loi modifiant les articles 542 et 545 du Code d'instruction criminelle.

Discussion générale. — *Orateurs*: **Mme Delcourt-Pêtre**, rapporteuse, **MM. Vandenberghe, Lallemand, Boutmans, Foret, Coveliers, Erdman**, p. 2127.

Discussion et vote des articles, p. 2131.

ORDRE DES TRAVAUX:

Page 2127.

Wetsvoorstel tot wijziging van de artikelen 542 en 545 van het Wetboek van strafvordering.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: **mevrouw Delcourt-Pêtre**, rapporteur, **deheren Vandenberghe, Lallemand, Boutmans, Foret, Coveliers, Erdman**, blz. 2127.

Bespreking en stemming over de artikelen, blz. 2131.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Bladzijde 2127.

SÉANCE DU MATIN — OCHTENDVERGADERING

PRÉSIDENCE DE M. MOENS, VICE-PRÉSIDENT VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER MOENS, ONDERVOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 10 h 15 m.

De vergadering wordt geopend om 10 h 15 m.

EXCUSÉS — VERONTSCHULDIGD

MM. Anciaux, pour raisons familiales; Hazette, pour d'autres devoirs; Raes, pour raison de santé; Urbain, en mission à l'étranger, et Vandenbroeke, pour devoirs professionnels, demandent d'excuser leur absence à la séance de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Anciaux, om familiale redenen; Hazette, wegens andere plichten; Raes, om gezondheidsredenen; Urbain, met opdracht in het buitenland, en Vandenbroeke, wegens ambtsplichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

PROPOSITION DE LOI TENDANT À LA DÉLIVRANCE GRATUITE D'UNE COPIE DE TOUTES LES PIÈCES DU PROCÈS EN MATIÈRE PÉNALE

Discussion générale et vote des articles

WETSVOORSTEL STREKKENDE TOT HET AFGEVEN VAN EEN KOSTELOOS AFSCHRIFT VAN ALLE PROCESSTUKKEN IN STRAFZAKEN

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous abordons l'examen de la proposition de loi tendant à la délivrance gratuite d'une copie de toutes les pièces du procès en matière pénale.

Wij vatten de bespreking aan van het wetsvoorstel strekkende tot het afgeven van een kosteloos afschrift van alle processtukken in strafzaken.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

La parole est au rapporteur.

M. Desmedt (PRL-FDF), rapporteur. — Monsieur le Président, la proposition que nous examinons a été déposée le 27 juin 1995 par M. Erdman. Elle l'avait déjà été en 1988, 1992 et 1994, mais n'avait pas été examinée.

Son but est d'autoriser les parties en procès pénal, c'est-à-dire le prévenu et la partie civile, à obtenir copie gratuite des pièces du dossier.

Dans l'état actuel de la législation, cette possibilité n'existe que pour le seul accusé renvoyé devant la Cour d'assises et encore, il ne peut s'agir que d'une copie, même s'il y a plusieurs accusés. On

peut dès lors s'interroger sur la compatibilité de cette situation en regard de l'article 6 de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales ainsi que vis-à-vis des articles 10 et 11 de la Constitution belge.

La Cour de cassation n'avait pas retenu cette difficulté mais dans son arrêt du 2 mars 1995, la Cour d'arbitrage a, quant à elle, considéré qu'il y avait une violation du principe d'égalité par rapport à la situation des parties en matière civile où l'indigent se voit accorder l'assistance judiciaire.

La proposition visait donc à remédier à cette situation inéquitable par l'insertion d'un article 674bis dans le Code judiciaire.

Le texte initial mettait sur le même pied le prévenu et la partie civile qui pouvaient solliciter le bénéfice de la procédure gratuite en vue d'obtenir une copie de toutes les pièces du dossier. La demande devait être formulée, selon les cas, devant la chambre du conseil, la chambre des mises en accusation ou le juge de fond par écrit ou verbalement.

Le requérant devait apporter la preuve de son insolvabilité. La proposition ne concernait pas les procédures menées devant les tribunaux de police et ne touchait pas au système organisé devant la Cour d'assises par l'article 305 du Code d'instruction criminelle. Enfin, sur la base des principes généraux en matière d'assistance judiciaire, les décisions étaient susceptibles d'appel et de cassation.

Cette proposition a fait l'objet, au sein de la commission de la Justice, d'un large débat qui a occupé plusieurs séances. Le Gouvernement y a activement participé. De nombreux problèmes ont été soulevés et discutés.

Tout d'abord, fallait-il calquer le système en matière pénale sur la procédure de l'assistance judiciaire en matière civile telle qu'elle est organisée au livre premier de la quatrième partie du Code judiciaire ou fallait-il l'organiser de façon différente? La solution adoptée se situe entre les deux points de vue. D'une part, les dispositions votées par la commission sont insérées dans le chapitre de l'assistance judiciaire sous forme d'un article 674bis, mais, d'autre part, les modalités d'application diffèrent sensiblement de celles en vigueur en matière civile.

Le danger de voir le juge de fond préjuger en statuant sur la situation financière d'une partie avant de statuer au principal a également été soulevé mais cet élément n'a pas paru déterminant.

On a également longuement évoqué la situation de l'éventuelle future partie civile quant à la possibilité d'obtenir la copie du dossier. Cette expression semblant peu satisfaisante, la notion de «toute personne qui, sur la base du dossier pourrait faire état d'un

préjudice» a été préférée. À cet égard, certains ont craint des demandes fantaisistes. Il a été répondu qu'il appartenait au juge d'apprécier le sérieux des demandes et que le ministère public devait également donner son avis. Il a finalement été décidé d'étendre l'application de la proposition aux tribunaux de police qui sont compétents dans toute la matière du contentieux de roulage.

À la demande du Gouvernement, les règles spécifiques qui réglaient le problème pour les procédures d'assises ont été supprimées et les nouvelles dispositions s'y appliqueront comme devant les autres juridictions.

Enfin, la commission a écarté la possibilité de pourvoi en cassation en cette matière.

La proposition initiale a donc fortement été modifiée et l'évolution du texte ne fut pas toujours facile à suivre. À son projet initial, l'auteur de la proposition en substitua un autre par amendement déposé le 21 mai 1996. Ensuite, le Gouvernement réécrivit à son tour le texte par des amendements déposés le 24 octobre dernier. Enfin, l'auteur initial reprit l'initiative par une nouvelle série d'amendements déposée le 6 novembre.

Finalement, le texte voté constitue une synthèse des deux dernières séries d'amendements. Il met sur un pied d'égalité l'inculpé, la partie civilement responsable, la partie civile et tout préjudicié qui auront accès à l'assistance judiciaire pour obtenir une copie gratuite de tout ou partie du dossier.

Les documents justifiant la situation financière du requérant sont les mêmes qu'en matière civile, sur la base de l'article 676 du Code judiciaire.

Le libellé du projet a été modifié et il devient: «Proposition de loi relative à l'assistance judiciaire pour la délivrance de copies de pièces du dossier judiciaire en matière pénale».

La demande doit préciser quelles sont les pièces dont on souhaite obtenir la copie gratuite. Le juge peut donner satisfaction totale ou partielle ou rejeter la demande. Celle-ci doit être introduite, selon les cas, devant la juridiction de fond, la chambre du conseil ou la chambre des mises en accusation. La requête peut être écrite ou verbale.

En ce qui concerne les détails de la procédure et les détails d'introduction de la demande, je me permets de renvoyer à mon rapport écrit.

La proposition ainsi modifiée a été adoptée à l'unanimité par la commission.

Monsieur le Président, il est évident que le vote de cette proposition a été accéléré à la suite des événements tragiques de l'été 1996 et qu'elle trouve sa place dans l'amélioration de notre appareil judiciaire en vue d'une meilleure administration de la Justice.

Jusqu'à présent en effet, lorsqu'on se trouvait en présence de dossiers importants et volumineux, aussi bien les victimes que les accusés étaient entravés dans l'exercice de leurs droits par le caractère exorbitant du coût des copies des dossiers et eux-mêmes et leurs avocats devaient souvent travailler dans des conditions fort difficiles et chaotiques.

C'est dire combien cette proposition qui a été examinée avec beaucoup de soin et d'attention par la commission de la Justice apportera une solution satisfaisante à cette situation regrettable. J'espère donc que le Sénat pourra l'adopter à l'unanimité. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Bribosia.

Mme Bribosia-Picard (PSC). — Monsieur le Président, cette proposition a été déposée en juin 1995 *in tempore non suspecto*, soit bien avant les «affaires Dutroux». Elle démontrait déjà le souci des sénateurs de rendre la justice plus accessible aux plus faibles et aux plus démunis de la société.

Le groupe PSC s'est, dans son ensemble, rallié à cette proposition. En effet, elle répondait à l'une des préoccupations que le PSC a exprimées dans son programme lors des élections pour favoriser un accès simplifié et plus démocratique aux cours et tribunaux.

À l'heure où je vous parle, les dispositions du Code judiciaire n'autorisent pas l'assistance judiciaire, telle la gratuité des frais, pour la copie des pièces des dossiers répressifs.

C'est ainsi que, hormis les procès en Cour d'assises, les prévenus et les parties civiles ne peuvent obtenir la délivrance gratuite des pièces d'un dossier. Cette situation a été dénoncée à de nombreuses reprises car il est intéressant de savoir que le prix pratiqué par les greffes en ce qui concerne les photocopies est de 30 francs la page. Dans ces conditions, les personnes aptes à faire face aux frais de copie d'un dossier répressif parfois très volumineux sont de plus en plus rares.

La Cour d'arbitrage a d'ailleurs critiqué notre régime législatif dans un arrêt du 2 mars 1995 dans lequel elle a considéré que ces dispositions du Code judiciaire violent les articles 10 et 11 de la Constitution qui garantissent l'égalité entre tous les Belges et la non-discrimination.

Nous avons la possibilité de veiller à ce que tous, quelles que soient les inégalités de revenus, aient les mêmes possibilités d'accès et d'information en matière de justice.

Des réformes sont en cours à ce propos et elles ont été initiées tant lors du Conseil général de la Justice du PSC au mois de novembre que lors du dernier conclave du Gouvernement ce 6 décembre. Il est nécessaire d'inclure dans ces réformes plusieurs aspects qui touchent notamment au coût des procédures judiciaires, en ce compris celui des copies de pièces indispensables au prévenu pour sa défense mais aussi, rappelons-le, à la partie civile qui souhaite obtenir un juste dédommagement.

C'est pourquoi cette proposition propose de conformer les dispositions légales à l'arrêt de la Cour d'arbitrage en permettant au prévenu, à la partie civile et au civilement responsable — ayant fait préalablement la preuve de leur indigence — d'obtenir copie gratuite du dossier répressif.

Diverses conditions ont été instaurées, à la suite de plusieurs amendements, afin d'éviter les abus et de ne pas retarder inutilement le procès. On exige, dans cet esprit, que l'intéressé introduise sa demande au moins cinq jours avant l'audience de jugement. En outre, on a étendu le champ d'application de la proposition: copie gratuite des pièces pourra être demandée devant la chambre du conseil ou la chambre des mises en accusation, devant le tribunal de police ou correctionnel, devant la cour d'appel et en Cour d'assises.

Je me permets également de signaler qu'un recours en appel a été prévu contre la décision d'un juge de refus de l'assistance judiciaire.

Il convient de souligner que le Gouvernement a finalement appuyé l'effort des sénateurs en participant de manière constructive aux discussions.

Cette proposition ne représente qu'une contribution limitée dans l'amélioration des rapports entre les citoyens et la justice. Elle a pourtant le mérite d'avoir été étudiée et, je l'espère, sera votée au Sénat. Avec d'autres textes législatifs et, surtout, une approche plus concertée entre les différents acteurs et la justice, des signes tangibles pourront être donnés à la population pour lui permettre de retrouver confiance dans nos institutions. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandenberghe.

De heer Vandenberghe (CVP). — Mijnheer de Voorzitter, artikel 6.3.b van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens bepaalt dat «eenieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd het recht heeft te beschikken over voldoende tijd en faciliteiten welke nodig zijn voor de voorbereiding van zijn verdediging». Het recht op een kosteloos afschrift van het volledige strafdossier vloeit daar volgens de rechtspraak, evenwel niet uit voort. Het dossier kan immers steeds kosteloos ter griffie worden ingekeken.

In een recent arrest wees het Arbitragehof er echter op dat de onmogelijkheid om over afschriften van essentiële stukken van het strafdossier te beschikken, in bepaalde gevallen de rechtszoekende kan verhinderen op nuttige wijze zijn argumenten te laten gelden en de voor zijn verdediging nodige adviezen, met name op technisch vlak, in te winnen.

Volgens het Arbitragehof zou de wetgever aldus op een onevenredige manier de uitoefening van de rechten van de verdediging bemoeilijken door, in geen enkele hypothese, voor de rechtszoek-

kenden die niet over de nodige middelen beschikken om de uitgifterechten te betalen, de mogelijkheid te scheppen om gratis het afschrift van stukken van het strafdossier te verkrijgen.

Onderhavig wetsvoorstel maakt aan deze discriminatie een einde, en zorgt ervoor dat eenieder, ongeacht zijn financiële middelen, over dezelfde faciliteiten, nodig voor de voorbereiding van zijn verdediging, kan beschikken.

Daar waar volgens de oorspronkelijke tekst van het voorstel een kopij van het gehele dossier kosteloos zou kunnen worden verkregen, werd deze mogelijkheid beperkt tot de voor de betrokkene relevante en essentiële stukken. Ook degenen die de uitgifterechten dienen te betalen, zullen immers slechts een afschrift vragen van de voor hen van belang zijnde stukken. Aldus wordt ook de met het kopiëren gepaard gaande werklast voor de griffies beperkt en wordt onnodige vertraging van de procesgang vermeden.

Wat dit laatste betreft, werd trouwens expliciet in de tekst van de wet ingeschreven dat de normale berechting van de strafvordering door de rechtspleging betreffende de rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften van stukken uit het dossier, niet mag worden vertraagd.

Het zal de rechter zijn bij wie de zaak aanhangig is, die zal bepalen van welke stukken kosteloos afschrift kan worden genomen. Deze kent het dossier en kan dan ook met kennis van zaken nagaan in welke mate deze stukken relevant en essentieel zijn voor de betrokkene die er afschrift van vraagt.

Samengevat kunnen wij stellen dat dit voorstel onmiskenbaar een optimalisering inhoudt van de rechten van de verdediging, zowel van de verdachte als van het slachtoffer de burgerlijke partij — die in het oorspronkelijk beeld niet altijd voorkwam — zonder dat daarbij het verloop van de procesvoering wordt verstoord.

Aansluitend hierbij kan ook reeds worden verwezen naar het voorstel van wet houdende invoeging van een artikel 61*bis* in het Wetboek van Strafvordering, dat vandaag eveneens op de agenda staat. Dit laatste voorstel voorziet immers in de mogelijkheid, zowel voor de verdachte als voor de burgerlijke partij, om inzage te vragen in een gerechtelijk dossier dat hen betreft, waarbij tevens afschrift kan worden gevraagd van verklaringen die ze zelf in de loop van het gerechtelijk onderzoek hebben afgelegd.

De CVP-senaatsfractie zal beide wetsvoorstellen dan ook met overtuiging goedkeuren. Rechtsbeginselen, zoals het recht van verdediging en de gelijke behandeling van de rechten van de slachtoffers, dienen immers niet enkel te worden geformuleerd in hoogstaande redevoeringen, maar moeten worden concreetiseerd in afdoende wetten. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging verklaar ik ze voor gesloten en bespreken wij de artikelen van het wetsvoorstel.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close, et nous passons à l'examen des articles de la proposition de loi.

L'article premier est ainsi rédigé:

Article premier. La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 2. Dans le Code judiciaire est inséré un article 674*bis*, rédigé comme suit:

«Art. 674*bis*. § 1er. En matière pénale, l'inculpé, la partie civilement responsable, la partie civile, et toute personne qui, sur base du dossier, pourrait faire état d'un préjudice, peuvent demander l'assistance judiciaire en vue d'obtenir copie de pièces du dossier judiciaire.

§ 2. La requête est adressée selon le cas:

1° au président de la chambre du conseil ou de la chambre des mises en accusation lorsque l'affaire a été fixée pour le règlement de la procédure;

2° au tribunal de police ou au président de la chambre du tribunal correctionnel, lorsque l'inculpé est cité;

3° au président de la chambre de la cour d'appel;

4° au président de la cour d'assises.

Aucune requête ne peut être introduite auprès du tribunal correctionnel ni de la cour d'appel qui connaissent de l'appel de l'action publique, sauf par celui à qui le bénéfice de l'assistance judiciaire a déjà été octroyé en première instance pour la délivrance de copies et qui souhaite introduire une requête tendant à obtenir copies des pièces ajoutées au dossier judiciaire après la première requête.

§ 3. Lorsque l'affaire a été fixée devant la chambre du conseil ou devant la chambre des mises en accusation en vue du règlement de la procédure, la demande d'assistance judiciaire relative à la délivrance de copies de pièces du dossier judiciaire est introduite, à peine de déchéance, en ce qui concerne les parties citées ou appelées, au plus tard à la première audience.

Le texte de l'alinéa 1er de ce paragraphe est reproduit dans la citation à comparaître devant la chambre du conseil ou la chambre des mises en accusation.

§ 4. Lorsque l'affaire a été portée sans ordonnance de renvoi devant le tribunal de police ou le tribunal correctionnel, ou devant la cour d'appel, en cas d'application des articles 479 et suivants du Code d'instruction criminelle, la demande d'assistance judiciaire en vue d'obtenir la délivrance de copies de pièces du dossier judiciaire doit être introduite, à peine de déchéance, dans les huit jours à dater de la citation ou de la convocation.

Le texte de l'alinéa 1er de ce paragraphe est reproduit dans la citation ou la convocation.

§ 5. Sauf si elle peut établir qu'elle n'a pas été informée en temps utile, toute personne qui, sur base du dossier, pourrait faire état d'un préjudice doit introduire sa requête, à peine de déchéance, au plus tard cinq jours avant la première audience à laquelle la juridiction de jugement connaît de l'action publique.

§ 6. La requête écrite est signée par le requérant ou son avocat. Elle est déposée, selon le cas, à l'audience ou au greffe, ou bien envoyée au greffe par lettre recommandée à la poste. La date figurant sur le récépissé délivré par les services postaux fait office de date de dépôt. La requête verbale est formulée à l'audience; et il en est fait mention sur la feuille d'audience elle peut aussi être faite sous forme de déclaration au greffe. La déclaration enregistrée par le greffier est versée au dossier judiciaire.

Le requérant indique les pièces dont il demande la copie.

Seule peut être sollicitée la copie de pièces figurant dans le dossier au moment du dépôt de la requête. Les documents mentionnés à l'article 676 sont joints à la requête.

§ 7. L'examen de la demande d'assistance judiciaire visant à la délivrance de copies se déroule à huis clos. Il a lieu lors de la prochaine audience lorsque la requête est déposée ou faite au greffe. Il a lieu à l'audience à laquelle le juge connaît de l'action publique lorsque la requête a été formulée verbalement.

Le président ou le juge statue après que le requérant ou son avocat ainsi que le ministère public ont été entendus ou ont eu l'opportunité de l'être.

Le président ou le juge peut rejeter la demande ou y accéder en tout ou en partie. Dans sa décision, le président ou le juge indique les pièces pour lesquelles il autorise la délivrance de copies sous le régime de l'assistance judiciaire.

§ 8. Toute personne dont la requête a été acceptée en tout ou en partie peut introduire une nouvelle requête relative aux pièces ajoutées au dossier judiciaire.

La requête est introduite, à peine de déchéance, au plus tard cinq jours avant l'audience de la juridiction de jugement.

Lorsqu'à l'issue du délai visé à l'alinéa 2, de nouvelles pièces sont ajoutées au dossier judiciaire, le greffier délivre gratuitement une copie desdites pièces aux parties qui ont déjà bénéficié antérieurement de l'assistance judiciaire pour la délivrance de copies.

§ 9. La décision du juge relative à l'assistance judiciaire pour la délivrance de copies de pièces du dossier judiciaire n'est pas susceptible d'opposition. L'appel peut être introduit par le

demandeur ou par le ministère public dans un délai de vingt-quatre heures, lequel commence à courir à partir du prononcé du jugement.

L'appel est interjeté, selon les règles applicables en matière pénale, auprès du greffe de la juridiction qui a rendu la décision.

Il doit être examiné dans les quinze jours de son introduction :

1° par la chambre du conseil en cas d'appel de la décision du tribunal de police;

2° par la chambre des mises en accusation en cas d'appel de la décision de la chambre du conseil ou du tribunal correctionnel.

§ 10. Les décisions relatives à l'assistance judiciaire pour la délivrance de copies de pièces du dossier judiciaire ne peuvent faire l'objet d'un pourvoi en cassation.

§ 11. La procédure relative à l'assistance judiciaire pour la délivrance de copies de pièces du dossier judiciaire en matière pénale ne peut retarder le cours normal de l'action publique.»

Art. 2. In het Gerechtelijk Wetboek wordt een artikel 674bis ingevoegd, luidende:

«Art. 674bis. § 1. In strafzaken kunnen de verdachte, de burgerrechtelijk aansprakelijke partij, de burgerlijke partij en ieder die zich op grond van het dossier zou kunnen beroepen op een nadeel, om rechtsbijstand verzoeken met het oog op het verkrijgen van afschriften van stukken uit het gerechtsdossier.

§ 2. Het verzoek wordt al naar gelang van het geval gebracht :

1° voor de voorzitter van de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling wanneer de zaak is vastgesteld voor de regeling van de rechtspleging;

2° voor de politierechtbank of voor de voorzitter van de kamer van de correctionele rechtbank, wanneer de verdachte is gedagvaard;

3° voor de voorzitter van de kamer van het hof van beroep;

4° voor de voorzitter van het hof van assisen.

Er kan geen verzoek worden ingediend voor de correctionele rechtbank noch voor het hof van beroep die in hoger beroep kennis nemen van de strafvordering, behoudens door degene die reeds in eerste aanleg de rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften heeft verkregen en een verzoek wenst in te dienen om een afschrift te verkrijgen van de stukken die na het eerste verzoek aan het dossier zijn toegevoegd.

§ 3. Wanneer de zaak voor de raadkamer of voor de kamer van inbeschuldigingstelling is vastgesteld met het oog op de regeling van de rechtspleging, wordt het verzoek om rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften uit het gerechtsdossier op straffe van verval, wat betreft de gedagvaarde of opgeroepen partijen, uiterlijk op de eerste zitting ingediend.

De tekst van het eerste lid van deze paragraaf wordt in de oproeping tot verschijnen voor de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling vermeld.

§ 4. Wanneer de zaak zonder verwijzingsbeschikking voor de politierechtbank of de correctionele rechtbank, dan wel, in geval van toepassing van artikel 479 en volgende van het Wetboek van strafvordering, voor het hof van beroep wordt gebracht, wordt het verzoek om rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften van stukken uit het gerechtsdossier, op straffe van verval, binnen acht dagen na de dagvaarding of de oproeping ingediend.

De tekst van het eerste lid van deze paragraaf wordt in de dagvaarding of de oproeping vermeld.

§ 5. Behoudens indien hij kan aantonen dat hij niet tijdig in kennis is gesteld, moet ieder die zich op grond van het dossier zou kunnen beroepen op een nadeel, op straffe van verval zijn verzoekschrift indienen, uiterlijk vijf dagen vóór de eerste zitting waarop het vonnisgerecht kennis neemt van de strafvordering.

§ 6. Het verzoekschrift wordt ondertekend door de verzoeker of zijn advocaat. Het wordt, al naar gelang van het geval, ter zitting of ter griffie neergelegd, dan wel bij ter post aangetekende brief aan de griffie toegestuurd. De datum vermeld op het bewijs van afgifte van het verzoekschrift aan de postdienst geldt als datum van neerlegging. Het mondelinge verzoek wordt ter zitting

gedaan en daarvan wordt melding gemaakt op het zittingsblad; het kan ook bij verklaring ter griffie ingediend worden. De door de griffier opgenomen verklaring wordt bij het gerechtsdossier gevoegd.

De verzoeker duidt de stukken aan waarvan hij een afschrift wenst.

Alleen van stukken die voorkomen in het gerechtsdossier op het tijdstip waarop het verzoek wordt ingediend, kan een afschrift worden gevraagd. Bij het verzoek worden de stukken gevoegd die in artikel 676 worden vermeld.

§ 7. De behandeling van het verzoek om rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften geschiedt met gesloten deuren. Dit geschiedt op de eerstvolgende nuttige zitting wanneer het verzoek is neergelegd of gedaan ter griffie. Wanneer het verzoek mondeling ter zitting wordt gedaan, geschiedt dit op de zitting waarop de rechter kennis neemt van de strafvordering.

De voorzitter of de rechter beslist nadat de verzoeker of zijn advocaat en het openbaar ministerie zijn gehoord of daartoe de gelegenheid hebben gekregen.

De voorzitter of de rechter kan het verzoek verwerpen of het gedeeltelijk dan wel geheel inwilligen. In zijn beslissing wijst de voorzitter of de rechter de stukken aan waarvoor hij rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften toestaat.

§ 8. Degene wiens verzoek geheel of gedeeltelijk is ingewilligd, kan een nieuw verzoek indienen betreffende de stukken die aan het gerechtsdossier zijn toegevoegd.

Het verzoek wordt, op straffe van verval, ingediend uiterlijk vijf dagen vóór de zitting van het vonnisgerecht.

Worden na afloop van de termijn bedoeld in het tweede lid nieuwe stukken aan het gerechtsdossier toegevoegd, dan geeft de griffier kosteloos een afschrift van deze stukken af aan de partijen aan wie voorheen reeds rechtsbijstand voor het verkrijgen van afschriften is verleend.

§ 9. De beslissing van de rechter inzake rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften van stukken uit het gerechtsdossier is niet vatbaar voor verzet. Hoger beroep kan door de verzoeker of het openbaar ministerie worden ingesteld binnen een termijn van vierentwintig uren die begint te lopen vanaf de uitspraak.

Hoger beroep wordt bij de griffie van het gerecht dat de beslissing heeft gewezen, ingesteld overeenkomstig de regels die in strafzaken van toepassing zijn.

Het wordt binnen vijftien dagen na het instellen ervan behandeld:

1° door de raadkamer in geval van hoger beroep tegen de beslissing van de politierechtbank;

2° door de kamer van inbeschuldigingstelling in geval van hoger beroep tegen de beslissing van de raadkamer of de correctionele rechtbank.

§ 10. Tegen de beslissingen betreffende de rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften van stukken uit het gerechtsdossier kan geen cassatieberoep worden ingesteld.

§ 11. De rechtspleging betreffende de rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften van stukken uit het gerechtsdossier in strafzaken mag de normale berechting van de strafvordering niet vertragen.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. Dans le même Code est inséré un article 672bis, rédigé comme suit :

«Art. 672bis. Si la demande visée aux articles 671 et 672 est faite conjointement avec la demande visée à l'article 674bis, elle est adressée au juge compétent, suivant la procédure définie à cet article.»

Art. 3. In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 672bis ingevoegd, luidende:

«Art. 672bis. Ingeval de vraag bedoeld in de artikelen 671 en 672 wordt gedaan samen met het verzoek bedoeld in artikel 674bis, wordt die vraag gebracht voor de bevoegde rechter en volgens de rechtspleging van dit laatste artikel.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 4. À l'article 676 du même Code sont apportées les modifications suivantes :

A. À l'alinéa 1er, 3°, les mots «affirmée par le requérant» sont remplacés par les mots «faite personnellement ou par avocat par le requérant»;

B. Entre l'alinéa 1er et l'alinéa 2 est inséré l'alinéa suivant :

«Lorsque le requérant n'a pas de domicile, il fait sa déclaration devant le commissaire de police ou le bourgmestre de la commune du lieu de sa résidence.»

Art. 4. In artikel 676 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht :

A. In het eerste lid, 3°, worden de woorden «die de verzoeker aflegt» vervangen door de woorden «door de verzoeker persoonlijk of door middel van zijn advocaat afgelegd»;

B. Tussen het eerste en het tweede lid wordt het volgende lid ingevoegd :

«Wanneer de verzoeker geen woonplaats heeft, legt hij zijn verklaring af voor de politiecommissaris of de burgemeester van de gemeente waar hij zijn verblijfplaats heeft.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 5. L'article 305, alinéa 2, du Code d'instruction criminelle est remplacé par l'alinéa suivant :

«L'assistance judiciaire est accordée pour la délivrance de pièces du dossier judiciaire aux accusés, aux parties civiles, et à toute personne qui, sur base du dossier, pourrait faire état d'un préjudice, et pouvant bénéficier de cette mesure conformément aux articles 674bis et suivants du Code judiciaire.»

Art. 5. Artikel 305, tweede lid, van het Wetboek van strafvordering wordt vervangen door het volgende lid :

«Aan de beschuldigten, aan de burgerlijke partijen en aan ieder die zich op grond van het dossier zou kunnen beroepen op een nadeel, wordt rechtsbijstand verleend voor de afgifte van afschriften van stukken uit het gerechtss dossier indien zij voor deze maatregel in aanmerking komen overeenkomstig de artikelen 674bis en volgende van het Gerechtelijk Wetboek.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 6. Dans le Code des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe, est inséré un article 284bis rédigé comme suit :

«Art. 284bis. Sont également liquidés en débet, les droits de greffe dus sur les copies qui sont délivrées en matière pénale en application des articles 674bis et suivants du Code judiciaire. Les droits et autres frais sont recouverts conformément aux dispositions du même Code.»

Art. 6. In het Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten wordt een artikel 284bis ingevoegd, luidende :

«Art. 284bis. In debet worden eveneens vereffend, de griffierechten verschuldigd op de afschriften in strafzaken die worden afgegeven met toepassing van de artikelen 674bis en volgende van het Gerechtelijk Wetboek. De rechten alsmede de andere kosten worden ingevorderd overeenkomstig de bepalingen van hetzelfde Wetboek.»

— Adopté.

Aangenomen.

De Voorzitter. — De commissie stelt een nieuw opschrift voor dat luidt: Wetsvoorstel met betrekking tot de rechtsbijstand inzake de afgifte van afschriften van stukken uit het gerechtss dossier in strafzaken.

La commission propose un nouvel intitulé ainsi rédigé: Proposition de loi relative à l'assistance judiciaire pour la délivrance de copies de pièces du dossier judiciaire en matière pénale.

Is de Senaat het met die tekst eens ?

Ce texte rencontre-t-il l'accord de l'assemblée ? (*Assentiment.*)

Het nieuw opschrift is goedgekeurd.

Le nouvel intitulé est approuvé.

We stemmen later over het wetsvoorstel in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble de la proposition de loi.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

ORDRE DES TRAVAUX

De Voorzitter. — Dames en heren, ik stel voor de volgorde van onze agenda te wijzigen en nu eerst het wetsvoorstel houdende invoeging van een artikel 61bis in het Wetboek van strafvordering te bespreken.

Mesdames, messieurs, je vous propose de procéder maintenant à l'examen du point 2, c), de notre ordre du jour, à savoir la proposition de loi insérant un article 61bis dans le Code d'instruction criminelle. Par la suite, nous reprendrons nos travaux dans l'ordre initialement prévu.

Le Sénat est-il d'accord sur cet ordre des travaux ?

Is de Senaat het eens met deze regeling van de werkzaamheden ? (*Instemming.*)

Il en est donc ainsi décidé.

Dan is hiertoe besloten.

PROPOSITION DE LOI INSÉRANT UN ARTICLE 61BIS DANS LE CODE D'INSTRUCTION CRIMINELLE

Discussion générale et votes des articles

WETSVOORSTEL HOUDENDE INVOEGING VAN EEN ARTIKEL 61BIS IN HET WETBOEK VAN STRAFVORDERING

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous abordons l'examen de la proposition de loi insérant un article 61bis dans le Code d'instruction criminelle.

Wij vatten de bespreking aan van het wetsvoorstel houdende invoeging van een artikel 61bis in het Wetboek van strafvordering.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

La parole est au rapporteur.

M. Desmedt (PRL-FDF), rapporteur. — Monsieur le Président, la présente proposition a été introduite le 27 juin 1995 et l'avait déjà été durant la précédente législature, en 1992. Elle est d'une actualité évidente, puisqu'elle vise à assurer l'égalité des parties dans la procédure pénale. Ces parties sont le procureur du Roi, la victime ou ses ayants droit et l'inculpé, qui peut soit être en détention, soit être en liberté.

En 1988, la commission d'enquête de la Chambre sur la lutte contre le banditisme et le terrorisme avait émis des recommandations allant dans le sens d'une meilleure information des parties et des possibilités de demander l'exécution de devoirs d'instruction, avec recours contre un éventuel refus.

Ce sont ces souhaits que la proposition rencontre par l'insertion dans le Code d'instruction criminelle d'un article 61bis.

Cette proposition vise donc un triple objectif : premièrement, permettre la consultation du dossier par l'inculpé et la partie civile; deuxièmement, l'obtention par les parties intéressées de la copie de leurs propres déclarations; troisièmement, la demande d'accomplissement de devoirs d'instruction.

L'auteur de la proposition a insisté sur le lien étroit entre ces trois objectifs, puisque ce sera souvent la lecture du dossier qui permettra de déterminer des actes d'instruction à accomplir.

Le projet prévoit que la consultation du dossier peut intervenir pour la première fois un mois après l'inculpation ou la constitution de partie civile.

Quant aux déclarations des parties, elles peuvent être obtenues à tout moment, tandis que la demande d'accomplissement d'actes d'instruction peut être renouvelée un mois après l'examen d'une demande similaire.

La proposition initiale prévoit que le juge d'instruction statue dans les huit jours par décision motivée, avec possibilité d'appel et de cassation.

Dans un premier temps, le ministre de la Justice a souhaité que la commission n'examine pas la proposition, étant donné le dépôt incessant par le Gouvernement du projet global pour l'amélioration de la procédure pénale issu des travaux de la commission Franchimont. Ce projet englobe en effet les problèmes concernés par la proposition.

La commission a cependant refusé cette façon d'agir ou plutôt de ne pas agir. Les problèmes soulevés sont d'une brûlante actualité et demandent des solutions rapides. Or, l'examen du projet gouvernemental, lorsqu'il sera déposé, risque de prendre plusieurs mois, successivement à la Chambre et au Sénat.

Le ministre s'est rangé à l'avis de la commission tout en précisant que le retard pris par le projet du Gouvernement trouve sa cause dans le fait que ce n'est qu'après dix-huit mois d'attente que le Conseil d'État a rendu un avis, d'ailleurs officieux.

La commission a examiné la proposition de façon détaillée et approfondie et y a apporté diverses modifications. Elle s'est bien entendu ralliée aux objectifs de la proposition.

Les problèmes suivants ont fait l'objet de longs échanges de vues. Tout d'abord, différents membres ont évoqué la situation de la présente proposition par rapport à la loi du 20 juillet 1990 sur la détention préventive qui règle la situation du prévenu détenu en ce qui concerne l'accès au dossier. Ce droit étant accordé à ce prévenu, pourquoi la partie civile et le prévenu non détenu doivent-ils le demander et, peut-être, se le voir refuser? Il a été répondu que ces droits sont de nature différente. Pour le premier, il s'agit de vérifier la justification du maintien en détention préventive, pour le second, d'assurer l'égalité des parties et la participation à l'action pénale.

La commission a considéré que la présente proposition ne modifie en rien la loi sur la détention préventive mais, en ce qui concerne l'accès au dossier, modifie les droits de la partie civile et du prévenu non détenu.

Par ailleurs, il a été clairement précisé que tous les droits découlant de la présente proposition s'appliquent uniquement à la partie civile constituée. Dès lors, si un juge d'instruction n'a pas été désigné, le préjudicié doit se constituer partie civile. Si une caution dépassant ses moyens est demandée, le candidat partie civile peut bénéficier de l'assistance judiciaire, sur la base de l'article 672 du Code judiciaire.

Cette exigence de constitution de partie civile se justifie par le fait que la proposition fait de l'intervenant une véritable partie à la procédure d'instruction.

Un autre point longuement débattu concerne la nécessité de motivation de la décision du juge d'instruction en cas de refus d'accéder aux demandes.

Deux thèses ont été développées. Pour certains, on pourrait se référer aux motifs énoncés à l'article 16, paragraphe 1er, de la loi sur la détention préventive, c'est-à-dire l'intérêt de la sécurité

publique, le danger de commission de nouveaux délits ou de prendre contact avec des témoins ou encore de faire disparaître des indices.

Cependant, les conclusions du rapport Franchimont ne reprennent pas ces éléments restrictifs et laissent une totale liberté d'appréciation au juge d'instruction, qui sera éventuellement censuré par la chambre des mises en accusation. C'est ce point de vue qui a été adopté par la commission.

L'auteur de la proposition a d'ailleurs souligné que le libellé même de la proposition limite le droit de l'intervenant à la partie du dossier le concernant. Pour le reste, il appartiendra au juge d'instruction de préciser éventuellement les pièces du dossier qui ne peuvent être consultées, la chambre des mises en accusation pouvant statuer en second ressort.

La commission a également estimé que la décision du juge d'instruction devait être communiquée au procureur du Roi afin que celui-ci, partie à la procédure, puisse éventuellement interjeter appel.

Enfin, la commission n'a pas estimé devoir maintenir l'éventualité d'un pourvoi en cassation.

Enfin, par rapport à la proposition initiale de M. Erdman, les modifications suivantes ont été apportées.

— Une référence à la loi sur la détention préventive du 10 juillet 1990 pour préciser que les dispositions nouvelles n'interfèrent pas dans cette loi.

— Le juge d'instruction pourra demander des précisions quant aux devoirs d'instruction sollicités.

— La décision du juge d'instruction sera signifiée au procureur du Roi afin de lui permettre de former appel.

— Si le juge ne se prononce pas dans le délai de huit jours sur la demande d'une partie, celle-ci pourra saisir la chambre des mises en accusation qui disposera elle-même d'un délai de huit jours pour statuer.

— L'appel est traité à huis clos et sans débat.

— Il n'y a pas de possibilité de pourvoi en cassation.

La proposition de loi ainsi amendée a été approuvée par la commission à l'unanimité.

J'espère vivement que le Sénat dans son ensemble adoptera la même attitude.

Il appartiendra à la Chambre de décider si elle intègre la discussion de ce projet dans l'ensemble du débat sur le projet global de réforme du Gouvernement ou si elle le traite par priorité.

Quelle que soit la voie choisie, le travail du Sénat n'aura pas été inutile puisque nous sommes en présence d'une proposition complète, précise et claire, issue d'un débat fouillé.

Monsieur le Président, cette proposition me paraît particulièrement importante dans le cadre des réformes judiciaires que nous souhaitons depuis longtemps et que les circonstances ont quelque peu précipitées.

Cette proposition vise à assurer l'égalité des parties dans l'instruction d'une procédure pénale et, en particulier, à accorder un véritable droit de participation à la victime.

Il appartient au Parlement d'améliorer les textes; il appartiendra aux magistrats d'appliquer ces réformes de façon positive et, à partir de cette complémentarité entre le législateur et le monde judiciaire, la confiance du citoyen dans la justice pourra renaître. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Lallemand.

M. Lallemand (PS). — Monsieur le Président, la proposition de M. Erdman, visant à introduire cet article 61bis dans le Code d'instruction criminelle, a fait l'objet d'un débat approfondi au sein de la commission de la Justice.

Nous nous sommes interrogés sur le sens de l'initiative du Sénat, lequel était amené à examiner un texte alors qu'une disposition similaire figurait dans le projet qui sera soumis à la Chambre sous la dénomination «Projet Franchimont» projet qui vise à réformer de façon importante le Code d'instruction criminelle.

Je rappelle — c'est un point important — que M. Erdman a déposé cette proposition en 1991, c'est-à-dire bien avant que la commission Franchimont ait pris attitude. Nous nous sommes donc basés sur une initiative parlementaire ancienne parce que celle-ci est à l'origine de la présente réforme. Nous avons donc tenu, malgré l'annonce du dépôt imminent du projet du Gouvernement, à examiner la proposition de M. Erdman, notamment parce que le Conseil d'État avait pris un retard considérable pour rendre son avis, ce qui pouvait retarder davantage une modification législative importante et urgente.

Notre travail n'a pas été inutile. En effet, sans aucun doute, le Gouvernement a modifié son projet sur la base de l'initiative prise au niveau du Sénat. Cette modification a touché des points essentiels, notamment la possibilité de demander des devoirs d'instruction complémentaires.

Les principes de la réforme ont été exposés par M. Desmedt dans un excellent rapport. Je les rappelle brièvement.

Le texte prévoit que l'inculpé et la partie civile peuvent demander l'autorisation de consulter le dossier judiciaire qui les concerne ainsi que, fait important, l'accomplissement d'un acte d'instruction complémentaire. Ils peuvent également demander copie des déclarations qu'ils ont faites. Si le juge d'instruction refuse d'accéder à leur demande, un recours leur est ouvert devant la chambre des mises en accusation.

Comme l'a souligné le rapporteur, l'importance de cette réforme est considérable. Celle-ci consacre, enfin, le principe de l'égalité des armes dans les procédures répressives, au niveau desquelles le ministère public dispose d'un rôle prédominant.

On sait que, dans l'état actuel de notre droit, ni la partie civile ni l'inculpé non détenu ne participent véritablement à l'instruction; ils sont tenus à l'écart. Les événements dramatiques que nous connaissons ont montré que le contrôle exercé par certaines parties civiles sur l'instruction peut se révéler extrêmement bénéfique.

On sait également que certains inculpés non détenus peuvent faire l'objet d'accusations publiques qui connaissent un retentissement énorme, sans avoir connaissance des faits qui leur sont reprochés sur le fond, et sans avoir la possibilité de demander certains devoirs d'instruction qui pourraient leur être profitables et permettre à la vérité de se manifester.

Certes, la proposition maintient une distinction entre, d'une part, les parties civiles et l'inculpé non détenu et, d'autre part, l'inculpé en détention préventive. Bien entendu, ce dernier doit pouvoir consulter son dossier, conformément à la loi sur la détention préventive.

La proposition de M. Erdman a tenu à régler, de façon précise, l'articulation de ces droits nouveaux conférés à la partie civile et à l'inculpé non détenu. Le juge d'instruction a, bien entendu, un pouvoir d'appréciation sur ces demandes. Les motifs de refus qu'il formulera peuvent être nombreux. Un suspect, qui a accès à un dossier d'instruction, peut contourner certains devoirs d'instruction ou mettre des obstacles à la poursuite de l'instruction. Il est donc important que le juge d'instruction dispose d'un pouvoir d'appréciation. Par ailleurs, la demande de la partie civile peut également être abusive, manifestement non fondée, et le juge d'instruction garde la possibilité d'un refus par décision motivée.

En outre, à la différence du projet Franchimont — mais on nous assure que le Gouvernement y a porté remède —, nous avons estimé nécessaire que la partie qui se voyait refuser sa demande bénéficie d'un recours devant une juridiction d'instruction, au même titre que le parquet. L'intention consiste à établir la plus grande égalité possible entre tous les intervenants au procès.

Le débat en commission a aussi conduit à tenter de réduire au maximum les effets dilatoires que ces recours pouvaient avoir devant une juridiction d'instruction. En effet, la proposition prévoit que la chambre des mises en accusation devra statuer rapidement, dans les huit jours, à huis clos et par défaut, sur les recours dont elle est saisie.

Ces dispositions, importantes et précises, témoignent du soin dont la commission et l'auteur de la proposition ont fait preuve pour assurer la bonne fin de la réforme législative.

La proposition rétablit donc un équilibre entre les différentes parties. Elle vise aussi à imposer un changement d'état d'esprit dans les juridictions, notamment lors de l'instruction judiciaire en ce qui concerne l'accueil des parties, plus particulièrement des victimes. Le texte proposé crée les bases d'un dialogue plus engagé, plus précis entre les magistrats instructeurs et les parties. Dès lors, pour autant qu'un texte légal puisse le faire, il rencontre les reproches qui ont été adressés au pouvoir judiciaire, soit de dénier par trop les justiciables, ceux qui sont poursuivis et, surtout, ceux qui s'adressent à la justice pour lui demander reconnaissance ou protection de leurs droits fondamentaux. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Erdman.

De heer Erdman (SP). — Mijnheer de Voorzitter, ik wil collega Desmedt en ook de diensten van de Senaat danken voor dit uitstekend verslag, dat een basisdocument zal zijn voor de verdere interpretatie van de wet, en op zeer korte tijd tot stand werd gebracht. Ik dank ook de leden van de commissie voor de Justitie en haar voorzitter voor de wijze waarop dit voorstel kon worden besproken. Wij hebben een duidelijk teken gegeven dat een parlementair initiatief, wanneer het rijp is, voorrang heeft. Zelfs indien er in het kader van het wetsontwerp-Franchimont bepaalde initiatieven zouden worden genomen, mocht dit de Senaat niet weerhouden om dit voorstel grondig te bespreken en eventueel moeilijkheden, die later zouden kunnen rijzen bij de behandeling van het wetsontwerp-Franchimont, nu reeds op te vangen.

Collega Lallemand heeft reeds onderstreept dat ik dit voorstel heb geformuleerd in 1991, *in tempore non suspecto*. Op dat ogenblik was het probleem inderdaad nog niet actueel. Kort daarna heeft de toenmalige minister van Justitie de commissie-Franchimont in het leven geroepen. Ik was zeer vereerd toen bleek dat deze commissie zich voor haar eerste verslag in 1994 op dit voorstel inspireerde. Praktisch alle voorstellen werden in het verslag opgenomen en werden ingekapseld in de nieuwe benadering van de strafrechtspleging.

Op het memorabele colloquium over dat eerste verslag, werden echter twee fundamentele kritieken naar voren gebracht. De eerste bemerking was, dat het voorstel een enorme hoeveelheid werk met zich zou brengen, een tweede, dat het de verhouding tussen de partijen en de onderzoeksrechter totaal zou ontredde- ren. Er rees tevens een bijzonder heftig verzet tegen een eventuele mogelijkheid, in welke mate dan ook, om tegen de beslissingen van de onderzoeksrechter in beroep te gaan. Dit heeft ertoe geleid dat in het tweede verslag van de commissie-Franchimont, dat werd gepubliceerd in 1995, dus vóór de gruwelijke feiten die een ontknoping hebben gekend dit jaar, het voorstel nog wel werd opgenomen, maar dan in een verzwakte vorm. Elke beroepsmogelijkheid werd uitgesloten en de definitieve beslissing werd in handen gelegd van de onderzoeksrechter.

Ik heb vernomen dat in het huidige ontwerp dat na het advies van de Raad van State werd ingediend in de Kamer een soort compromis werd gezocht waarbij er in sommige omstandigheden wel beroepsmogelijkheid is, en in andere niet. Dat is echter een discussie voor later.

Op het ogenblik dat het beroep van de commissie-Franchimont naar de Raad van State is gegaan, waar het zeer lang is blijven liggen, en de gruwelijke omstandigheden ons land hebben wakker geschud voor de problemen in de strafrechtspleging, heeft de commissie voor de Justitie eenparig geoordeeld om, ondanks enig verzet, dit voorstel toch ten gronde aan te pakken. Het beantwoordde immers aan vragen die we her en der hebben horen stellen en — zonder populistisch te willen zijn — ook aan de thema's die in de « witte mars » naar voren werden gebracht. Deze thema's zijn: ten eerste, betrokkenheid van de slachtoffers in het strafprocesrecht; ten tweede, inzagerecht; ten derde, de mogelijkheid om de onderzoeksrechter te verzoeken om onderzoeksdaden te stellen. Dit zijn lacunes in het strafprocesrecht. Het voorstel houdt met deze drie thema's rekening.

In de eerste plaats voorziet het in een gelijke behandeling van verdachte en slachtoffer als burgerlijke partij, wat het inzagerecht in het strafdossier betreft.

Ten tweede biedt het de mogelijkheid een afschrift te vragen van eigen verklaringen, wat een essentieel recht is voor iedereen. Het is immers een politionele geijkte formule om iemand verschillende keren uit te nodigen om verklaringen af te leggen en hem later te confronteren met vroeger afgelegde verklaringen, waarvan hij zich dan uiteraard de exacte bewoordingen niet meer herinnert. Hij kan er dan gemakkelijk van worden beschuldigd tegenstrijdige verklaringen te hebben afgelegd, met alle gevolgen vandien voor de betrokkene.

Ten derde zal men voortaan aan de onderzoeksrechter kunnen suggereren bepaalde onderzoeksdaten te verrichten. Er werd herhaaldelijk vastgesteld dat de tijd die verloren ging tussen het opstarten van het onderzoek, het ogenblik waarop nog alles mogelijk is voor het onderzoek en het ogenblik waarop de betrokkenen, zowel daders als slachtoffers, kennis krijgen van de stand van het onderzoek bij het einde daarvan, de mogelijkheid uitsloot om de onderzoeksrechter te verzoeken bepaalde feiten te laten natrekken of bepaalde gegevens nader toe te lichten.

Dit alles heeft de commissie ertoe gebracht dit voorstel goed te keuren, zij het mits enkele correcties, waarvoor ik haar overigens dankbaar ben. De besprekingen in de commissie hebben geleid tot een aanpassing van de tekst zodat deze in overeenstemming is met de wetgeving op de voorlopige hechtenis. Verder werd de aandacht gevestigd op enkele belangrijke principes van het strafprocesrecht. Er werd nauwlettend op toegezien dat geen vertraging in het strafproces wordt ingebouwd. Er werden strikte termijnen opgelegd. De commissie heeft ook ingezien dat er toch een beroepsmogelijkheid moet zijn. Dit hoeft momenteel geen vertraging te veroorzaken aangezien op basis van opschriften kan worden verdergewerkt.

Het voorstel geeft uiteindelijk ook een antwoord op de bekommerning van zovelen om alle partijen in het strafproces op voet van gelijkheid te behandelen. Tot hiertoe was het overwicht van het openbaar ministerie ten overstaan van andere partijen dermate dat er van gelijkheid van partijen lang geen sprake meer was.

Ik dank allen die hebben meegewerkt aan dit initiatief. Het interview van professor Franchimont dat gisteren is verschenen zet mij ertoe aan vanop deze tribune de collega's van de Kamer en de minister van Justitie ertoe aan te sporen het ontwerp in deze vorm onmiddellijk goed te keuren. Professor Franchimont vreest immers dat zijn ontwerp pas over twee jaar werkelijkheid zou worden. Ondanks het voorbereidende werk dat de commissie-Franchimont heeft geleverd, zou het inderdaad niet goed zijn dat het Parlement zonder meer over dit ontwerp zou stemmen. Een grondige discussie is nodig, want het gaat om een fundamentele hervorming.

Als het Parlement de in ons voorstel vervatte weliswaar partiële doch belangrijke hervorming die aan de huidige bekommernissen tegemoet komt, zou uitstellen tot na de goedkeuring van het wetsontwerp-Franchimont, zou het blijk geven van gebrek aan verantwoordelijkheidszin.

Samen met de collega's die aan de totstandkoming van dit wetsvoorstel hebben meegewerkt, reken ik op een zo spoedige mogelijke goedkeuring ervan.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandenberghe.

De heer Vandenberghe (CVP). — Mijnheer de Voorzitter, eerst en vooral wil ik de rapporteur danken voor zijn uitstekend verslag. De actuele gebeurtenissen hebben de bespreking van dit wetsvoorstel bespoedigd, maar eigenlijk is dit wetsvoorstel evenals de wetsontwerpen tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van nationaal magistraat, een laat uitvloeisel van de werkzaamheden van de zogenaamde Bendecommissie.

Het blijkt voor de burgerlijke partijen niet alleen noodzakelijk het dossier in de loop van het gerechtelijk onderzoek te kunnen inzien, ook het gebrek aan rechtsmiddelen om het onderzoek in een bepaalde richting of volgens een bepaalde hypothese te laten voeren, was een bron van grote frustraties. In het onderzoek naar de zaak-Dutroux is dit nogmaals in alle duidelijkheid naar voren gekomen.

Ook al bestaan daarvoor historische redenen, de kritiek dat men te lang vooral oog heeft gehad voor de belangen van de verdachten in de strafprocedure is juist. De bepalingen in het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens voorzien vooral in waarborgen voor de strafpositie en voor een eerlijk proces voor de daders. Dit verdrag kwam tot stand kort na de Tweede Wereldoorlog, toen politiek misbruik van het strafrecht en willekeur bij aanhoudingen, opsluitingen en terechtstellingen van verdachten, nog vers in het geheugen lagen. Het verdrag beoogt dan ook vooral het verhinderen van deze misbruiken. De behartiging en de verdediging van de belangen van het slachtoffer werden als het ware als vanzelfsprekend en uit de aard der dingen voortvloeiend aangezien. Nochtans zijn de criminaliteit, de ontwikkeling van ermee gepaard gaande contrastrategieën en het leggen van valse sporen dermate geëvolueerd dat de waarborgen voor de bescherming van het slachtoffer strikter en beter afdwingbaar moeten worden gemaakt.

Zoals de heer Erdman zopas heeft beklemtoond, geeft de Senaat met de snelle behandeling van dit voorstel te kennen hier toe effectief te willen bijdragen. Met de toepassing van deze wet zullen zowel het slachtoffer als de verdachte het recht hebben de onderzoeksrechter om inzage van het gerechtelijke dossier te verzoeken, alsook te vragen bijkomende onderzoeksdaten te verrichten. De onderzoeksrechter zal dit slechts kunnen weigeren bij middel van een gemotiveerde beslissing, waartegen eventueel nog beroep kan worden aangetekend bij de kamer van inbesluidigingstelling. Dit is evenwel geen absoluut recht en het spreekt voor zich dat de onderzoeksrechter kan weigeren hieraan gevolg te geven. Het oneigenlijk gebruik van dit recht kan immers niet worden uitgesloten. De dader van een misdrijf zou informatie uit het dossier kunnen aanwenden om bepaalde sporen te wissen en het onderzoek op een verkeerd been te zetten. Ook in het belang van het slachtoffer dient te worden voorkomen dat het gerechtelijk dossier als een soort open boek op het publieke forum belandt. Niet zomaar de eerste de beste persoon die zich burgerlijke partij stelt, mag inzage in het dossier krijgen.

Dit voorstel mag niet worden beschouwd als een overhaaste reactie op de recente gebeurtenissen. Het vormt een evenwichtig antwoord op een gekende, doch spijtig genoeg nog niet opgeloste problematiek. Voortaan zal de burgerlijke partij op een meer actieve wijze bij de strafprocedure kunnen worden betrokken, zonder dat een rem wordt gezet op de vlotte afwikkeling ervan.

Dit wetgevend initiatief komt tegemoet aan de verzuchtingen die momenteel sterk leven bij de publieke opinie. Wij zullen het wetsvoorstel dan ook met overtuiging goedkeuren. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Willame.

Mme Willame-Boonen (PSC). — Monsieur le Président, instaurer une procédure qui permette à une partie civile d'avoir accès au dossier judiciaire la concernant, dans le respect de règles juridiques clairement définies, paraît au regard des événements récents, même si elle n'était pas dictée par eux parce que préalable, une démarche élémentaire; M. Vandenberghe l'a souligné.

Cet accès au dossier n'était jusqu'à présent pas réglementé et dépendait du bon vouloir pour ne pas dire de l'arbitraire du juge d'instruction.

L'instauration d'une véritable procédure d'accès au dossier répressif qu'autorisera l'adoption de cette proposition de loi, répond à de nombreux besoins impératifs. Elle rencontre tout d'abord une nécessité humaine: le droit pour une victime de savoir où en est l'instruction de son dossier et comment il est géré, le droit de connaître au plus tôt les chances et possibilités d'élucidation du drame qu'elle a personnellement vécu.

Cette proposition répond ensuite à un besoin d'efficacité puisqu'elle permettra dorénavant à la partie civile, elle qui connaît mieux que quiconque les circonstances et le contexte dans lequel s'est déroulé l'infraction, elle qui plus que quiconque souhaite que son dossier aboutisse, de suggérer au juge d'instruction des devoirs complémentaires utiles, auxquels le juge n'aurait pas nécessairement songé.

Attention toutefois, l'accès au dossier ne doit cependant pas être octroyé sans garde-fou. Rappelons-nous la dérive connue en France dans l'affaire «Grégory», où à la suite de la divulgation trop rapide du nom d'un inculpé pourtant encore présumé innocent, un drame est survenu.

Il faut donc que cet accès au dossier respecte diverses priorités : l'efficacité de l'enquête, le respect de la vie privée et le respect du principe de la présomption d'innocence.

L'arbitrage entre ces diverses valeurs doit revenir au juge d'instruction; c'est lui et lui seul, en effet, qui a le recul nécessaire et qui est le plus apte à soupeser les intérêts en présence, le tout, bien entendu, sous le contrôle *in fine* de la chambre des mises en accusation par le biais d'une procédure d'appel, procédure d'appel prévue dans de strictes délais pour éviter toute paralysie de l'instruction.

Finalement, dans un souci égalitaire et en vertu du respect des droits de la défense, l'accès au dossier répressif et le droit de solliciter des devoirs complémentaires doivent être également octroyés au prévenu.

Rappelons que tout prévenu est présumé innocent et qu'il faut lui réserver les mêmes armes qu'aux autres parties au procès. Notre système actuel entretient d'ailleurs une inégalité flagrante entre prévenus, inégalité qu'il convient de supprimer grâce au vote de la présente proposition.

Actuellement, en effet, un prévenu suspecté d'avoir commis une infraction grave a la possibilité d'avoir accès à son dossier durant l'instruction, et ce par le biais de la loi sur la détention préventive; alors que le prévenu poursuivi pour un acte plus anodin n'aura accès à son dossier qu'à la fin de cette instruction et donc souvent trop tard pour solliciter utilement un devoir complémentaire d'instruction.

La proposition de loi qui est soumise à votre vote aura donc pour effet, par quelques propositions simples et précises, d'effacer les inégalités cruellement dénoncées lors des derniers événements. Il n'est pas inutile de rappeler que cette proposition a été mûrement réfléchie, qu'elle contient des idées émises *in tempore non suspecto* et non des idées prises à la «va-vite» afin de parer au plus pressé dans les circonstances actuelles.

Ainsi le professeur Franchimont dès 1985 et la commission Franchimont par la suite ont prôné l'introduction du principe d'égalité entre toutes les parties à la cause dans le procès pénal.

De même, en 1988, la commission d'enquête parlementaire sur le terrorisme et le grand banditisme tirait des enseignements identiques.

Ce texte est donc le fruit d'une réflexion nourrie et unanime. Il est d'ailleurs en concordance totale avec les résolutions émises par le PSC dans le cadre de son Conseil général sur la justice du 30 novembre dernier.

Le PSC est heureux d'avoir contribué à son élaboration par l'entremise de nombreux amendements adoptés en commission, amendements remédiant à divers problèmes de procédure tels que les formes auxquelles les demandes adressées au juge d'instruction doivent être soumises et les modalités de la procédure d'appel devant la chambre des mises en accusation.

Ce texte présente l'avantage de pouvoir solutionner, par des mesures concrètes, simples, sûres et sages, une des revendications les plus pressantes émises par l'opinion à la suite des derniers événements tragiques qui ont ébranlé notre pays.

Ne perdons donc pas une occasion unique de rassurer, en cette période de crise, la population belge par une mesure efficace.

Pour toutes ces raisons, le groupe PSC votera en faveur de cette proposition. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Boutmans.

De heer Boutmans (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, het is uiterst zeldzaam dat een hervorming van de strafrechtspleging niet alleen bij vakjuristen belangstelling wekt, maar ook aansluit op een debat dat in brede lagen van de bevolking wordt gevoerd. Bovendien is het vrij uitzonderlijk dat een parlementair initiatief zo snel in onze assemblee wordt afgehandeld. Dit was alleen mogelijk door de grote interesse en de pressie van de bevolking.

Agalev zal dit voorstel aannemen omdat het een evenwicht probeert te verzekeren tussen alle partijen betrokken bij een gerechtelijk onderzoek en omdat het billijkheid invoert zowel voor de verdachte als voor de benadeelde of de beweerde benadeelde en daarenboven een contradictoair karakter geeft aan het onderzoek. Uit de praktijk blijkt immers dat het lang aanslepen van een onderzoek en de onmogelijkheid om kennis te nemen van het dossier, veel ongerustheid veroorzaakt bij de betrokkenen. Het onderzoek kan immers fundamenteel fout lopen, als niet tijdig rekening wordt gehouden met bepaalde suggesties over onderzoeksdaden. In de huidige procedure is er geen enkel rechtsmiddel dat de verdachte, of een burgerlijke partij, de mogelijkheid geeft bepaalde onderzoeksdaden te vragen.

Over enkele punten van het voorstel kunnen ongetwijfeld aanmerkingen worden gemaakt. Zo wordt bijvoorbeeld in het Wetboek van strafvordering het begrip «inverdenkingstelling» ingevoerd zonder dat dit element duidelijk gedefinieerd wordt of in concordantie wordt gebracht met de overige bepalingen van het wetboek. Wij kunnen ons ook vragen stellen over de termijn om in hoger beroep te gaan, vooral wanneer de onderzoeksrechter nagelaten heeft uitdrukkelijk een beslissing ter kennis te brengen. Men moet al vrij beslagen zijn in juridische aangelegenheden om tijdig en adequaat te kunnen reageren. Deze nieuwe wettelijke bepalingen zullen bijkomend werk vragen van de onderzoeksrechter en een groter beroep doen op zijn verantwoordelijkheid. Het is een positieve ontwikkeling dat de onderzoeksrechter meer beoordelingsmogelijkheden krijgt en zijn rol van scheidsrechter tussen de partijen in de loop van het onderzoek beter kan spelen. Het gevolg is wel dat zijn taak er zwaarder door wordt. Nu al klagen onderzoeksrechters, vooral die uit de grote arrondissementen, over overbelasting, maar wie A zegt, moet ook B zeggen. Men zal ofwel het aantal onderzoeksrechters moeten uitbreiden, ofwel minder zaken bij de onderzoeksrechter aanhangig moeten maken. Dit laatste heeft echter het nadeel dat meer zaken moeten worden overgelaten aan de politie waarop geen ernstige controle mogelijk is.

Tot daar onze bedenkingen over de consequenties van dit voorstel dat na enkele jaren praktijk op enkele punten waarschijnlijk zal moeten worden herzien. Agalev zal het wetsvoorstel in zijn huidige vorm goedkeuren, omdat er grote behoefte aan is. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging verklaar ik ze voor gesloten en bespreken wij de artikelen van het wetsvoorstel.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close, et nous passons à l'examen des articles de la proposition de loi.

L'article premier est ainsi rédigé :

Article premier. La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 2. Dans le Code l'instruction criminelle est inséré un article 61bis libellé comme suit :

«Art. 61bis. § 1er. L'inculpé et la partie civile peuvent demander, par écrit, au juge d'instruction :

1° l'autorisation de consulter le dossier judiciaire les concernant, dans la mesure où cette autorisation ne découle pas de l'application de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive;

2° une copie des déclarations qu'ils ont faites en cours d'instruction;

3° l'accomplissement d'un acte d'instruction complémentaire.

La demande visée au 1° peut être introduite, pour la première fois, après l'expiration d'un délai d'un mois :

— pour l'inculpé à compter de l'inculpation;

— pour la partie civile, à compter de sa constitution.

La demande visée au 2° peut être introduite à chaque stade de l'instruction.

La demande visée au 3° doit être motivée et doit contenir, à peine d'irrecevabilité, une description précise de l'acte d'instruction demandé.

Le greffier communique sans délai la demande au procureur du Roi.

Le juge d'instruction peut demander des précisions complémentaires au requérant.

Le délai dans lequel le juge d'instruction doit prendre sa décision est suspendu par cette demande.

Les demandes visées au présent paragraphe ne pourront être renouvelées qu'après l'expiration d'un délai d'un mois à compter de la dernière décision définitive rendue sur une demande similaire.

§ 2. Le juge d'instruction prend une décision motivée sur les demandes visées au § 1er dans les huit jours de leur réception.

Le greffier notifie cette décision au procureur du Roi, au requérant et à son conseil, par télécopieur ou par lettre recommandée à la poste, dans les deux jours ouvrables qui suivent celui où elle a été prise.

Si le juge d'instruction s'abstient de prendre une décision dans le délai requis, le demandeur peut saisir la chambre des mises en accusation conformément au § 4.

§ 3. La décision sur une demande visée au 1° du § 1er mentionne le lieu où et la période pendant laquelle le dossier peut être consulté.

Le dossier est mis à la disposition du requérant et de son conseil pendant au moins deux jours ouvrables.

§ 4. Le requérant et le procureur du Roi peuvent interjeter appel devant la chambre des mises en accusation soit de la décision du juge d'instruction qui rejette une demande visée au § 1er, soit de l'absence de décision du juge d'instruction dans le délai prévu au § 2.

L'appel doit être interjeté par le requérant dans un délai de deux jours ouvrables qui court à compter de la réception de la notification de la décision, et par le procureur du Roi dans un délai de deux jours ouvrables à compter du moment où l'ordonnance est portée à sa connaissance.

En cas d'appel pour non-décision, prévu au premier alinéa, le délai de deux jours ouvrables pour interjeter appel commence à courir à compter de l'expiration du délai prévu au § 2.

L'appel est introduit par voie de demande formulée au greffe du tribunal de première instance du juge d'instruction qui a rendu la décision, et est consigné au registre des appels en matière correctionnelle.

La chambre des mises en accusation statue dans les huit jours à compter de la demande en tenant compte des circonstances de la cause au moment de la décision.

§ 5. Lorsque la chambre des mises en accusation est appelée à se prononcer sur l'ordonnance rendue par le juge d'instruction dans les cas visés au § 1er, elle statue à huis clos et sans débat.

§ 6. Les arrêts sont signifiés dans les deux jours ouvrables au requérant et à son conseil, dans les formes prévues au § 2.»

Art. 2. In het Wetboek van strafvordering wordt een artikel 61bis ingevoegd, luidende:

«Art. 61bis. § 1. De verdachte en de burgerlijke partij kunnen de onderzoeksrechter schriftelijk verzoeken om:

1° inzage te krijgen in het gerechtelijk dossier dat hen betreft, voor zover dit recht niet volgt uit de toepassing van de wet op de voorlopige hechtenis van 20 juli 1990;

2° een afschrift te verkrijgen van de verklaringen die ze zelf hebben afgelegd in de loop van het onderzoek;

3° een bijkomende onderzoeksdaad te verrichten.

Het verzoek bedoeld in het 1° kan voor het eerst worden gedaan na het verstrijken van één maand:

— voor de verdachte vanaf de inverdenkingstelling;

— voor de burgerlijke partij zodra ze zich burgerlijke partij heeft gesteld.

Het verzoek bedoeld in het 2° kan in elke stand van het onderzoek worden gedaan.

Het verzoek bedoeld in het 3° moet gemotiveerd zijn en omschrijft nauwkeurig de gevraagde onderzoeksdaad, dit op straffe van niet-ontvankelijkheid.

De griffier zendt het verzoek onverwijld aan de procureur des Konings.

De onderzoeksrechter kan aan de verzoeker nadere inlichtingen vragen.

De termijn waarbinnen de onderzoeksrechter zijn beslissing moet nemen, wordt door deze vraag geschorst.

De verzoeken bedoeld in deze paragraaf kunnen pas herhaald worden na het verstrijken van één maand te rekenen van de vorige definitieve beslissing over een gelijkaardig verzoek.

§ 2. Binnen acht dagen na de ontvangst van een verzoek bedoeld in § 1 neemt de onderzoeksrechter een gemotiveerde beslissing.

Deze beslissing wordt door de griffier per faxpost of per aangezekende brief ter kennis gebracht van de procureur des Konings, de verzoeker en zijn raadsman binnen twee werkdagen na de dag waarop ze genomen is.

Indien de onderzoeksrechter nalaat binnen de gestelde termijn een beslissing te nemen, kan de verzoeker de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren overeenkomstig § 4.

§ 3. De beslissing genomen op een verzoek krachtens het 1° van § 1 vermeldt de plaats waar en de periode waarin het dossier kan worden ingezien.

Het dossier wordt gedurende ten minste twee werkdagen ter beschikking gesteld van de verzoeker en zijn raadsman.

§ 4. De verzoeker en de procureur des Konings kunnen voor de kamer van inbeschuldigingstelling hoger beroep instellen tegen de beslissing van de onderzoeksrechter die een in § 1 bedoeld verzoek afwijst, of tegen het uitblijven van een beslissing van de onderzoeksrechter binnen de in § 2 bepaalde termijn.

De verzoeker moet het hoger beroep instellen binnen een termijn van twee werkdagen die ingaat vanaf de ontvangst van de kennisgeving van de beslissing; de procureur des Konings moet het hoger beroep instellen binnen een termijn van twee werkdagen die ingaat vanaf het tijdstip waarop de beschikking hem ter kennis is gebracht.

In geval van hoger beroep wegens het uitblijven van een beslissing als bedoeld in het eerste lid, begint de termijn van twee werkdagen waarbinnen hoger beroep moet worden ingesteld, te lopen vanaf het verstrijken van de in § 2 bepaalde termijn.

Het hoger beroep wordt ingesteld bij verzoek ingediend op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg van de onderzoeksrechter die de beslissing heeft genomen en wordt ingeschreven in het register van hoger beroep in correctionele zaken.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak binnen acht dagen te rekenen van het verzoek rekening houdende met de omstandigheden van de zaak op het ogenblik van de uitspraak.

§ 5. Wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling zich moet uitspreken over de beschikking van de onderzoeksrechter in de gevallen bedoeld in § 1, doet zij uitspraak met gesloten deuren en zonder debat.

§ 6. De arresten worden binnen twee werkdagen aan de verzoeker en zijn raadsman betekend in de vorm bepaald in § 2.»

— Adopté.

Aangenomen.

De Voorzitter. — We stemmen later over het wetsvoorstel in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble de la proposition de loi.

PROJET DE LOI SUR LA COOPÉRATION INTERNATIONALE EN CE QUI CONCERNE L'EXÉCUTION DE SAISIES ET DE CONFISCATIONS

Discussion

WETSONTWERP BETREFFENDE DE INTERNATIONALE SAMENWERKING INZAKE DE TENUITVOERLEGGING VAN INBESLAGNEMINGEN EN VERBEURDVERKLARINGEN

Bespreking

M. le Président. — Nous abordons l'examen du projet de loi sur la coopération internationale en ce qui concerne l'exécution de saisies et de confiscations.

Wij vatten de bespreking aan van het wetsontwerp betreffende de internationale samenwerking inzake de tenuitvoerlegging van inbeslagnemingen en verbeurdverklaringen.

Conformément à notre Règlement, le texte tel qu'amendé par la commission servira de base à notre discussion. (*Voir document 1-393/3 de la commission de la Justice du Sénat — Session 1996-1997.*)

Overeenkomstig het Reglement geldt de door de commissie geamendeerde tekst als basis voor de bespreking. (*Zie document 1-393/3 van de commissie voor de Justitie van de Senaat — Zitting 1996-1997.*)

La discussion est ouverte.

De bespreking is geopend.

Mme Delcourt, rapporteuse, se réfère à son rapport.

Personne ne demandant la parole dans la discussion, je la déclare close.

Daar niemand het woord vraagt in de bespreking, verklaar ik ze voor gesloten.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

De stemming over het wetsontwerp in zijn geheel heeft later plaats.

WETSONTWERP TOT INSTELLING VAN HET COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL EN TOT INSTELLING VAN HET AMBT VAN FEDERAAL MAGISTRAAT

Algemene beraadslaging

PROJET DE LOI INSTITUANT LE COLLÈGE DES PROCUREURS GÉNÉRAUX ET CRÉANT LA FONCTION DE MAGISTRAT FÉDÉRAL

Discussion générale

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het wetsontwerp tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van federaal magistraat.

Nous abordons l'examen du projet de loi instituant le collège des procureurs généraux et créant la fonction de magistrat fédéral.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan rapporteur Coveliers.

De heer Coveliers (VLD), rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, hoewel ik als eerste verslag mag uitbrengen, gaat mijn verslag toch over het tweede deel van het ontwerp, dat namelijk betrekking heeft op de nationaal magistraten.

Sta mij toe vooraf de medewerkers van de Senaat te danken voor de bijzonder snelle en adequate manier waarop zij het verslag hebben helpen voorbereiden. Ik moet mij wel verontschul-

digen bij de huidige nationaal magistraten omdat hun naam niet voorkomt bij de namen van de personen die hebben deelgenomen aan de werkzaamheden van de commissie en die vermeld staan op de eerste pagina van het verslag. De heren Vandoren en Duinslae-ger zouden daar als nationaal magistraten moeten worden vermeld, aangezien mevrouw Thily en de heer Schins daar vermeld staan als procureurs-generaal.

Het belangrijkste element uit deze wet is artikel 5, hoofdstuk III, waarin het statuut en de structuur van deze nieuwe rechtsfiguur naar voren wordt gebracht. Ik kom daar zo dadelijk op terug. Hoofdstuk IV bevat diverse bepalingen die ten dele betrekking hebben op de nationaal magistraten en ten dele op het college van procureurs-generaal. Ik zal het alleen hebben over de nationaal magistraat en ik zal beginnen met een randopmerking.

Er is in de commissie enige tijd gediscussieerd over de benaming van deze magistraten. In de oorspronkelijke tekst werd « federale » magistraten voorgesteld, maar dit bleek in tegenspraak met het taalgebruik. Het woord federaal verwijst meestal naar de gemeenschappen en gewesten. Nadien meende men te moeten spreken over « nationale » — met de nadruk op de « e » — magistraten, maar uiteindelijk zijn alle magistraten « nationale » magistraten. Na raadpleging van deskundigen, zelfs van een hoogleraar in rechtsterminologie, koos men voor de benaming « nationaal magistraat », zonder liggend streepje. Voor een vrouw geeft dat « nationaal magistrate » en in het meervoud wordt het « de nationaal magistraten ».

De nationaal magistraten hebben hun nut bewezen in verschillende aangelegenheden, hoewel hun opdracht tot nu toe beperkt bleef tot een coördinatiefunctie met betrekking tot de verschillende parketten. Zij stellen hun kennis en ervaring in complexe materies ter beschikking van de plaatselijke parketten. In een rapport van de nationaal magistraten is een opsomming gemaakt van de bevoegdheden en opdrachten die tot op heden aan deze magistraten werden toevertrouwd. Deze lijst is indrukwekkend. Niet alleen hebben zij als opdracht het coördineren en het centraliseren van opsporingen en onderzoeken, het bijstaan van de procureurs des Konings, het ageren op vraag van een procureur des Konings of een onderzoeksrechter. Daarnaast hebben nog een bijzonder groot aantal specifieke opdrachten. Zo zijn zij bijvoorbeeld de enige bevoorrechte gesprekspartners voor België in de betrekkingen met de buitenlandse gerechtelijke overheden. Dit geldt uiteraard voor zaken waar een dringend gerechtelijk optreden noodzakelijk is. De nationaal magistraat centraliseert de verslagen van de anti-terroristische groep en vraagt de analyses op over gerechtelijke onderzoeken. De nationaal magistraat staat aan het hoofd van het begeleidingscomité van de centrale nationale criminele documentatie. Hij is belast met de leiding van de bijzondere brigade, namelijk de 23e brigade van de gerechtelijke politie. Hij staat in voor het informantenbeheer en het nationaal coderingssysteem. Voor de volledige lijst van opdrachten verwijs ik naar de pagina's 44 tot 47 van het verslag 92/94 van de nationaal magistraten, die zichzelf daarin nog « nationale » magistraten noemen.

Deze tekst bevat dus het statuut van de nationaal magistraat evenals hun relatie tot het nieuwe college van procureurs-generaal. Over dit punt zal echter door de heer Vandenberghe verslag worden uitgebracht.

De nationaal magistraten krijgen met dit ontwerp de juridische middelen om hun opdracht op de meest efficiënte wijze te vervullen. In paragraaf 1 van artikel 5, een vrij lang artikel, staat dat de nationaal magistraten het college van procureurs-generaal bijstaan. Kenmerkend is dat hun opdracht zich uitstrekt over het hele rijk. Paragraaf 2 regelt de benoeming. Die geschiedt door de Koning, op voordracht van de minister van Justitie, na advies van het college van procureurs-generaal, maar met als voorwaarde dat de kandidaten lid moeten zijn van het openbaar ministerie en gedurende vijf jaar het ambt van magistraat van het openbaar ministerie of van onderzoeksrechter hebben uitgeoefend. Dit impliceert dus dat alle leden van het openbaar ministerie in aanmerking komen. Het is niet beperkt tot het openbaar ministerie bij de hoven van beroep. Dit betekent ook dat iemand die vijf jaar het ambt van onderzoeksrechter heeft uitgeoefend, maar die nog geen vijf jaar lid is van het openbaar ministerie, eveneens kan worden genoemd. Het mandaat geldt voor vijf jaar.

Er ontstond in de commissie een discussie over de vraag of dit mandaat al dan niet hernieuwbaar zou zijn. Men heeft uiteindelijk gekozen voor een tussenoplossing. Het mandaat kan twee keer worden hernieuwd zodat een nationaal magistraat maximaal vijftien jaar als dusdanig kan fungeren.

Paragraaf 5 behandelt de opdracht van de nationaal magistraten. De nationaal magistraat werkt onder het gezag van het college van procureurs-generaal, onder het toezicht en de leiding van een lid van het college, aangewezen door de Koning, na overleg met het college. Voor een goed begrip van dit artikel moet men ook het artikel over het college van procureurs-generaal kennen.

Voor dit college wordt afgestapt van het territorialiteitsbeginsel, want er wordt een soort van portefeuille gecreëerd voor alle procureurs-generaal, waarbij wel rekening wordt gehouden met de specialisatie. Met het oog op de uitoefening van de bevoegdheden van het college kan de Koning na overleg met dat college, specifieke taken opdragen aan elk lid van het college.

De specifieke opdracht van de nationaal magistraten is de coördinatie van de uitvoering van de strafvordering en het vergemakkelijken van de internationale samenwerking. Hierbij kunnen zij dwingende onderrichtingen geven aan één of meer procureurs des Konings, evenwel onder twee voorwaarden. De onderrichtingen moeten ten eerste noodzakelijk zijn en ten tweede moet men vooraf de territoriaal bevoegde procureur-generaal inlichten; deze laatste kan andersluidend beslissen. In de commissie werd nogmaals een discussie gevoerd over het territorialiteits- en bevoegdheidsbeginsel. Met deze tekst wordt niet helemaal afstand gedaan van het territorialiteitsbeginsel.

Een tweede opdracht van de nationaal magistraten is het nemen van dringende maatregelen die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de strafvordering, «zolang een procureur des Konings zijn wettelijk bepaalde bevoegdheid niet heeft uitgeoefend». Over dit criterium is lang gediscussieerd. De commissie meende dat de wijze waarop het thans is geformuleerd, het beste garandeert dat in ieder geval iemand bevoegd zal blijven. De nationaal magistraat is bevoegd en zal zijn bevoegdheid of zijn opdracht pas verliezen wanneer een procureur des Konings een wettelijk bepaalde bevoegdheid heeft en deze ook uitoefent.

Het is belangrijk om te vermelden dat de maatregelen die de nationaal magistraat neemt, bindend blijven voor de procureur des Konings die nadien zijn wettelijk bepaalde bevoegdheid uitoefent. Deze laatste opdracht is dan ook mede de reden waarom de nationaal magistraat de hoedanigheid van officier van de gerechtelijke politie heeft en beschikt over alle bevoegdheden van de procureur des Konings. Dit zal later bij de diverse bepalingen die het Wetboek van strafvordering veranderen weer voorkomen.

Het ontwerp werd tijdens een hoorzitting met de twee huidige nationaal magistraten, de heren Vandoren en Duinslaeger, uitvoerig besproken. Er is eveneens een onderhoud geweest met de procureurs-generaal Schins en Thily, vertegenwoordigers van de procureurs-generaal. Ook daar werd het aspect van de nationaal magistraten behandeld. Het lijkt me weinig zinvol om in het kader van dit verslag deze hoorzittingen samen te vatten. Ik verwijs naar het geschreven verslag, pagina's 22 tot 39 wat het onderhoud met de nationaal magistraten betreft, en pagina's 39 tot 56 wat het onderhoud met de procureurs-generaal betreft.

Tot zover het zeer belangrijke artikel 5, dat een totaal nieuw statuut in ons rechtssysteem brengt, zij het dan dat dit systeem reeds voordien bestond, maar zonder een precieze legale basis.

Ik ben tevens verplicht te verwijzen naar de diverse bepalingen van hoofdstuk 4. Deze artikelen voorzien in de eerste plaats in de creatie van een secretariaat. Dit is belangrijk omdat niet alleen het college van procureurs-generaal een beroep zal kunnen doen op dit secretariaat, maar ook de nationaal magistraten. De ambtenaren die daar worden aangewezen beschouwt men als ambtenaren die een ambt bekleden bij een parket. De leiding van dit secretariaat berust volgens artikel 2, paragraaf 8, bij een directeur, die men daarom niet onmiddellijk als directeur van de administratie beschouwt. Hierop heeft de minister van Justitie de nadruk gelegd. Volgens artikel 7 komt de zetel van dit secretariaat in de stad Brussel.

Wat de situatie van de nationaal magistraten betreft, is het belangrijk om te verwijzen naar artikel 327, vijfde lid, van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de wedden en vergoedingen en naar artikel 327bis, vierde lid, dat bepaalt dat iemand die tot nationaal magistraat wordt benoemd, in het lokaal parket waartoe hij behoort door een benoeming in overval zal worden vervangen. De wedde is dezelfde als die van een advocaat-generaal bij het hof van beroep. Dit impliceert dat men in geval van een benoeming deze wedde zal krijgen, ook indien men de functie van advocaat-generaal niet bekleedt. Een vijfde punt van hetzelfde artikel voorziet in een aanpassing van het Strafwetboek, zodat de nationaal magistraten ook de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie krijgen. De procureurs en hun substituten hadden deze bevoegdheid reeds.

Ten slotte bepaalt artikel 12 dat er drie nationaal magistraten zullen zijn. Dit aantal kan worden vermeerderd bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit tot maximum vijf magistraten. De taalregeling is ongeveer gelijk aan die voor de procureur-generaal bij het Hof van beroep te Brussel. De magistraten moeten namelijk bewijzen dat zij zowel Nederlands als Frans kennen op de manier die daarvoor gebruikelijk is in rechtszaken. Er zal ten minste één nationaal magistraat zijn die zijn diploma in het Nederlands heeft behaald, en één die het in het Frans heeft behaald. Indien het aantal nationaal magistraten meer dan drie bedraagt, wordt dit minimumaantal op twee gebracht. Pas wanneer er een vijfde nationaal magistraat wordt aangesteld, is de taal waarin het diploma werd behaald, niet meer bepalend.

Tot zover, mijnheer de Voorzitter, een samenvatting van het lijvige rapport van de commissie.

De Voorzitter. — Het woord is aan co-rapporteur Vandenberghe.

De heer Vandenberghe (CVP), co-rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, het wetsontwerp tot instelling van een college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van nationaal magistraat dat het onderwerp was van een uitvoerige bespreking in de commissie voor de Justitie, vertrekt van de bestaande toestand, die echter geen wettelijke regeling kende. Het college van procureurs-generaal komt nu reeds op geregelde tijdstippen samen en de nationaal magistraten oefenen nu reeds hun opdrachten uit. Het nut van deze twee organen van het openbaar ministerie wordt door iedereen erkend.

Voor de Regering was het ontwerp van prioritair belang, niet alleen op politiek vlak, maar ook in het kader van een allesomvattende aanpak van het justitiebeleid en de uitwerking van een strafrechtelijk beleid. De wettelijke regeling voor het college van procureurs-generaal en de nationaal magistraten is voor de Regering het uitgangspunt voor een herdefiniëring van de taak van het openbaar ministerie en voor een nieuwe bepaling van het strafbeleid. Het college van procureurs-generaal dient daarbij zijn verantwoordelijkheid op te nemen en een voortrekkersrol te vervullen.

Alvorens de eigenlijke bespreking van het ontwerp aan te vatten, heeft de commissie voor de Justitie een hoorzitting gehouden met de nationaal magistraten Vandoren en Duinslaeger, en de procureurs-generaal van Gent en Luik, de heer Schins en mevrouw Thily. Het resultaat daarvan vindt men in het verslag.

Ik beperk mij in mijn verslag tot de teksten met betrekking tot het college van procureurs-generaal aangenomen in de commissie.

Voor de artikelen 2 en 3 van het ontwerp zijn essentieel. In artikel 2 van het ontwerp, dat een artikel 143bis invoegt in het Gerechtelijk Wetboek, wordt het principe en de samenstelling van het college vastgelegd. De bevoegdheid van het college strekt zich uit over het hele grondgebied van het rijk. Het college staat onder het gezag van de minister van Justitie. De beslissingen van het college zijn bindend voor al de leden van het college, alsook voor alle overige leden van het openbaar ministerie die onder zijn toezicht en leiding staan.

Het college zal bij consensus alle maatregelen dienen te nemen die nodig zijn voor de coherente uitwerking en coördinatie van het strafrechtelijk beleid, zoals het door de minister van Justitie in

richtlijnen werd vastgelegd. Alsook zal het college alle maatregelen moeten nemen die nodig zijn voor de goede algemene en gecoördineerde werking van het openbaar ministerie.

In dit verband werd de vraag gesteld in de commissie wat onder het begrip «consensus» moet worden begrepen. De minister antwoordde dat hiermee bedoeld wordt dat het college gemeenschappelijk met een bepaald standpunt naar buiten dient te treden, wat evenwel niet impliceert dat beslissingen eenparig moeten worden genomen.

Op verzoek van een lid werd daarop een schriftelijke definitie van het begrip «consensus» bij het verslag gevoegd. Ook werd de vraag gesteld wat er gebeurt wanneer de minister het niet eens is met de consensus die door het college van procureurs-generaal wordt bereikt. De minister benadrukte dat het college van procureurs-generaal enkel belast is met de uitvoering van richtlijnen en dat het vastleggen van een algemeen beleid zijn bevoegdheid blijft. De minister meende daarom dat het belangrijk is het college de verantwoordelijkheid op te leggen een consensus te bereiken. Mocht dit evenwel leiden tot een meningsverschil tussen het college en de minister, dan beschikt de minister nog altijd over de mogelijkheid om over te gaan tot een aanpassing van de hierboven reeds besproken richtlijnen.

Naar aanleiding hiervan is de tekst van het ontwerp verduidelijkt, in die zin dat bepaald werd dat de coherente uitwerking en de coördinatie van de richtlijnen dienen te geschieden met inachtneming van de finaliteit ervan. Voor het geval binnen het college geen consensus kan worden bereikt, bepaalt het ontwerp dat de minister de noodzakelijke maatregelen kan nemen. Dit kan erin bestaan dat de minister overgaat tot verduidelijking of precisering van zijn richtlijn, ofwel het college bijeenroeft voor nader overleg, ofwel zijn gezag ten aanzien van één of meer procureurs-generaal uitoefent. Uiteraard zal de minister zelf nooit de strafvordering kunnen uitoefenen, onder voorbehoud van zijn positief inunctierecht. Ook hier werd de finaliteit van de maatregelen nader bepaald, met name de toepassing van de richtlijnen waarborgen.

De vraag werd ook gesteld of het college, naast de maatregelen die nodig zijn voor de goede algemene en gecoördineerde werking van het openbaar ministerie, ook geen maatregelen moet nemen voor de coördinatie van de werkzaamheden van politiediensten, waarbij het tevens de goede werking van de algemene politiestuendienst zou moeten kunnen controleren. De commissie volgde evenwel het oordeel van de minister dat deze problematiek op een andere plaats moet worden geregeld en gevolgd, bijvoorbeeld in de wet op het politieambt, in de wet op de rijkswacht of in de wet op de gerechtelijke politie.

Voorts bepaalt het ontwerp dat het college daarenboven tot taak heeft de minister in te lichten en te adviseren, ambtshalve of op diens verzoek, over elke zaak die verband houdt met de opdrachten van het openbaar ministerie. Daar waar er bij gebrek aan consensus omtrent de coördinatie van de richtlijnen en de goede werking van het openbaar ministerie geen beslissing was, zal het advies bestaan uit een weergave van de verschillende standpunten.

Voorts werd bepaald dat het college zich voor de uitvoering van zijn opdrachten zal laten bijstaan door leden van het openbaar ministerie bij de hoven van beroep. Er werd bij de discussie verduidelijkt dat het gaat om beleidsondersteunende opdrachten en beleidsvoorbereidend werk en niet om operationele activiteiten, waarvoor een beroep zal worden gedaan op de nationaal magistraten. Ook werd verduidelijkt dat magistraten verbonden zullen blijven aan hun parket-generaal.

Voorts schrijft het ontwerp voor dat het college van procureurs-generaal ten minste eenmaal per maand dient te vergaderen en dat de minister of zijn gemachtigde aan de vergaderingen moet deelnemen wanneer deze betrekking hebben op de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid en de goede werking van het openbaar ministerie. Wanneer de minister aanwezig is, zit hij de vergadering voor. Evenwel dient te worden benadrukt dat de minister geen deel uitmaakt van het college.

Tevens werd voorzien in de mogelijkheid voor de Koning om, na overleg met het college, een lid van het college te belasten met specifieke taken die verband houden met de bevoegdheden van het college. In concreto betekent dit dat elke procureur-generaal bepaalde materies zal voorbereiden en volgen door informatie en documentatie in te zamelen en de coördinatie ervan waar te nemen.

Het voorzitterschap van het college wordt bij toerbeurt voor de duur van een gerechtelijk jaar door een van de procureurs-generaal waargenomen. Deze zal instaan voor de organisatie van de vergaderingen en de agenda ervan bepalen.

Ten slotte werd ook nog bepaald dat het college jaarlijks een verslag dient op te stellen, waarin toelichting over de activiteiten van het college wordt gegeven, een analyse en een beoordeling van het opsporings- en vervolgingsbeleid van het voorbije jaar wordt gemaakt en ook de prioritaire doelstellingen voor het volgende jaar worden weergegeven. Dit verslag zal aan de Kamers worden meegedeeld en openbaar worden gemaakt.

Een lid van de commissie deed tevens het voorstel een federaal comité voor het strafrechtelijk beleid op te richten dat zou worden belast met de dagelijkse uitvoering van de beslissingen en de richtlijnen van het college van procureurs-generaal. Om diverse redenen — onder meer omdat aldus afbreuk zou worden gedaan aan de bevoegdheden van de bestaande gezagsstructuren alsook aan degene die in het ontwerp in het vooruitzicht worden gesteld — kon de commissie voor de Justitie hiermee evenwel niet instemmen.

Belangrijk is ook artikel 3 dat, hoewel bondig geformuleerd, toch een ingrijpende wijziging in de bestaande toestand brengt. Artikel 3 van het ontwerp, dat voorziet in de invoering van een artikel 143ter in het Gerechtelijk Wetboek, bepaalt dat de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid door de minister van Justitie worden vastgelegd na advies van het college van procureurs-generaal. Deze richtlijnen zullen bindend zijn voor alle leden van het openbaar ministerie en zullen door de procureurs-generaal binnen hun rechtsgebied ten uitvoer moeten worden gebracht. De coherente uitwerking en de coördinatie van de richtlijnen zullen in handen zijn van het college van procureurs-generaal.

Dit artikel deed in de commissie voor de Justitie vragen rijzen in verband met de scheiding der machten. Zouden deze richtlijnen niet tot gevolg hebben dat de wet niet wordt toegepast of dat, met andere woorden, de minister een gedoogbeleid kan opleggen? Een algemene negatieve injunctie van de minister van Justitie is immers uitgesloten.

Wat de inhoud en de discussie omtrent de draagwijdte van het woord «richtlijn» betreft, verwijs ik naar de verklaring van de minister van Justitie op bladzijden 68 en 69 van het verslag.

In de commissie werd de vraag gesteld welke term men diende te gebruiken in het nieuwe artikel 143ter van het Gerechtelijk Wetboek: onderrichtingen — in het Frans *lignes directives* —, richtlijnen — directives — of bepaalde instructies. De minister duidde aan dat een onderrichting een directer en concreter karakter heeft dan een richtlijn. Een onderrichting neigt al te veel naar een bevel.

De minister verheelt niet dat de draagwijdte van de term «richtlijn» hoofdzakelijk wordt bepaald door de betekenis die zij in het Europees recht heeft. Overeenkomstig artikel 189 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap is een richtlijn, wat het te bereiken resultaat betreft, voor elke lidstaat waarvoor ze bestemd is, bindend, doch aan de nationale instanties wordt de bevoegdheid gelaten vorm en middelen te kiezen. Een richtlijn impliceert dus dat er bij de uitvoering een appreciatie-marge wordt gelaten. De minister van Justitie is derhalve niet verplicht om elke maatregel tot in de kleinste details uit te werken.

De minister acht deze werkmethode veel geschikter. Het komt de minister van Justitie toe het einddoel en de krijtlijnen vast te leggen waarbinnen de leden van het openbaar ministerie evalueren welke de maatregelen nodig zijn om het einddoel te realiseren. Deze interpretatie van de minister werd in de tekst van het ontwerp opgenomen. Bijgevolg werd in de Franse tekst de term «lignes directives» vervangen door «directives».

Daar het gaat om een nieuwe definiëring van het strafbeleid, werd voorgesteld ook andere bepalingen in het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen. Ik verwijs naar artikel 4, waarin de artikelen 398, 399 en 400 worden gewijzigd. Bij het vastleggen van het strafrechtelijk beleid zijn immers de bestaande bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek niet meer zonder meer toepasselijk.

Mijnheer de Voorzitter, indien u het mij toestaat, zal ik meteen het standpunt van de CVP-fractie in verband met dit belangrijk wetsontwerp toelichten aan de hand van de omschrijving van de rol van het openbaar ministerie die door de eminente oud-procureur-generaal te Gent, de heer Matthijs, gegeven werd in de *Algemene Praktische Rechtsverzameling*.

De heer Matthijs heeft honderden bladzijden geschreven over de rol van het openbaar ministerie, die wij altijd met veel aandacht lezen, gezien het gezag dat van deze eminente persoonlijkheid uitgaat.

In de nummers 130 en volgende van het geciteerde werk beschrijft hij waarom de definitie van het openbaar ministerie zo moeilijk te geven is. Hij wijst erop dat de magistraten van het openbaar ministerie in België een dubbele hoedanigheid bekleeden. Zij zijn terzelfder tijd organen van de uitvoerende macht en leden van de rechterlijke orde. Hij verwijst ook naar het voorstel van Reepinghen om in het Gerechtelijk Wetboek een artikel 137 in te lassen dat als volgt luidde: «Het openbaar ministerie vertegenwoordigt de uitvoerende macht bij de rechterlijke macht.» Dit is uiteraard een belangrijke andere benadering.

De verenigde senaatscommissies voor de Justitie en voor de Tewerkstelling, Arbeid en Sociale Voorzorg hebben het door van Reepinghen voorgestelde artikel 137 niet aangenomen en hebben zich beperkt tot deze vrij formele definitie: «Het openbaar ministerie vervult zijn ambtsplichten in het rechtsgebied van het hof of van de rechtbank waarbij het aangesteld is, behoudens de gevallen waarin de wet anders bepaalt.»

Onmiddellijk blijkt dat deze definitie niets zegt over de inhoudelijke opvulling van de dubbele hoedanigheid van het openbaar ministerie.

In een laatste titel, die slechts een achttal bladzijden beslaat, wijdt de heer procureur-generaal Matthijs enkele beschouwingen aan hetgeen hij het beleid van het openbaar ministerie noemt. Nadat hij verschillende standpunten heeft uiteengezet en heeft verwezen naar de situatie in Nederland, waar sinds de jaren zestig of zeventig de bezorgdheid bestaat om het college van procureurs-generaal of de minister meer te betrekken in het strafrechtelijk beleid, zegt hij dat in België daarvoor niet de minste discussie kan bestaan. Hij schrijft: «In België kan de vraag betreffende de aanduiding van het orgaan dat leiding en beleid binnen het openbaar ministerie moet verzekeren bezwaarlijk aanleiding geven tot twijfel: immers, terwijl het openbaar ministerie er, zowel inzake zijn opsporingstaak en strafvervolgving, als in burgerlijke zaken, een zeer ruime onafhankelijkheid geniet ten opzichte van de Regering, en meer bepaald de minister van Justitie, staat het buiten kijf dat die leiding en dit beleid, alsook de efficiënte coördinering van de actie van het openbaar ministerie aan de procureurs-generaal bij de vijf hoven van beroep staat en geenszins aan de minister van Justitie, en evenmin aan de procureur-generaal bij het Hof van cassatie. Dat is dus de klassieke definitie van de rol van het strafrechtelijk beleid in ons land.

De zogenaamde Bendecommissie kwam reeds tot de vaststelling dat het aantal strafbare daden dermate groot is geworden dat het vrijwel onmogelijk is om al deze daden effectief op te sporen en te vervolgen, wat maakt dat aan bepaalde misdrijven meer aandacht dient te worden besteed dan aan andere. De Bendecommissie citeerde: «Het opsporings- en vervolgingsbeleid is daardoor een geheel aan beleidskeuzes geworden die, bewust of onbewust, systematisch overdacht en gepland of niet, worden gemaakt.»

De bezorgdheid bestond derhalve dat, indien men een bepaald politiek beleid wil realiseren, noodzakelijkerwijze prioriteiten en doelstellingen dienen te worden vooropgesteld in het vervolgingsbeleid. Het vervolgingsbeleid en de politieke opties die daarbij worden genomen, dienen bijgevolg gepaard te gaan met politieke verantwoordelijkheid. In een democratie kan immers geen machtsvorming ontstaan of kan er niet aan besluitvorming worden gedaan zonder dat daarvoor iemand politiek verantwoordelijk is.

Het ontwerp brengt op dit punt een essentiële wijziging aan in de bestaande praktijk. Het ontwerp verzekert dat een inbreng van de minister van Justitie in het opsporings- en vervolgingsbeleid mogelijk wordt en efficiënt kan gebeuren. Vermits de minister instaat voor het strafrechtelijk beleid in het algemeen, zal hij bijgevolg voor dit beleid ook verantwoordelijk zijn ten aanzien van het Parlement. Het spreekt voor zich dat de minister de verantwoordelijkheid die hij nu krijgt, zal uitoefenen met respect voor de specifieke bevoegdheden die aan de rechterlijke en de wetgevende macht worden toegekend. Zo zal hij dus, onder voorbehoud van zijn beperkt injunctierecht, de strafvordering nooit zelf kunnen uitoefenen en zal hij evenmin de toepassing van de wet ongedaan kunnen maken. Dit neemt evenwel niet weg dat met dit ontwerp een zekere sturing van de minister in het strafrechtelijk beleid, mogelijk wordt.

In de commissie werd dit aan de hand van enkele voorbeelden duidelijk gemaakt. Zo zal de minister in een richtlijn kunnen vastleggen onder welke voorwaarden een rijbewijs onmiddellijk wordt ingetrokken of hoe een eerste overtreding van de drugwet moet worden aangepakt. Het openbaar ministerie behoudt natuurlijk de uiteindelijke beoordeling in individuele zaken.

Dit wetsontwerp is gestoeld op een moderne opvatting van de scheiding der machten. Volgens deze opvatting houden de afzonderlijke machten elkaar in evenwicht, maar kunnen zij een complementaire werking ontwikkelen. De rechterlijke macht mengt zich vrijwel dagelijks in de werking van de uitvoerende en de wetgevende macht: de Raad van State controleert immers de legaliteit en de opportuniteit van overheidsdaden, het Arbitragehof oordeelt over de grondwettelijkheid van de wet en het Hof van cassatie oordeelt over het al dan niet zorgvuldig optreden van de overheid in civiele zaken. De minister heeft de bevoegdheid richtlijnen uit te vaardigen met betrekking tot het strafbeleid, maar het college van procureurs-generaal is verantwoordelijk voor de uitvoering ervan. Het jaarlijkse verslag over het geheel van het strafbeleid wordt voorgelegd aan de Wetgevende Kamers.

Met deze wet wordt een stap in de goede richting gezet en een einde gemaakt aan de eerder incidentele of accidentele benadering van het strafbeleid, die niet langer voldoet in de strijd tegen de criminaliteit. Nieuwe structuren moeten het hoofd bieden aan de internationalisering van de misdaad. Deze structuren mogen zich niet bezondigen aan een willekeurig vervolgingsbeleid, maar moeten het beginsel van de rechtszekerheid eerbiedigen. Daartoe dienen algemeen geldende richtlijnen inzake strafvervolgving te worden uitgevaardigd.

Het wetsontwerp komt tevens tegemoet aan de bezorgdheid voor meer transparantie in het strafrechtelijk beleid. De discussie hierover behoorde vroeger tot de voorrechten van een knusse club van specialisten, maar wordt vandaag op het publieke forum gevoerd. Recente dramatische voorbeelden zijn hieraan uiteraard niet vreemd.

Net als de herziening van het Wetboek van strafvordering en een hele reeks andere wetsontwerpen maakt onderhavig wetsontwerp deel uit van een arsenaal waarmee de Regering poogt de justitie van de 19e naar de 21e eeuw te brengen.

Ik wil nog een kanttekening plaatsen bij de concrete politieke opties waarover de Regering zich moet uitspreken. De minister van Justitie heeft zijn collega van Begroting verzocht hem voor de uitvoering van het nieuwe beleid de vereiste middelen ter beschikking te stellen. Wij steunen de minister van Justitie in zijn verzoek en wij steunen hem met des te meer overtuiging nu wij in de pers — als steeds onze eerste bron van informatie over het regeringsbeleid — hebben vernomen dat de begroting van de ziekteverzekering voor het jaar 1996 automatisch met een bedrag van circa 23 miljard frank zal worden overschreden.

Het verstrekken van bijkomende middelen aan het departement Justitie verloopt meestal niet zonder enorme inspanningen, volgens een strikte besluitvormingsprocedure. Voor andere begrotingsposten kan men zich blijkbaar sluipe meeruitgaven permitteren ten belope van een bedrag dat het totale budget voor Justitie nagenoeg evenaart. Voor de CVP-fractie is dit onaanvaardbaar. Alle begrotingsposten dienen aan dezelfde stringente normen te worden onderworpen. Sluipende overschrijdingen zijn hoe dan ook uit den boze.

Deze kanttekening kan uiteraard niets afdoen aan de verdienste van dit wetsontwerp voor het realiseren van een efficiënter en effectiever strafbeleid. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Foret.

M. Foret (PRL-FDF). — Monsieur le Président, m'exprimant pour la première fois à cette tribune aujourd'hui, je voudrais tout spécialement me réjouir de cette journée de débats consacrée à la justice. La question est dans l'air du temps et, aujourd'hui, il convient d'apporter des réponses à la population qui se pose de nombreuses questions à propos du fonctionnement de la justice de notre pays. C'est une impérieuse nécessité, non seulement pour restaurer la confiance de la population mais aussi, comme vient de le rappeler M. Vandenberghe et d'autres orateurs, pour faire en sorte que la justice de notre pays passe du XIXe siècle, dans lequel elle est trop longtemps restée confinée, au XXIe siècle, qui est tout proche.

Je me réjouis également du fait qu'au cours de cette journée, plusieurs thèmes importants seront abordés. Nous traitons en ce moment de la politique criminelle de notre pays, ou plus exactement de son absence, et des projets que l'on pourrait mener en la matière. C'est essentiellement l'objet du projet de loi que nous examinons pour l'instant. Ce matin, nous avons pu parler de la place de la victime et des parties civiles dans l'ensemble des procès et, tout à l'heure, nous pourrions évoquer le rôle et les moyens des juges d'instruction. Tous ces thèmes sont particulièrement d'actualité et il est heureux que nous puissions en traiter tout au long de la journée.

En terminant son exposé, M. Vandenberghe a fait une importante incise à laquelle je me rallie complètement. Certes, il n'appartient pas au Sénat de traiter des budgets de l'État, mais nos collègues de la Chambre en ont débattu, et je tiens à dire, monsieur le ministre, que tous les membres du groupe PRL-FDF s'associent au propos de M. Vandenberghe sur l'absolue nécessité de faire en sorte que le budget de la Justice de notre pays soit adapté aux exigences de ce département. Je rappelle qu'aujourd'hui encore, le budget de la Justice est de l'ordre de 2 p.c. du budget de l'État. Bien sûr, il sera porté à 37 milliards, mais ce montant reste encore très en dessous des moyens nécessaires au bon fonctionnement de la justice de notre pays. Il est clair que nous soutenons les efforts que, je n'en doute pas, vous développerez pour que ce budget soit à nouveau augmenté, et nous n'hésiterons pas à soutenir les efforts que vous-même et certains de vos collègues du Gouvernement déploieriez pour contraindre le budget de l'INAMI dans des limites acceptables, de manière qu'un dépassement comme celui de 29 milliards qui a été relevé ces derniers jours ne se renouvelle pas.

Si je me réjouis de cette journée de travail parlementaire consacrée par le Sénat à la justice, c'est aussi parce qu'il est heureux que le Parlement apporte sa contribution à un débat aussi essentiel. Ces derniers temps, on a beaucoup mis en avant le rôle des présidents de partis, on a mis en évidence l'initiative du président Langendries de réunir autour de lui les acteurs désireux de collaborer à la mise en place d'une nouvelle société, d'une nouvelle assise démocratique, et la presse s'est faite l'écho du conclave que le Gouvernement a consacré à la justice. Il est heureux que le Parlement, qui est le centre de l'action démocratique, puisse apporter sa pierre à cet édifice.

Je me réjouis donc mais souhaite cependant déplorer, une fois de plus, le fait que le statut des sénateurs de communauté n'ait pas été pris suffisamment en compte pour la participation à ce débat.

Je suis aujourd'hui placé devant un choix cornélien : soit assister à Namur, en fonction de mon statut de député wallon, à la première journée du débat sur le budget de la Région wallonne, soit participer ici à ce débat important pour la justice de notre pays, en fonction de mon statut de sénateur et de membre de la commission de la Justice.

J'ai choisi; je suis présent en cette enceinte, mais j'estime que cela pose un problème important dont nous devrions nous préoccuper à l'avenir.

Mon groupe n'a pas voté la réforme de l'État de 1993. Or, un certain nombre de dysfonctionnements majeurs apparaissent et je tiens à les dénoncer.

Soyons clairs : ces derniers jours, on m'a demandé dans chaque assemblée où je me trouvais, dans les bureaux auxquels je participais, d'opérer des choix, à savoir entre l'assemblée où je suis régulièrement élu, c'est-à-dire le Parlement wallon, l'assemblée où je siège automatiquement, c'est-à-dire le Conseil de la Communauté française, ou encore le Sénat, où j'ai été régulièrement désigné par mes pairs du Conseil de la Communauté française pour les y représenter. Vous conviendrez avec moi que c'est un choix impossible.

Lorsque je suis au Sénat, on me dit tant à la Région wallonne qu'à la Communauté française que j'aurais dû m'y trouver; en sens inverse, on peut légitimement penser au Sénat que je dois y être présent bien que je me trouve dans une autre assemblée. Ce sera d'ailleurs le cas demain, puisque je serai à Namur pour participer à la seconde partie de la discussion du budget de la Région wallonne, au lieu de me trouver ici pour le débat sur le statut des chemins de fer dans notre pays.

Je ne m'attarderai pas davantage sur ce point qui a déjà fait l'objet d'un débat au Bureau de cette assemblée. Je vous rappelle que l'on avait décidé de consacrer une journée entière au débat sur la justice afin que l'ensemble des membres du Sénat puisse y participer. Chacun pourra apprécier ce qu'il en est et réfléchir à la nécessité de revoir nos propres méthodes de fonctionnement.

J'en viens au sujet qui nous occupe ce matin. Je tiens, messieurs Vandenberghe et Coveliers, à me joindre aux commentaires qui ne manqueront pas de formuler plusieurs orateurs, pour souligner la qualité de votre rôle de rapporteurs, qui a très bien montré le travail consciencieux qui fut celui de la commission de la Justice, laquelle a particulièrement veillé à être attentive aux points de vue des uns et des autres. Des amendements ont été acceptés, des auditions de procureurs généraux et de magistrats nationaux ont eu lieu, ce qui a permis d'effectuer du bon travail.

Ce texte constitue un « plus » intéressant et important dans le cadre de la politique criminelle du royaume. Il serait bien évidemment hypocrite de le présenter comme étant une sorte de remède miracle aux diverses meurtrissures dont souffre notre pays, et spécialement sa justice. En réalité, on institutionnalise un collège des procureurs généraux et on légalise la fonction de magistrat fédéral : l'un et l'autre existaient déjà, mais il est heureux que dans un système démocratique, où l'on veut appliquer la règle de droit, on abandonne le système des circulaires, sur la base duquel fonctionnent actuellement ces institutions, pour légiférer. C'est une très bonne évolution. Peut-être eût-il toutefois été préférable d'examiner ce type de projet dans un cadre plus général, à savoir celui de la réforme globale du ministère public ? En l'occurrence, comme pour d'autres projets, il était sans doute nécessaire d'engranger un certain nombre d'acquis afin de pouvoir progresser. Je me rallie donc, avec les membres de mon groupe, à ce point de vue.

Je regrette toutefois le retard dont a fait preuve le législateur pour intervenir dans ce domaine, alors qu'il est lui-même à l'origine de cette situation prétorienne que nous sommes appelés à institutionnaliser.

Je vais me permettre de vous lire un extrait des conclusions dégagées par la commission parlementaire d'enquête de la Chambre, qui, de 1988 à 1990, s'est penchée, sous la présidence de notre collègue M. Bourgeois, sur la manière dont la lutte contre le banditisme et le terrorisme est organisée. On y trouve déjà des raisons de regretter ce retard.

Voici ce que précisait le rapport établi en 1990 : « Il faudra en tout cas élaborer des réglementations légales définissant clairement les compétences de ces magistrats, la manière dont ils peuvent exercer ces compétences, les modalités de contrôle dont ils font l'objet, les conditions dans lesquelles ils doivent se justifier, ainsi que les conditions auxquelles ils doivent satisfaire et la procédure à respecter pour leur désignation. » La pratique prétorienne a pris de vitesse le législateur et nous avons pu constater, en commission, combien il était difficile et délicat de légiférer a posteriori.

Seuls les naïfs peuvent croire qu'il suffit d'institutionnaliser un organe, quel qu'il soit, pour le rendre sur-le-champ efficace et opérationnel. Je ne suis pas de ceux-là et je dénonce, une fois encore l'absence regrettable de politique criminelle cohérente

dans notre pays. Cela n'a en tout cas, pas été le souci de M. Wathélet et pas suffisamment celui de M. De Clerck. On a bien sûr créé un service de politique criminelle, mais celui-ci n'est opérationnel que depuis juin 1995, alors que sa mise en place était considérée comme une priorité dans la déclaration de la Pentecôte de 1990! Mise à part une harmonisation en matière de circulation routière, j'estime que le collège des procureurs généraux n'a pas encore réellement fait ses preuves.

Toutefois, les différentes dispositions du projet permettront probablement de cerner les responsabilités des uns et des autres, ce qui mettra, je l'espère, un terme à une exaspérante partie de ping-pong dont les seuls gagnants sont les criminels eux-mêmes.

Depuis plusieurs années, nos deux magistrats nationaux mènent à bien de nombreuses missions dans des domaines tels que le terrorisme, la criminalité organisée, l'entraide judiciaire.

Travaillant souvent dans l'ombre, ils apparaissent parfois au milieu d'une actualité brûlante, comme ce fut le cas lors des tragiques événements du mois d'août.

Vous ne niez pas, monsieur le ministre, qu'ils sont surchargés et qu'il sera sans doute nécessaire de faire rapidement appel à l'option prévue dans ce projet, à savoir porter leur nombre à cinq.

Puisque c'est vraisemblablement dans ce sens que la situation devrait évoluer, je me permets de réitérer cette demande formulée à plusieurs reprises, notamment lors des débats en commission, demande visant à disposer d'un relevé exhaustif des compétences et des missions confiées aux magistrats fédéraux. En effet, nous ne pouvons continuer à travailler dans une relative obscurité. Il convient de légiférer dans ce domaine, afin d'avoir une vue complète de la situation actuelle, d'autant que les articles précisant ces compétences restent fort généraux.

J'ai personnellement toujours prôné une justice inscrite dans l'équilibre des pouvoirs. Rendre la justice en toute indépendance n'est pas un privilège, c'est une mission de service public qui impose plus de devoirs qu'elle n'accorde de droits. Il convient donc que chacun des pouvoirs assume pleinement et sereinement ses missions: le Parlement, en modifiant les lois, lorsqu'il constate qu'elles sont devenues obsolètes; le Gouvernement, en les exécutant et en assumant la responsabilité politique qui est la sienne devant le pouvoir législatif; le pouvoir judiciaire, en faisant respecter les lois et en sanctionnant, le cas échéant, leur non-respect. Dans cette optique, il m'apparaît normal que le ministre de la Justice arrête les directives de politique criminelle. Cela est d'ailleurs conforme au rapport de la commission d'enquête de 1990, qui rappelle que «le ministre de la Justice est responsable de la politique criminelle» et qu'il «devra coordonner la politique criminelle du Gouvernement et confier au ministère public et aux services de police le soin de mettre en œuvre la politique du Gouvernement».

Cependant, s'il est normal que ce soit le ministre de la Justice qui arrête les directives en matière de politique criminelle, il faut toutefois s'entendre sur ce que représente cette notion. Considérée au départ, en 1803, comme «l'ensemble des procédés répressifs pour lesquels l'État réagit contre les crimes», cette notion a toutefois évolué pour ne plus se limiter à la seule répression et viser l'ensemble des réactions possibles face aux phénomènes criminels, comme, par exemple, les mesures alternatives. Plus récemment, le Comité européen pour les problèmes criminels définissait la politique criminelle comme «l'ensemble des mesures, à caractère pénal ou non, tendant à assurer la protection de la société contre la criminalité, à aménager le sort des délinquants et à garantir le droit des victimes».

Cette position du Comité européen, qui a évolué par rapport à la position initiale du siècle dernier est floue et permet de très nombreuses interprétations.

Comme le soulignait Maurice Garçon en 1966 dans sa lettre ouverte à la Justice, des dérives sont possibles sur cette définition de la politique criminelle. Je le cite: «Si le mot politique est pris dans le sens de l'intérêt du Gouvernement d'assurer ou de maintenir son autorité par des mesures exceptionnelles et de circonstan-

ces, cette acceptation serait inadmissible. La justice criminelle n'a pas à varier selon les besoins politiques d'une époque. Songerait-on à justifier par là les justices d'exception et de circonstances?»

Il vous appartient dès lors, monsieur le ministre de la Justice, de nous donner l'assurance que vous ne verserez pas dans l'excès pervers d'un interventionnisme exacerbé, pour vous limiter à donner les impulsions nécessaires à l'efficacité judiciaire.

Vous l'avez déjà affirmé en commission, monsieur le ministre, et j'aimerais que vous nous redissiez une fois encore, en séance plénière, votre attachement au principe fondamental de l'interdiction d'injonction négative. Cette position est importante à préciser car elle touche le cœur même de la mission de confiance que nous sommes disposés à vous accorder, à vous comme à tous vos successeurs, en matière de justice. Sur ce point, comme sur d'autres d'ailleurs, le Parlement ne doit pas être mis à l'écart dans la mise en œuvre de la politique criminelle.

Comme le soulignait Montesquieu, il faut se défier de tous les pouvoirs. Leur fonctionnement harmonieux résulte de leur méfiance réciproque qui crée l'équilibre. Cela ne signifie pas qu'il ne peut y avoir de dialogue entre eux dans une forme appropriée et respectueuse du rôle de chacun, au contraire! Ainsi, en dehors de la relation directe entre le ministre de la Justice et le collège des procureurs généraux, il serait légitime que le ministère public, dans le cadre d'un dialogue régulier avec le Parlement, soit bien informé de l'appréciation et des priorités des représentants du peuple quant à la politique criminelle à mettre en œuvre.

En outre, le Parlement sera le lieu privilégié, je n'en doute pas, pour contrôler la manière dont le ministre de la Justice tentera de mettre en œuvre la politique criminelle.

Permettez-moi à présent de formuler quelques observations tout à fait pratiques au sujet desquelles j'aimerais avoir votre avis. Tout d'abord, l'article 143bis (nouveau) du Code judiciaire, en son deuxième paragraphe, introduit dans notre droit un concept qui a trop largement envahi notre société civile et surtout le monde politique. Je pense bien entendu à ce tout nouveau concept juridique de «consensus». Il me paraît pour le moins délicat de faire référence à cette notion pour le moins imprécise, sans qu'aucune disposition légale n'y soit jointe, si ce n'est la définition, que je qualifierai de pittoresque, que vous-même avez donnée et qui est jointe au rapport.

Je me permets d'en donner lecture afin que nul n'en ignore le caractère flou. En tout état de cause, c'est certainement la notion de consensus mou que vous avez définie. Vous dites en effet qu'un consensus est dégagé au sens de l'article 143bis du présent projet «chaque fois qu'une proposition de décision soumise au collège est adoptée, sans qu'une opposition se soit exprimée par un ou plusieurs des membres. Il y a consensus», c'est ici que cela devient savoureux, «non seulement dans le cas où il y a un accord unanime, éventuellement tacite, ou abstention de la part d'un ou plusieurs membres mais également lorsqu'un ou plusieurs membres du collège, qui sont à titre personnel en désaccord avec la proposition de décision, choisissent néanmoins de ne pas s'y opposer, en prenant en compte d'autres éléments d'appréciation telle que la nécessité d'une décision rapide par rapport à des circonstances déterminées, l'intérêt du collège ou du ministère public en général.»

Je vous laisse, monsieur le ministre, la responsabilité de cette définition. Je crains vivement qu'elle fasse l'objet de dispositions d'interprétation dans le futur et que, je le répète, elle soit plus proche du consensus mou que du consensus tout court.

Ma deuxième observation concerne les expressions «prendre les mesures nécessaires» et «tâches spécifiques» qui figurent respectivement aux paragraphes 2 et 5 de l'article 143bis proposé. Je ne peux que regretter l'interprétation donnée par le ministre en commission, nettement plus large que celle qui figure dans l'exposé des motifs. Mon collègue, M. Desmedt, avait d'ailleurs déposé un amendement afin de faire respecter davantage la définition qui figurait dans l'exposé des motifs.

Relevons que, dans son avis, le Conseil d'État critique cette interprétation large de la délégation faite au Roi. Cette conception me semble inconciliable avec le principe constitutionnel de la séparation des pouvoirs et de l'indépendance du ministère public.

Selon nous, ces tâches spécifiques que l'on voudrait donner aux membres du collège des procureurs généraux pris individuellement devraient se limiter à la collecte d'informations et d'études, donc à une simple préparation des dossiers et non pas, comme vous avez tendu à le dire lors de votre intervention en commission, à une spécialisation qui conduirait les procureurs généraux pris individuellement à aller dans d'autres ressorts que ceux de la cour d'appel dont ils dépendent pour définir la politique qui devrait être suivie dans le ressort de ces cours d'appel.

Procéder de la sorte revient à aller au devant de conflits de compétences et de personnes. On risque d'entraîner une confusion des rôles entre les procureurs généraux, membres individuels du collège, et les magistrats nationaux qui figurent pour leur part à d'autres titres dans le projet de loi.

J'attends avec intérêt votre réponse, monsieur le ministre, mais j'émet les plus vives réserves sur cette question car, tout comme la définition du consensus, elle risque de causer des problèmes dans le futur.

Enfin, il faudra — je sais que vous en êtes conscient, monsieur le ministre — faire en sorte que les magistrats nationaux dont nous légalisons la fonction et dont le nombre augmente probablement à l'avenir, disposent de moyens matériels suffisants. Si tel n'était pas le cas, nous connaîtrions d'autres affaires susceptibles d'émouvoir l'opinion publique. En effet, ces magistrats confrontés à la criminalité organisée, à la criminalité internationale ne seront pas à même de faire face à leurs devoirs, à leurs responsabilités et à leurs missions. Ce n'est certainement pas ce que vous souhaitez; nous non plus, et je suis heureux que, M. Vandenberghe et probablement d'autres membres de cette assemblée soient soucieux, comme je le suis, de voir revaloriser les moyens matériels de la justice. Peut-être faudrait-il précisément le faire à destination de ces magistrats nationaux afin que leur rôle ne soit pas comparable à une enveloppe mais qu'il y ait un contenu et que leur mission puisse être réelle.

Telles sont les diverses observations que je tenais à formuler à propos de ce projet de loi. Nous avons pris en compte les inconvénients et les imprécisions qu'il comporte. Mais nous avons également examiné ce qui en constitue la raison fondamentale, à savoir la volonté de légiférer plutôt que de procéder par voie de circulaires et la volonté de donner à un pays, qui n'en dispose pas suffisamment à l'heure actuelle, une véritable politique criminelle. Nous avons pesé les avantages et les inconvénients de ce texte et nous voterons favorablement ce projet de loi, comme nous l'avons fait en commission. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Lallemand.

M. Lallemand (PS). — Monsieur le Président, le projet de loi qui institue le collège des procureurs généraux et crée la fonction de magistrat national s'inscrit bien sûr au cœur d'une politique qui tend aujourd'hui à rencontrer les nouveaux problèmes que connaît l'administration de la Justice.

Le projet ne règle pas tous les problèmes, loin de là ! Il touche cependant à des questions d'importance. Coordonner la politique criminelle et organiser la lutte contre la grande criminalité sont des actions qui, on le sait, débordent largement les arrondissements et les ressorts judiciaires. Elles débordent même souvent le territoire national.

Le projet vise aussi à contrôler l'application différenciée de la loi pénale sur l'ensemble du territoire. La politique de poursuite est en effet souvent trop différenciée dans les divers arrondissements et ressorts.

Enfin, le projet vise à uniformiser la politique de classement sans suite dans les arrondissements politiques dont, il faut bien le dire, l'opportunité échappe à tout examen et à tout contrôle.

La réforme permettra donc de donner une plus grande cohérence et une meilleure efficacité à l'administration de la Justice. On peut en rappeler les lignes principales. Le projet donne tout d'abord une base légale à ce qui n'était qu'une situation de fait. Il institue le collège des procureurs généraux, mais il précise aussi les fonctions et les pouvoirs des magistrats qui le composent. On sait que, dans le passé, la concertation entre les procureurs généraux n'a pas toujours été la meilleure. Cela a été rappelé en commission. Désormais, les décisions du collège engageront tous les procureurs généraux.

J'en viens à la deuxième caractéristique de ce projet. Chaque année, le collège des procureurs généraux fera rapport sur la politique des recherches et des poursuites menées en Belgique ainsi que sur le fonctionnement général et la coordination du ministère public. Ce rapport important sera transmis au Parlement. Il permettra ainsi au législateur d'adapter les moyens du ministère de la Justice, d'améliorer l'organisation des parquets et d'adapter le droit pénal à des problèmes qui auront été identifiés.

Enfin, les pouvoirs des magistrats nationaux auront également été déterminés avec plus de précision afin de renforcer l'efficacité de leurs missions — plus particulièrement, de leur mission de coordination dans l'exercice de l'action publique.

Le projet est important pour d'autres raisons sur lesquelles il est nécessaire d'insister. Le ministre et les membres de la commission ont donné les motifs des choix inscrits au cœur de la réforme. Il a notamment été précisé que cette réforme respecte l'organisation hiérarchique et le découpage territorial actuel de la Justice. Certains plaident en faveur d'une restructuration globale. Ils sont notamment favorables à la création d'un parquet fédéral qui aurait une compétence exclusive pour certaines matières — le terrorisme ou la grande criminalité, par exemple. Cette direction n'a pas été suivie.

À cet égard, il faut constater que le découpage territorial des parquets n'est pas sans intérêt. Je pense que la majorité des commissaires en a convenu. Les parquets connaissent en effet le terrain; ils possèdent l'expérience de la lutte contre les petite et moyenne délinquances; ils ont une connaissance des actions de proximité et de l'application locale de la politique criminelle.

À cet égard, il a été souligné qu'un parquet fédéral à compétence exclusive pourrait entrer rapidement en conflit avec les parquets locaux. J'ai été frappé par la déclaration du magistrat national, M. Vandoren, qui a rappelé, devant la commission de la Justice, que les parquets locaux français ne transmettent pas volontiers des informations à la section du Parquet de Paris, chargé des missions nationales, de peur que le dossier leur soit retiré. Dès lors, l'on peut penser qu'une politique de coordination intégrant et responsabilisant les parquets donnera certainement de meilleurs résultats.

Deuxième élément important de la réforme, le projet s'inscrit dans une vieille polémique sur les liens existant entre le pouvoir exécutif et le ministère public près les cours et tribunaux. Le projet confie au ministre la détermination de la politique criminelle par le biais de directives générales en matière de recherches et de poursuites. Ces directives s'imposent à tous les membres du ministère public. Le projet prévoit des aménagements essentiels. Tout d'abord, les directives font l'objet d'une concertation avec le collège des procureurs généraux, lesquels donnent leur avis sur le projet. On peut penser que, dans la pratique, la concertation sera effective. Ensuite, ces directives sont d'ordre général. Le ministre se borne à définir les choix politiques généraux, le collège étant chargé de leur mise en œuvre. L'exécution des directives est du ressort des procureurs généraux ou, plus exactement, du collège, car à l'unité d'une politique correspond l'unité d'exécution. Il s'agit d'un point très important.

L'article 2, paragraphe 2, dit clairement que le collège décide par consensus de toutes les mesures utiles en vue de la mise en œuvre cohérente de la politique criminelle, en vue du bon fonctionnement général et de la coordination du ministère public. Cette recherche impliquera à l'avenir d'autres réformes pour améliorer la circulation de l'information entre magistrats et policiers. Le collège décide de la politique d'exécution par consensus. La formule retenue est susceptible de favoriser l'unité de décision de par sa souplesse. Toutefois, à défaut de consensus, il appartiendra au ministre de prendre les décisions. Cette recherche de cohérence, d'unité et d'efficacité domine la réforme proposée par le Gouvernement.

La réforme interfère incontestablement avec les conceptions prétoriennes sur le rôle du ministère public. Toute une doctrine — à l'époque, pour les meilleures raisons — a réduit les pouvoirs du ministre sur le ministère public. De façon très schématique et sommaire, nous pourrions relever que les pouvoirs du ministre sur le ministère public près les cours et tribunaux ont été limités à

quelques domaines — importants, certes — tels que l'autorité disciplinaire, le droit d'injonction positive, particulier ou général, mais il n'existe pas grand chose au delà.

Comme l'a défini M. Hayoit de Termicourt, le procureur général n'exerce pas l'action publique en vertu d'une délégation du ministre de la Justice et en son nom. Il agit en vertu d'une délégation que la nation elle-même lui a confiée par la loi. C'est justement ce que la loi en projet entend préciser en redéfinissant les relations entre le ministre de la Justice et l'ensemble des parquets. Cette redéfinition s'imposait car les raisons qui justifiaient jadis cette extrême séparation entre le ministère de la Justice et le parquet n'ont plus aujourd'hui la même évidence. La multiplication des affaires, le développement gigantesque de l'arriéré judiciaire — 100 000 affaires pendantes devant les cours d'appel — et la multiplication extraordinaire des classements sans suite doivent avoir une incidence sur la conception que nous nous forgeons actuellement sur l'autonomie des parquets au sens où la défendait autrefois le procureur général M. Hayoit de Termicourt.

M. Perin a dénoncé cette autonomie grandissante, en ces termes: «Le parquet est aujourd'hui devenu un pouvoir sans nom. Une société libre ne peut accepter que la liberté des personnes soit à la merci d'une autorité sans limites. Les procureurs sont des organes du pouvoir politique. Ils bénéficient d'une large déconcentration mais celle-ci ne va toutefois pas jusqu'à leur conférer une indépendance qui consacrerait une irresponsabilité.»

Les propos de M. Perin font sans doute preuve d'une belle radicalité, salutaire pour l'esprit, mais ils suscitent également des réflexions plus nuancées quant à leur application pratique, si l'on veut assurer une cohabitation harmonieuse — et «modernisée» — entre les différents pouvoirs.

En effet, le projet rend, à tout le moins dans les termes du projet, une responsabilité au pouvoir politique, et ce par la définition de directives générales. Celles-ci pourront par exemple veiller à ce qu'un certain nombre de délits soient poursuivis prioritairement ou à ce que soient établis les montants à partir desquels une action sera engagée.

Les directives générales peuvent donc permettre de préciser les principes sur la base desquels les procureurs généraux définiront des injonctions dans l'exercice de l'action publique, en assurant des priorités — et donc, inévitablement, des non-priorités — et en établissant des hiérarchies. Par exemple, une circulaire pourrait recommander le recours à tel type de mesures plutôt qu'à tel autre en cas de consommation de drogues douces.

Cette réforme législative n'implique cependant pas — il importe de le préciser d'emblée — qu'en sa qualité de magistrat, le ministère public ne puisse pas, pour faire respecter le prescrit d'une loi, déroger aux principes contenus dans les directives. En effet, comme on l'a rappelé en commission, les membres du ministère public conservent un pouvoir d'appréciation sur les cas particuliers. En outre, le ministre n'a évidemment — on a également abordé ce point en commission — aucun pouvoir d'injonction négative sur les cas particuliers.

Il convient aussi de rappeler, dans le cadre de cette réforme, que le Roi n'a jamais le pouvoir de suspendre les lois ou de dispenser de leur exécution. Ce principe demeure entier et ouvert mais le projet exprime, en termes renouvelés, la problématique de l'injonction négative générale. Elle ne peut plus vraiment se définir dans le seul cadre de la mercuriale de M. le procureur général Hayoit de Termicourt.

Mais des garanties constitutionnelles et légales ont été citées, avec beaucoup de soin, par l'éminent professeur Jacques Van Compernelle de l'Université de Louvain, qui, dans le cadre d'un débat mené en 1982 sur les possibilités d'injonction négative dans certaines matières, avait rappelé ces garanties fondamentales, à savoir que si les cours et tribunaux sont saisis de poursuites effectuées en dépit d'une injonction pouvant être interprétée comme une injonction négative, le ministre de la Justice ou le parquet ne peut jamais arrêter les poursuites.

Par ailleurs, le droit d'injonction du ministre de la Justice, qui est sans doute l'expression d'un choix de société, est corrigé par le droit de citation directe, toujours accordé à la partie lésée.

J'en arrive à la dernière correction: le droit d'injonction des cours d'appel, en cas d'inaction des parquets, voire le droit d'évocation des chambres des mises en accusation si la constitution d'un dossier répressif par le parquet est freiné ou bloqué. Dans ce débat délicat et difficile, il était important de rappeler ces normes.

Le présent projet s'inscrit donc dans une tradition — définie par M. Hayoit de Termicourt — à laquelle il n'est pas dérogé explicitement mais qui fait l'objet de certaines modifications. Le projet veut garantir le développement d'une politique criminelle mieux adaptée aux défis auxquels nous sommes confrontés, d'une politique criminelle plus cohérente qui puisse être évaluée et appréciée par le Parlement. À cet égard, je me réjouis de la grande adhésion dont ces choix politiques ont fait l'objet au cours d'un travail de qualité mené au sein de la commission de la Justice. Je me réjouis donc du vote unanime qui a sanctionné ce long travail parlementaire qui est souvent, hélas, malencontreusement et injustement sous-estimé.

Nous espérons que le Gouvernement et le ministre de la Justice feront le meilleur usage de ces pouvoirs nouveaux qui sont ainsi définis, et que d'autres réformes seront préparées qui permettront d'ajuster, de modifier, d'adapter notre justice. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Loones.

De heer Loones (VU). — Mijnheer de Voorzitter, ik wil het standpunt van de VU over dit belangrijke ontwerp verduidelijken. Ik kan het inderdaad kort houden omdat we over een uitstekend verslag beschikken en rapporteur Vandenberghe, nauwkeurig heeft geschetst waarover het precies gaat. Met dit ontwerp wordt een belangrijk punt uit het regeerakkoord verwezenlijkt. De noodzaak aan een betere samenwerking tussen gerecht en politiek, in casu de minister van Justitie en de Kamer, meer bepaald naar aanleiding van de jaarlijkse rapporten die zullen worden ingediend, is in deze legislatuur prangender dan ooit. Dit wetsontwerp draagt bij tot het bepalen van een juiste verhouding tussen beide machten. Dit werd trouwens nog verduidelijkt tijdens de commissiebesprekingen. Het college van de procureurs-generaal staat onder het gezag, en niet onder de leiding, van de minister van Justitie. De minister legt de bindende richtlijnen van het strafrechtelijk beleid vast na het advies van het college van de procureurs-generaal. De uitvoering ervan gebeurt door het college van de procureurs-generaal bij consensus. Ingeval geen consensus wordt bereikt, intervenueert de minister opnieuw om de uitvoering van zijn richtlijnen te waarborgen.

Wij vinden dit wetsontwerp in het algemeen positief. Toch hebben wij één fundamentele kritische bedenking. Wij menen immers dat Justitie nog grondiger moet worden hervormd. Een federalisering van Justitie is volgens ons noodzakelijk omdat het justitie-apparaat niet meer is aangepast aan de huidige institutionele toestand. In de meeste federale Staten is Justitie immers gefederaliseerd, het debat daarover moet dus dringend worden aangevat. Een unitaire Justitie is volgens ons volkomen achterhaald. De wijze waarop met dit ontwerp het unitaire strafrechtelijk beleid wordt versterkt, gaat tegen deze trend in.

Wij twijfelen bijvoorbeeld aan wat de minister in zijn inleidende uiteenzetting heeft gezegd over de noodzaak van een nationale reflex die in het leven moet worden geroepen om het evenwicht te zoeken tussen nationale en territoriale bevoegdheid, waarvoor bovendien nog een mentaliteitswijziging vereist zou zijn. Uit de uiteenzetting van procureur-generaal Schins bleek dat ook hij eraan twijfelt of het criminaliteitsbeleid in Gent en in Luik noodzakelijk gelijklopend moet zijn.

Voornamelijk om deze fundamentele bedenking, zal de Volksnume zich bij de stemming over dit ontwerp onthouden.

De Voorzitter. — Wij zetten onze werkzaamheden voort vanmiddag om 15 uur en niet om 14 uur zoals op de agenda is vermeld.

Nous poursuivrons nos travaux cet après-midi non pas à 14 heures comme le prévoit l'ordre du jour, mais à 15 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(*De vergadering wordt gesloten om 12 h 45 m.*)

(*La séance est levée à 12 h 45 m.*)

SÉANCE DE L'APRÈS-MIDI — NAMIDDAGVERGADERING

PRÉSIDENCE DE **M. MOENS**, VICE-PRÉSIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN **DE HEER MOENS**, ONDERVOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 15 h 25 m.
De vergadering wordt geopend om 15 h 25 m.

EXCUSÉS — VERONTSCHULDIGD

MM. Anciaux, pour raisons familiales; Hazette, pour d'autres devoirs; Urbain, en mission à l'étranger, et Vandenbroeke, pour devoirs professionnels, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Anciaux, om familiale redenen; Hazette, wegens andere plichten; Urbain, met opdracht in het buitenland, en Vandenbroeke, wegens ambtsplichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

MESSAGES

Chambre des représentants

BOODSCHAPPEN

Kamer van volksvertegenwoordigers

M. le Président. — Par message du 5 décembre 1996, reçu le 6 décembre 1996, la Chambre des représentants a transmis au Sénat, tel qu'il a été adopté en sa séance du 5 décembre 1996, le projet de loi modifiant en ce qui concerne l'aide aux victimes d'actes intentionnels de violence, la loi du 1er août 1985 portant des mesures fiscales et autres.

Ce projet de loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution. La date limite pour l'évocation est le lundi 6 janvier 1997.

Par message du même jour, la Chambre des représentants a fait connaître au Sénat qu'elle a adopté et soumettra à la sanction royale, le projet de loi fixant pour l'année 1997 le contingent de l'armée.

Ensuite, par messages du 12 décembre 1996, la Chambre des représentants a fait connaître au Sénat qu'elle a adopté et soumettra à la sanction royale:

1° le budget des Voies et Moyens pour l'année budgétaire 1997;

2° le projet de budget général des Dépenses pour l'année budgétaire 1997;

3° le projet de loi contenant le quatrième ajustement du budget général des Dépenses de l'année budgétaire 1996 et le deuxième ajustement du budget des Voies et Moyens de l'année budgétaire 1996;

4° le projet de loi portant quatrième ajustement du budget général des Dépenses de l'année budgétaire 1995 — Section « Dette publique »;

5° le projet de loi ajustant le budget général des Dépenses de l'année budgétaire 1995;

6° le projet de loi ajustant le budget général des Dépenses de l'année budgétaire 1993.

Par message du même jour, la Chambre des représentants a fait connaître qu'elle a adopté, tel qu'il lui avait été transmis par le Sénat, le projet de loi portant assentiment au Document ayant fait l'objet d'un accord entre les États parties au Traité sur les forces armées conventionnelles en Europe en date du 19 novembre 1990, fait à Vienne le 31 mai 1996.

En outre, par message du 12 décembre 1996, reçu le 13 décembre 1996, la Chambre des représentants a transmis au Sénat, tels qu'ils ont été adoptés en sa séance du 12 décembre 1996:

1° le projet de loi relatif au concordat judiciaire;

2° le projet de loi sur les faillites.

Ces projets de loi règlent des matières visées aux articles 77 et 78 de la Constitution. La date limite pour l'évocation est le lundi 13 janvier 1997, en ce qui concerne les matières visées à l'article 78.

Par message du 16 décembre 1996, la Chambre des représentants a transmis au Sénat, tel qu'il a été adopté en sa séance de ce jour, le projet de loi spéciale portant exécution temporaire et partielle de l'article 125 de la Constitution.

Ce projet règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution. Il a été envoyé à la commission des Affaires institutionnelles.

Enfin, par message du même jour, la Chambre des représentants a fait connaître au Sénat qu'elle a adopté et soumettra à la sanction royale, le projet de loi portant exécution temporaire et partielle de l'article 103 de la Constitution.

Bij boodschap van 5 december 1996, ontvangen op 6 december 1996, heeft de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat overgezonden, zoals het ter vergadering van 5 december 1996 werd aangenomen, het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen, inzake de hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden.

Dit wetsontwerp regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet. De uiterste datum voor evocatie is maandag 6 januari 1997.

Bij boodschap van dezelfde datum heeft de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat laten weten dat zij heeft aangenomen, en aan de Koning ter bekrachtiging zal voorleggen, het wetsontwerp tot vaststelling van het legercontingent voor het jaar 1997.

Vervolgens heeft de Kamer van volksvertegenwoordigers, bij boodschappen van 12 december 1996, aan de Senaat laten weten dat zij heeft aangenomen, en aan de Koning ter bekrachtiging zal voorleggen:

1° de Rijksmiddelenbegroting voor het begrotingsjaar 1997;

2° het ontwerp van Algemene Uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 1997;

3° het wetsontwerp houdende vierde aanpassing van de Algemene Uitgavenbegroting van het begrotingsjaar 1996 en tweede aanpassing van de Rijksmiddelenbegroting van het begrotingsjaar 1996;

4° het wetsontwerp houdende vierde aanpassing van de Algemene Uitgavenbegroting van het begrotingsjaar 1995 — Sectie «Rijksschuld»;

5° het wetsontwerp houdende de aanpassing van de Algemene Uitgavenbegroting van het begrotingsjaar 1995;

6° het wetsontwerp houdende de aanpassing van de Algemene Uitgavenbegroting van het begrotingsjaar 1993.

Bij boodschap van dezelfde datum, heeft de Kamer van volksvertegenwoordigers laten weten dat zij heeft aangenomen, zoals het haar door de Senaat werd overgezonden, het wetsontwerp houdende instemming met het Document waarover de partijen bij het Verdrag van 19 november 1990 inzake conventionele strijdkrachten in Europa overeenstemming hebben bereikt, gedaan te Wenen op 31 mei 1996.

Bovendien heeft de Kamer van volksvertegenwoordigers, bij boodschap van 12 december 1996, ontvangen op 13 december 1996, aan de Senaat overgezonden, zoals ze ter vergadering van 12 december 1996 werden aangenomen:

1° het wetsontwerp betreffende het gerechtelijk akkoord;

2° het ontwerp van faillissementswet.

Deze wetsontwerpen regelen aangelegenheden als bedoeld in artikelen 77 en 78 van de Grondwet. De uiterste datum voor evocatie is maandag 13 januari 1997, wat betreft de aangelegenheden bedoeld in artikel 78.

Bij boodschap van 16 december 1996 heeft de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat overgezonden, zoals het ter vergadering van die datum werd aangenomen, het ontwerp van bijzondere wet houdende tijdelijke en gedeeltelijke uitvoering van artikel 125 van de Grondwet.

Dit ontwerp regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet. Het werd verwezen naar de commissie voor de Institutionele Aangelegenheden.

Tenslotte, bij boodschap van dezelfde datum, heeft de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat laten weten dat zij heeft aangenomen en aan de Koning ter bekrachtiging zal voorleggen, het wetsontwerp houdende tijdelijke en gedeeltelijke uitvoering van artikel 103 van de Grondwet.

— Pris pour notification.

Voor kennisgeving aangenomen.

ÉVOCATIONS — EVOCATIES

M. le Président. — Par message du 13 décembre 1996, le Sénat a informé la Chambre des représentants de la mise en œuvre, ce même jour, de l'évocation du projet de loi modifiant, en ce qui concerne l'aide aux victimes d'actes intentionnels de violence, la loi du 1er août 1985 portant des mesures fiscales et autres.

En outre, par message du 17 décembre 1996, le Sénat a informé la Chambre des représentants de la mise en œuvre, ce même jour, de l'évocation:

1° du projet de loi relatif au concordat judiciaire, à l'exception des articles 49 à 54 et 56, qui règlent une matière visée à l'article 77 de la Constitution et qui étaient dès lors pendants au Sénat depuis la transmission par la Chambre des représentants;

2° du projet de loi sur les faillites, à l'exception de l'article 117, qui règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution et qui était dès lors également pendant au Sénat depuis la transmission par la Chambre des représentants.

De Senaat heeft bij boodschap van 13 december 1996 aan de Kamer van volksvertegenwoordigers ter kennis gebracht dat tot evocatie is overgegaan, op die datum, van het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen, inzake de hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden.

Vervolgens heeft de Senaat bij boodschap van 17 december 1996 aan de Kamer van volksvertegenwoordigers ter kennis gebracht dat tot evocatie is overgegaan, op die datum, van:

1° het wetsontwerp betreffende het gerechtelijk akkoord, met uitzondering van de artikelen 49 tot 54 en 56, die een aangelegenheid regelen als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet en bijgevolge reeds bij de Senaat aanhangig waren sinds de overzending door de Kamer van volksvertegenwoordigers;

2° het ontwerp van faillissementswet, met uitzondering van artikel 117, dat een aangelegenheid regelt als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet en dat bijgevolg eveneens reeds bij de Senaat aanhangig was sinds de overzending door de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Ces projets ont été envoyés à la commission de la Justice.

Deze ontwerpen werden verwezen naar de commissie voor de Justitie.

NON-ÉVOCATIONS — NON-EVOCATIES

M. le Président. — Par message du 10 décembre 1996, le Sénat a retourné à la Chambre des représentants, en vue de la sanction royale, le projet de loi non évoqué modifiant la loi du 19 juillet 1991 organisant la profession de détective privé.

En outre, par messages du 17 décembre 1996, le Sénat a retourné à la Chambre des représentants, en vue de la sanction royale, les projets de loi non évoqués qui suivent:

1° adaptant la loi du 28 mars 1984 sur les brevets d'invention à l'Accord sur les aspects des droits de propriété intellectuelle touchant au commerce (ADPIC) annexe à l'Accord instituant l'Organisation mondiale du commerce;

2° portant création d'une Commission centrale chargée d'examiner la concrétisation des revendications non satisfaites des anciens combattants et des victimes de la guerre en fonction des disponibilités budgétaires;

3° modifiant la loi du 14 juillet 1994 relative au financement de l'Institut d'expertise vétérinaire.

Bij boodschap van 10 december 1996 heeft de Senaat aan de Kamer van volksvertegenwoordigers terugbezorgd, met het oog op de koninklijke bekrachtiging, het niet-geëvoceerde wetsontwerp tot wijziging van de wet van 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privé-detective.

Bovendien heeft de Senaat, bij boodschappen van 17 december 1996, aan de Kamer van volksvertegenwoordigers terugbezorgd, met het oog op de koninklijke bekrachtiging, de volgende niet-geëvoceerde wetsontwerpen:

1° tot aanpassing van de wet van 28 maart 1984 op de uitvindingsoctrooien aan de Overeenkomst inzake de handelsaspecten van de intellectuele eigendom, (TRIPs) bij het Akkoord tot oprichting van de Wereldhandelsorganisatie;

2° tot oprichting van een Centrale Commissie belast met het onderzoek van de concretisering van de niet-voldane eisen van de oudstrijders en de oorlogsslachtoffers in functie van de budgettaire middelen;

3° tot wijziging van de wet van 14 juli 1994 betreffende de financiering van het Instituut voor veterinaire keuring.

— Pris pour notification.

Voor kennisgeving aangenomen.

ARRÊTÉS ROYAUX — KONINKLIJKE BESLUITEN

Transmission — Overzending

M. le Président. — En vertu de l'article 3bis des lois coordonnées sur le Conseil d'État, le Vice-Premier ministre et ministre des Finances et du Commerce extérieur transmet avant sa publication au *Moniteur belge* l'arrêté royal du 27 novembre 1996 portant modification de la loi sur le débit de boissons spiritueuses et sur la taxe de patente, en application des articles 2, § 1er, et 3, § 1er, 2°, de la loi du 26 juillet 1996 visant à réaliser les conditions budgétaires de la participation de la Belgique à l'Union économique et monétaire européenne.

En vertu de l'article 3bis des lois coordonnées sur le Conseil d'État, le ministre de la Santé publique et des Pensions transmet avant sa publication au *Moniteur belge* l'arrêté royal du 4 décembre 1996 portant des mesures en vue d'adapter la réglementation relative au financement de l'indexation des rentes du régime de la capitalisation, en application des articles 2, § 1er, et 3, § 1er, 4°, et § 2, de la loi du 26 juillet 1996 visant à réaliser les conditions budgétaires de la participation de la Belgique à l'Union économique et monétaire européenne.

Pour chacun de ces arrêtés royaux sont également transmis, l'avis du Conseil d'État, le rapport au Roi ainsi que le texte du projet d'arrêté qui ont été soumis à l'avis de la section de législation du Conseil d'État.

Met toepassing van artikel 3bis van de gecoördineerde wetten op de Raad van State zendt de Vice-Eerste minister en minister van Financiën en Buitenlandse Handel over vóór bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad* het koninklijk besluit van 27 november 1996 tot wijziging van de wet betreffende het verstrekken van sterke drank en betreffende het vergunningsrecht, met toepassing van de artikelen 2, § 1, en 3, § 1, 2°, van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese Economische en Monetaire Unie.

Met toepassing van artikel 3bis van de gecoördineerde wetten op de Raad van State zendt de minister van Volksgezondheid en Pensioenen over vóór bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad* het koninklijk besluit van 4 december 1996 houdende maatregelen met het oog op de aanpassing van de reglementering betreffende de financiering van de indexatie van de renten van het kapitalisatiestelsel, met toepassing van de artikelen 2, § 1, en 3, § 1, 4°, en § 2, van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese Economische en Monetaire Unie.

Voor elk van deze besluiten worden tevens overgemaakt, het advies van de Raad van State, het verslag aan de Koning alsmede de tekst van het ontwerpbesluit die voor advies aan de afdeling wetgeving van de Raad van State werden voorgelegd.

— Distribution.

Ronddeling.

MOTION — MOTIE

Retrait — Intrekking

M. le Président. — Par lettre du 10 décembre 1996, Mme Willame-Boonen communique qu'elle souhaite retirer, en accord avec ses collègues signataires, la motion motivée déposée en

conclusion de sa demande d'explications au Vice-Premier ministre et ministre des Finances et du Commerce extérieur, développée en séance publique de la commission des Affaires étrangères, le 4 décembre 1996.

Bij brief van 10 december 1996 deelt mevrouw Willame-Boonen mede dat zij, in samenspraak met haar collega's mede-ondertekenaars, de gemotiveerde motie ingediend tot besluit van haar vraag om uitleg aan de Vice-Eerste minister en minister van Financiën en Buitenlandse Handel, gesteld in openbare vergadering van de commissie voor de Buitenlandse Aangelegenheden op 4 december 1996, wenst in te trekken.

PROPOSITIONS — VOORSTELLEN

Dépôt — Indiening

M. le Président. — Les propositions de loi ci-après ont été déposées :

1° Par M. Vandenberghe, abrogeant l'article 150 du Code des impôts sur les revenus 1992 en ce qui concerne la réduction pour pensions, revenus de remplacement, prépensions, allocations de chômage et indemnités légales d'assurance en cas de maladie ou d'invalidité;

2° Par Mme Lizin, modifiant la loi du 27 décembre 1973 relative au statut du personnel du cadre actif du corps opérationnel et la loi du 11 juillet 1978 organisant les relations entre les autorités publiques et les syndicats du personnel du corps opérationnel de la gendarmerie.

Par ailleurs, Mme de Bethune a déposé une proposition de déclaration de révision du titre II de la Constitution, en vue d'y insérer des dispositions assurant la protection des droits de l'enfant.

De volgende wetsvoorstellen werden ingediend :

1° Door de heer Vandenberghe, tot opheffing van artikel 150 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, in verband met de vermindering voor pensioenen, vervangingsinkomsten, brugpensioenen, werkloosheidsuitkeringen en wettelijke vergoedingen inzake ziekte- en invaliditeitsverzekering;

2° Door mevrouw Lizin, tot wijziging van de wet van 27 december 1973 betreffende het statuut van het actief kader van het operationeel korps van de rijkswacht en de wet van 11 juli 1978 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden voor het rijkswachtpersoneel van het actief kader.

Bovendien heeft mevrouw de Bethune ingediend een voorstel van verklaring tot herziening van titel II van de Grondwet, om nieuwe bepalingen in te voegen die de bescherming van de rechten van het kind verzekeren.

Ces propositions seront traduites, imprimées et distribuées.

Deze voorstellen zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Il sera statué ultérieurement sur la prise en considération.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

WETSONTWERP TOT INSTELLING VAN HET COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL EN TOT INSTELLING VAN HET AMBT VAN FEDERAAL MAGISTRAAT

Hervatting van de beraadslaging en stemming over de artikelen

PROJET DE LOI INSTITUANT LE COLLÈGE DES PROCUREURS GÉNÉRAUX ET CRÉANT LA FONCTION DE MAGISTRAT FÉDÉRAL

Reprise de la discussion et vote des articles

De Voorzitter. — Wij hervatten de beraadslaging over het wetsontwerp tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van federaal magistraat.

Nous reprenons la discussion du projet de loi instituant le collège des procureurs généraux et créant la fonction de magistrat fédéral.

Dames en heren, ik kan niet nalaten vooraf de aandacht van de minister te vestigen op het geduld dat de Senaat te zijnen opzichte aan de dag heeft gelegd door de vergadering een uur later te laten beginnen. Nu blijkt dat hij de Senaat hiervoor helemaal niet beloofd door, om een bijna niet te verontschuldigen reden, voor een bijkomende vertraging te zorgen. Ik meen te mogen zeggen dat dit de schijn zou kunnen wekken van minachting voor onze instelling. Ik vraag de minister dan ook in de toekomst al het mogelijke te doen om dergelijke incidenten te vermijden.

Het woord is aan minister De Clerck.

De heer De Clerck, minister van Justitie. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil mij verontschuldigen, aangezien de vertraging effectief aan mij te wijten is. Ik aanvaard echter niet dat u dit interpreteert als een blijk van minachting voor het Parlement. Ik heb integendeel bijzonder veel respect voor deze instelling, wat onder meer tot uiting komt in de vele uren die ik in Kamer en Senaat doorbreng. Ik doe dit trouwens graag en zal dat daarom ook blijven doen. Desgevallend wil ik de Senaat een overzicht bezorgen van de tijd die ik hier doorbreng, teneinde overtuigend aan te tonen dat ik bijzonder veel respect heb voor de parlementaire instellingen.

De Voorzitter. — Mijnheer de minister, ik heb enkel willen zeggen dat dit incident door de senatoren op die manier zou kunnen worden begrepen.

Het woord is aan de heer Erdman.

De heer Erdman (SP). — Mijnheer de Voorzitter, ik vermoed dat de minister zich heel snel zal kunnen rehabiliteren door, zoals hij in de Kamer reeds heeft gedaan, de voorstellen van de Senaat *bec et oegles* te verdedigen.

Wij bespreken vandaag een bijzonder belangrijk initiatief in het vernieuwingsproces in de verhouding tussen de uitvoerende en de gerechtelijke wereld, meer in het bijzonder in onze verhouding ten opzichte van het openbaar ministerie. Dit proces werd reeds opgestart toen de minister de Dienst Strafrechtelijk Beleid instelde. Deze heeft naar mijn oordeel een heel belangrijke bijdrage geleverd in de vernieuwing en de modernisering van het strafrechtelijk beleid in het algemeen. Vandaag doen wij in feite veel meer dan een reeds bestaande praktijk institutionaliseren. Ik heb het hier natuurlijk over het college van procureurs-generaal enerzijds en over de functie van nationaal magistrat anderzijds.

Het document dat de rapporteurs Coveliers en Vandenberghe hebben opgemaakt zal in de toekomst allicht in meerdere proefschriften worden doorgelicht en mogelijk aanleiding geven tot een herdenking van sommige theorieën aangaande het openbaar ministerie.

Collega Lallemand heeft vanochtend nogmaals verwezen naar de theorie-Hayoit de Termicourt over de rol van het openbaar ministerie in het strafprocesrecht, die echter louter als rechtsleer kan gelden zonder enige wettelijke grondslag. De onderhavige teksten zorgen eindelijk voor een wettelijke basis van hetgeen wordt geregeld.

Het uitstekend verslag bij het gepresteerde werk zal daarbij de nodige toelichting verstrekken. Er werd vanochtend reeds op gewezen dat in de voorbereidende werken onder meer met betrekking tot de motie «consensus» nogal wat originaliteit aan de dag werd gelegd, maar welk bezwaar kan er worden gemaakt tegen originaliteit in juridisch denken aangezien men in het recent verleden wel tot meer creativiteit werd aangespoord?

Van de twee belangrijke instituten waarover wij nu discussiëren, wil ik het in de eerste plaats hebben over het college van procureurs-generaal.

De heer Lallemand heeft bij de bespreking van een ander wetsvoorstel al eens gezegd dat de huidige hervormingen ook een uiting zijn van een vernieuwde geest, een vernieuwde aanpak en een veranderd begripen van onze relaties met de gerechtelijke wereld en zeker ook van het functioneren daarvan. Enkele recente

reacties uit de gerechtelijke wereld, onder meer van een aantal procureurs-generaal emeriti maken duidelijk dat er een nieuwe wind door het gerechtsapparaat moet waaien om het nieuwe instituut in goede verstandhouding met de politieke verantwoordelijken te doen functioneren. Indien men zich a priori negatief zou opstellen en men zijn uitvlucht zou zoeken in allerlei excuses, dan stevenen wij zonder twijfel af op bijkomende moeilijkheden en conflictsituaties die in feite door niemand gewenst worden, noch door de wetgever, noch door de initiatiefnemers, noch door de minister van Justitie zelf.

In de voorgestelde constructie worden structurele maatregelen genomen inzake het college van procureurs-generaal en wordt er tegelijkertijd voor gezorgd dat het de nodige logistieke ondersteuning krijgt. Dit lijkt mij belangrijk, aangezien een goede logistieke ondersteuning de basis vormt voor de goede werking van om het even welke instelling. Een goede werking zal verder ook afhankelijk zijn van een goede wisselwerking tussen de beslissingen van de minister, die door de commissie «richtlijnen» worden genoemd, en de manier waarop deze richtlijnen door het college tot eigen beslissingen worden omgezet. Dit moet garanderen dat het strafrechtelijk beleid op een gestroomlijnde manier vanuit één visie wordt uitgevoerd.

Artikel 2 heeft in dat kader een bijzonder belang, aangezien het bepaalt dat de beslissingen van het college niet alleen voor de leden hiervan bindend zijn, maar ook voor alle leden van het openbaar ministerie. Het lijkt mij niet nodig hier anekdotes te vertellen over de manier waarop in het verleden overtredingen van de maximaal toegelaten snelheid in de verschillende arrondissementen totaal verschillend werden beoordeeld en gesanctioneerd.

De SP pleit al jaren voor een eenheid van visie en een eenheid van beleid. Dit standpunt wordt nu in feite geïnstitutionaliseerd. Een eenheid van visie zal in de toekomst nog belangrijker worden, nu wij geconfronteerd worden met georganiseerde criminaliteit. Een oplossing moeten wij alleszins niet zoeken in een regionalistische opsplitsing, zoals de heer Loones voorstaat.

Georganiseerde criminaliteit is zelfs over de grenzen heen, op Europees vlak zeer moeilijk te bestrijden. Eenheid van visie en beleid is hier een absolute noodzaak.

Een andere opmerking in de discussie over het college betreft de werking ervan. De richtlijn zal op een heel duidelijke manier het beleid moeten afbakenen. Een consensus is hier belangrijk aangezien door de herschikking van de tekst van paragraaf 2 duidelijk wordt dat bij gebrek aan consensus de finaliteit van de richtlijn die de minister politiek verantwoordelijk maakt voor zijn beleid ten overstaan van het Parlement, effectief moet worden gewaarborgd. Het verslag zegt bovendien dat in geval van consensus, de finaliteit wel degelijk moet worden geëerbiedigd en dat men in geen geval mag zoeken naar toepassingen die strijdig zijn met de finaliteit van de uitgevaardigde richtlijnen.

Ik wil niet terugkomen op de discussie die collega Lallemand met de hem kenmerkende deskundigheid heeft gelanceerd over de omvang van een mogelijke invloed op het injunctierecht van de minister en een mogelijk effect op een al of niet «herlevend» algemene negatieve injunctie. Hij heeft dat perfect geanalyseerd en heeft vastgesteld dat dit vooral een feitelijke appreciatie zal worden. In de commissie heeft de minister reeds heel duidelijk beklemtoond dat dit in geen geval mag leiden tot enige inmenging, in de zin van negatieve injunctie, in individuele gevallen.

Tijdens de bespreking voegde men er evenwel aan toe dat de minister door de budgettaire beperkingen genoodzaakt kan zijn prioriteiten op te leggen in het vervolgingsbeleid. Aangezien niet alles tegelijkertijd kan worden behandeld, zullen bepaalde zaken terzijde worden geschoven. Ik meen echter niet dat dit aanleiding zal zijn om die zaken zonder meer te seponeren. De wetgever heeft «in zijn grote wijsheid» de algemene verjaringstermijn dermate verlengd dat zelfs het uitstel tot behandeling van bepaalde dossiers, geen gevaar van verjaring meer inhoudt en niet tot seponeren moet leiden. Wel kan er een zekere vertraging in de behandeling optreden, maar uiteindelijk zal men tot resultaten komen.

De heer Vandenberghe heeft begrip gevraagd voor deze budgettaire beperkingen die wij ook op andere domeinen moeten aangaan. Waarom dan niet op het vlak van justitie?

De minister van Justitie verantwoordt zich trouwens op een schitterende wijze wat betreft zijn budgettaire middelen. Het zou echter nuttig kunnen zijn via een audit te onderzoeken wat er met de huidige middelen kan worden gedaan. Men zou dan misschien andere maatregelen kunnen nemen dan een louter lineaire verhoging van het budget. Dit is geen uiting van wantrouwen tegenover de minister. Hij wordt immers geconfronteerd met allerlei rapporten en klachten over te weinig middelen.

Ik heb met genoeg genoteerd dat het college van procureurs-generaal opdrachten kan geven aan leden van de parketten-generaal. Zelf heb ik ervoor gepleit om eventueel ook leden van andere parketten dan die van de hoven van beroep, zulke opdrachten te geven. Ook op dat niveau beschikt men zonder twijfel over specialisten op bepaalde terreinen. De minister heeft ervoor gekozen om de samenwerking, de hulpverlening of de bijstand vooral op het niveau van de parketten-generaal te houden. Wij kunnen dat aanvaarden. Ik heb wel genoteerd dat dit tot gevolg heeft dat de betrokkenen nu worden wat de heer Timperman tot hiertoe is geweest. Zij zullen de titel van coördinator niet meer krijgen, daar die zal worden gebruikt voor bepaalde functies in het kader van de werking van de hoven van beroep in het algemeen.

Het verslag waarvan sprake is in artikel 2, paragraaf 7, is een zeer belangrijk element zowel voor ons als voor de minister, alhoewel hij in een *coup d'humeur* wel eens heeft gezegd dat men zich op de duur met niets anders meer zal bezighouden dan met het opstellen van verslagen. Het verslag is van belang voor ons om na te kunnen gaan in welke mate de door de minister uitgevaardigde maatregelen effectief worden nageleefd en of zij op het terrein ook tot resultaten leiden. Zo zullen wij het hoofd kunnen bieden aan bepaalde kritieken die, soms terecht, soms onterecht, dag in dag uit, naar voren worden gebracht met betrekking tot het overhaast of ongegrond seponeren. Het verslag is een noodzaak voor ons en voor de minister om bij bepaalde dysfuncties eventueel maatregelen te kunnen nemen en aanvullend wetgevend werk te kunnen verrichten. Men moet natuurlijk niet de illusie koesteren dat met dit verslag de externe controle definitief vorm heeft gekregen. Het is slechts een klein element, uitgaande van het openbaar ministerie, in het kader van het geheel van maatregelen die de externe controle op de werking van het gerechtelijk apparaat mogelijk moeten maken.

Ik zal niet uitweiden over de belangrijke regeling van het voorzitterschap van het college of over de taalregeling die volgens mij beantwoordt aan de wettelijke voorschriften. Ik hoop alleen dat de nieuwe geest die door de twee procureurs-generaal in de commissie werd vertaald door blijkt te geven van openheid, bereidheid en samenspraak die zo vaak worden gewenst, zal worden geëerbiedigd. De vraag blijft natuurlijk in hoeverre diezelfde procureurs-generaal gelukkig zullen zijn met de tekst die nu wordt voorgesteld. Ik ben er echter van overtuigd dat ook zij die kunnen aanvaarden. Het feit dat zij hun akkoord hebben betuigd met het ontwerp dat de minister heeft voorgesteld, stelt mij enigszins gerust over de verdere samenwerking met het gerecht.

Er is wel gezegd dat zal worden uitgemaakt hoe de leden van het nieuwe college zullen moeten samenwerken. Daarbij rijst de pertinente vraag wat de draagwijdte is van de genomen beslissingen van het vroegere college. Door dat college werden een aantal richtlijnen uitgevaardigd met betrekking tot het Hoog Comité van Toezicht en de Staatsveiligheid. Wij hadden in de onderzoekscommissie de gelegenheid leden van het Hoog Comité van Toezicht en van het bestuur van de Veiligheid van de Staat te horen die zich beroepen op bepaalde richtlijnen die zij van het college hebben gekregen of op bepaalde afspraken die zij met het college hebben gemaakt. Moeten deze vroeger genomen beslissingen opnieuw worden bekrachtigd om in de toekomst nog een bepaalde draagwijdte te hebben? Zullen zij, in de geest van de tekst die nu voorligt, alle leden van het openbaar ministerie binden of blijven het vrijblijvende doctrinaire meningen van een college dat tot nu toe slechts adviserend optrad zonder eigen beslissingen te kunnen afdwingen? Dit is een belangrijk element inzake de rechtszekerheid in de samenwerking met andere diensten. Er staat weliswaar dat de Koning dit regelt. Ik zie moeilijk in dat de Koning *ipso facto* kan zeggen dat alle tot nu toe genomen maatregelen van toepassing blijven. Ik geef de voorkeur aan een

herbekrachtiging van een reeks van beslissingen die bij een eerste bijeenkomst van het college moet worden geïnventariseerd, ten einde elk misverstand uit te sluiten.

Ik wil eindigen met enkele bedenkingen over de nationaal magistraat. Ik wil het niet hebben over het linguïstische aspect. U weet dat mijn voorkeur uitging naar een andere titulatuur, maar uiteindelijk hebben wij gekozen voor de verzamelnaam «nationaal magistraat». Deze nationaal magistraat wordt op het ogenblik overbelast, want elke dienst stuurt inlichtingen naar hem door.

De wettekst die nu voorligt, geeft wel degelijk de verhouding tussen de nationaal magistraat en de procureur des Konings, die hetzij territoriaal, hetzij *ad personam* bevoegd is, weer. Ondanks enig aarzelen hebben wij geopteerd om de bevoegdheid van de nationaal magistraat te laten doorlopen totdat een procureur des Konings effectief zijn bevoegdheid uitoefent. Op die manier vermijden wij elk mogelijk hiaat in het onderzoek. Hoewel de nationaal magistraten in de hoorzittingen beweerden dat zij op het terrein geen moeilijkheden ondervonden, zullen de procureurs des Konings in samenwerking met de nationaal magistraten het beleid moeten trachten te stroomlijnen.

De nationaal magistraten krijgen wettelijk de bevoegdheid om de werking van de onderscheiden parketten te coördineren, indien verschillende parketten bevoegd zijn. Dit is zeer belangrijk. Ik verhele niet dat men wat mij betreft, verder had mogen gaan. In de huidige structuur van de parketten is dit blijkbaar niet mogelijk. Wij bevinden ons momenteel in een tussenfase. De minister heeft reeds beslist dat er een derde nationaal magistraat komt; het zal overigens gaan om een nationaal magistrate. Bovendien heeft de tekst vooropgesteld dat het er eventueel vijf kunnen worden. Van het moment af dat deze vijf nationaal magistraten gesteund door hun secretariaat hun beleid ten volle kunnen uitvoeren en overall contacten, in het bijzonder internationale, hebben gelegd, zal men ernstig moeten nadenken over de herstructurering van de parketten, die momenteel georganiseerd zijn op arrondissementeel vlak.

De minister heeft reeds aangetoond hoe moeilijk het kan zijn om het hoofd te bieden aan problemen die zich plots voordoen. Ik denk hierbij aan het kader van Neufchâteau, dat plots met één eenheid moest worden uitgebreid. Die herstructurering is nodig om te beantwoorden aan de strikte regels van Straatsburg, enerzijds, en om de werking te verzekeren van een rechtbank die over een beperkt aantal mensen beschikt, anderzijds. Voor de grote parketten kan men denken aan het oprichten van afdelingen. In sommige grote parketten moet men immers spijtig genoeg vaststellen dat de procureur des Konings niet bij machte is om al zijn substituten te controleren. Soms zijn zelfs de eerste substituten niet bij machte om alle substituten die onder hen werken, te controleren. Door het oprichten van afdelingen kan men in de grotere parketten tot een betere structuur komen, terwijl een samenstelling van de kleine parketten en een hertekening van de grenzen van hun bevoegdheden, de dagelijkse problemen mogelijk kan verhelpen.

De nationaal magistraten moeten geen «tussen-procureur-generaal» worden; het college van procureurs-generaal tekent immers een eenvormig beleid uit. Het korps van de nationaal magistraten, met zijn internationale en coördinatiebevoegdheid, kan wel een tussenstap vormen. Door grotere eenheden van kleine parketten te maken en grote parketten op te delen, kan men niet alleen de coördinatie tussen, maar vooral de vlotte werking van de parketten verzekeren. Zo vermijdt men structurele tekorten en het ontbreken van elke vorm van specialisatie. Door het kleine aantal magistraten in kleine parketten, wordt één persoon belast met verschillende zaken, zodat hij zich niet kan specialiseren in een of andere materie. Dit leidt tot disfuncties.

Met deze wet doen we een belangrijke stap in de herstructurering van justitie. Deze stap vormt echter maar een onderdeel van een totaal plan.

De Regering heeft ook op andere vlakken initiatieven genomen. De herstructurering van het openbaar ministerie en het nastreven van een eenvormig beleid, begonnen met de oprichting van de Dienst Strafrechtelijk Beleid, worden nu voltooid. Dit is echter slechts een tussenstap in de hertekening van de gehele structuur. Laten wij hopen, ook voor de bevolking, dat door de nieuwe

werking van deze nieuwe structuren en door de nieuwe geest die deze nieuwe structuren moeten bezitten, het vertrouwen in de werking van Justitie zal kunnen worden hersteld. Deze essentiële bekommernis moet ons immers vandaag leiden. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Willame.

Mme Willame-Boonen (PSC). — Monsieur le Président, en des temps si troublés pour la justice de notre pays, à un moment où chacun remet en cause le fonctionnement de notre système étatique, je me réjouis que la commission de la Justice du Sénat continue à travailler, et à bien travailler.

Il est évident que si nous sommes influencés par les événements tragiques des derniers mois et par le travail des commissions d'enquête entamé tant à la Chambre qu'au Sénat, nous poursuivons le but que nous nous étions toujours fixé — du moins, au PSC — à savoir une réforme globale et réfléchie du système judiciaire. *In tempore non suspecto*, notre programme pour les élections de juin 1995 énonçait déjà la justice comme l'un des pôles sur lesquels nous allions devoir porter notre attention pendant cette législature.

Nos concitoyens rappellent aujourd'hui à tous ceux qui l'auraient oublié, que sans une bonne justice indépendante, acceptée par tous et accessible à tous, il n'y a pas de société réellement démocratique!

Le projet que nous serons amenés à voter vendredi a pour but d'institutionnaliser le collège des procureurs généraux et les magistrats nationaux. Mais, il ne faut pas croire qu'il s'agit là d'un simple travail de « mise en texte législatif ». Au contraire, il s'agit du premier pas vers une meilleure coordination de la politique criminelle dans notre pays. En effet, dans notre société de plus en plus duale, la criminalité s'établit et gangrène de plus en plus ses maillons les plus faibles.

Cette criminalité vient d'ici et d'ailleurs, car elle se joue des frontières des États nationaux, d'où la nécessité d'une cohérence européenne au niveau de la lutte contre la criminalité. Pourtant, la criminalité reste également parfois dans les limites de notre pays, en se jouant cette fois de nos frontières intérieures constituées par les arrondissements judiciaires. Il est dès lors impossible de lutter efficacement contre la criminalité, sans une coordination concrète sur le terrain.

Le projet d'aujourd'hui accordera au ministre le pouvoir de mettre en place une politique criminelle efficace, mais en phase avec les procureurs généraux, puisque ceux-ci seront notamment appelés à participer à la mise en œuvre cohérente de cette politique.

Le projet consacre également l'existence des magistrats nationaux dont le nombre pourra être porté à cinq, si cela se révèle nécessaire. On a déjà pu apprécier le travail énorme fourni par les deux magistrats nationaux et cela ne pourra que s'améliorer. En effet, le texte précise leurs missions et leur octroie un mandat à terme de cinq années. Le PSC a demandé et obtenu en commission que ce mandat ne soit renouvelable qu'un nombre limité de fois; c'est ainsi que le texte actuel précise qu'il l'est au maximum deux fois.

Nous pouvons donc aujourd'hui compter sur des magistrats nationaux ayant une bonne expérience et qui pourront assurer la coordination de l'exercice de l'action publique, faciliter la coopération internationale, et même prendre toutes les mesures urgentes qui se révéleraient nécessaires, lorsqu'il n'existe pas encore de procureur du Roi compétent.

Enfin, le projet accorde à ces hommes et à ces structures un secrétariat de qualité qui leur permettra de travailler — espérons-le — rapidement et efficacement. À la demande de notre groupe, ce secrétariat sera dirigé par un homme d'expérience, nommé par le Roi, qui assistera aux réunions du collège des procureurs généraux.

Il est évident que, comme tous les autres textes sur lesquels nous aurons à nous prononcer vendredi, en matière de justice, ce n'est pas ce texte qui, à lui seul, résoudra tous les problèmes auxquels nous sommes confrontés. Par contre, nous faisons à nouveau un

petit pas dans la bonne direction et c'est l'accumulation de ces petits pas qui nous conduira sur la route d'une meilleure justice pour tous!

C'est pourquoi, le PSC se prononcera en faveur du présent projet, même s'il est quelque peu déçu que le texte n'innove pas davantage, en suivant les résolutions de son Conseil général sur la justice du 30 novembre. Mme Milquet s'exprimera tout à l'heure à ce sujet. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Boutmans.

De heer Boutmans (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, de respectabele laattijdigheid van de minister van Justitie heeft mij de kans gegeven enkele bedenkingen nopens dit ontwerp op papier te zetten, wat nochtans niet mijn gewoonte is.

Sinds jaar en dag horen wij klachten — degenen onder ons die met de praktijk vertrouwd zijn, uiten ook klachten — over de afwezigheid van een reëel parketbeleid, een strafrechtelijk beleid en over de totale afwezigheid van verantwoording van dat beleid. Dit wetsontwerp zou de verantwoordelijkheid hieromtrent moeten vastleggen en duidelijkheid moeten scheppen in de relatie tussen openbaar ministerie en politiek. Dit is dus de discussie over het principe dat het openbaar ministerie inderdaad een beleidsopdracht heeft. De inhoud van het beleid vormt dan hopelijk de inzet voor een debat dat de komende jaren zal plaatsvinden. Dat is echter pas mogelijk indien het huidige ontwerp het kader scheidt waarin een dergelijk beleid kan en zal worden gevoerd.

Een beleid voeren betekent prioriteiten bepalen. Dit land kent ettelijke honderdduizenden wetsovertredingen per jaar, waarbij vele honderden strafwetten worden overtreden. Al deze overtredingen voor de rechter brengen en de uitgesproken straffen effectief uitvoeren, is een optie die niemand voorstelt. Er kan discussie zijn over de vraag of het justitiebudget met 10 pct. moet worden verhoogd, dan wel of het moet worden verdubbeld of verdrievoudigd; of het aantal cellen moet worden verhoogd en zo ja, met hoeveel. Men zal er echter nooit in slagen alle gepleegde delicten op te helderen, te vervolgen en een apparaat op poten te zetten dat in staat is alle boetes te innen, de gevangenisstraffen ten uitvoer te leggen en de daders alternatief aan het werk te zetten. Op de duur staan er vijf delinquenten aan te schuiven telkens wanneer een bejaarde dame de straat wil oversteken of worden alle politieauto's driemaal per dag gewassen, met als nadeel dat zij niet meer kunnen uitrukken om de volgende lading hasjgebruikers bij de substituuat van dienst af te leveren.

Wij hebben geen andere keuze: een strafrechtelijk beleid moet selectief zijn. Het moet derhalve een onderscheid maken tussen wat wordt opgespoord, wat actief of minder actief wordt opgespoord en wat helemaal niet wordt opgespoord; tussen wat wel en wat niet wordt vervolgd. Het moet duidelijk omschrijven waarvoor mensen en middelen worden ingezet, over welke soort van mensen het gaat en in welke mate zij worden ingezet. Men moet een onderscheid maken tussen gevallen waarin een minnelijke schikking kan worden voorgesteld en gevallen waarin dit niet kan; waar dienstverlening moet worden gevorderd en waar boetes of een gevangenisstraf. Hierover moet worden beslist onder voorbehoud van wat de rechter er in laatste instantie over vindt.

Een strafrechtelijk beleid maakt keuzes. Tot nu toe heerste de indruk dat deze keuzes onbewust werden gemaakt. Zij werden in elk geval zelden of nooit geformuleerd. Erger nog, de indruk bestond — en meestal is dit ook de realiteit — dat het vooral gemakkelijheidskeuzes waren volgens het adagium «wie het kleine dossier opvolgt, kan het grote laten liggen», of beter nog «beter tien kleine vervolgingen dan één groot proces» of «wie de kleine dief vervolgt, hoeft de grote niet lastig te vallen».

Zal dit alles nu verleden tijd zijn? Ik hoop het. Een mogelijke interpretatie van dit ontwerp is dat de minister van Justitie, als eindverantwoordelijke voor het justitieel beleid in dit land, nu inderdaad deze keuzes zal kunnen maken, dat zijn beslissingen worden uitgevoerd, dat erover zal worden gerapporteerd en dat wij — het Parlement, maar ook de media en de bevolking — over de keuzes en over de uitvoering ervan zullen kunnen debatteren. Wij zullen de minister om uitleg kunnen vragen en hem verplichten tot bijsturingen. Deze interpretatie lijkt het best in overeenstemming te zijn met de wet.

Wat individuele zaken betreft, is het openbaar ministerie onafhankelijk, maar het is geen lichaam dat ergens tussen hemel en aarde zweeft. Het openbaar ministerie is geen onafhankelijke macht, het is eerder een brug tussen twee machten: de uitvoerende en daaraan verbonden de wetgevende macht, enerzijds en de rechterlijke macht, anderzijds. Bijgevolg is het niet onverantwoordelijk, maar moet het het algemeen beleid helpen tot stand brengen en is het wel degelijk verantwoording verschuldigd in de mate waarin het dat doet.

Er moet dus worden gekozen. Kiezen betekent echter ook kiezen om niet te vervolgen. Indien dit niet met de natte vinger gebeurt, zoals het nu meestal wel het geval is, maar indien het gebeurt op basis van inzichten in de ontwikkeling van de criminaliteit, in het algemeen belang, in een hiërarchie van waarden en in het gelijkheidsbeginsel, betekent dit dat er ook regels zullen gelden voor het niet-vervolgen. Dan rijst uiteraard de vraag of de minister van Justitie dergelijke richtlijnen zal uitvaardigen, in overleg met het college van procureurs-generaal, maar met de duidelijke eindverantwoordelijkheid.

Het verslag bevat zowel elementen om dit positief te beantwoorden als om het af te wijzen. De minister heeft natuurlijk geen negatief injunctierecht. Zijn richtlijnen moeten prioriteiten bepalen. Een richtlijn kan theoretisch wel een hoge prioriteit toekennen aan een eenmalige ongeorganiseerde winkeldiefstal, maar ik durf te veronderstellen dat de huidige minister het hier niet mee eens is. Het ligt in elk geval niet voor de hand. Wanneer de prioriteiten enigszins zijn uitgewerkt, zal dit tot gevolg hebben dat een gewone winkeldiefstal niet meer wordt vervolgd op voorwaarde dat er geen bijzondere omstandigheden mee verbonden zijn. Hetzelfde geldt voor het bezit van kleine hoeveelheden cannabis.

Een andere beleidsmogelijkheid is dat hieraan wel prioriteit wordt toegekend. Ofwel is de bevoegdheid om richtlijnen te bepalen eerder theoretisch en zal er in de praktijk niet zoveel veranderen, ofwel staan wij aan het begin van een fundamentele ommezwaai. Ik hoop dat dit laatste het geval is. Ik vrees echter dat er redenen zijn om te vrezen dat veel bij het oude zal blijven. Dit ontwerp verdient onze goedkeuring omdat het aanleiding geeft tot hoop. Indien de vrees dat er weinig zal veranderen, wordt bewaard, is een neen-stem op haar plaats.

Deze vrees wordt versterkt door de optie om het college van procureurs-generaal als geheel tot gesprekspartner van de minister te maken. Op zichzelf is dit niet voor tegenspraak vatbaar, maar het college is ook erg anoniem, zeker als het bij consensus beslist. Beslissen bij consensus komt dikwijls neer op het behoud van de status quo. Wie iets wil veranderen, heeft hiervoor een consensus nodig, maar wie een bestaande toestand wil handhaven, kan de consensus tegenhouden met als gevolg dat er niets verandert.

Het ontwerp bepaalt dat de minister in een dergelijk geval moet beslissen. De toekomst moet uitwijzen of de minister de dreigende logheid en het conservatisme van het apparaat, wat door het beleid van de jongste decennia in de hand werd gewerkt, zal kunnen doorbreken en of hij sterk genoeg zal zijn om tegenkanting naast zich neer te leggen zonder dat hem wordt verweten dat hij zich met de behandeling van concrete zaken bemoeit of dat hij een politieke justitie wil creëren.

De vraag is ook of de minister er in zal slagen aan de procureur-generaal bij het Hof van cassatie duidelijk te maken dat deze geen enkele specifieke bevoegdheid heeft om zich over het strafrechtelijk beleid uit te spreken, tenzij door geleerde commentaren te schrijven of zich over concrete zaken in adviezen uit te laten. Dit geeft onze Regering overigens de kans voor het Hof van Straatsburg te gaan uitleggen dat de procureur-generaal bij het Hof van cassatie geen partij is, en derhalve volstrekt onpartijdig is, wat in Straatsburg op veel scepsis is onthaald.

Mijns inziens was het beter geweest het college van procureurs-generaal een echte voorzitter te laten kiezen. Dit zou de betrokkene een groter gezag verlenen. Hij zou aldus enerzijds een volwaardige gesprekspartner voor de minister van Justitie zijn, zodat het wat anonieme consensusgedoe kan worden doorbroken. Anderzijds zou hij dan bij uitstek de parket-magistraat zijn die leiding geeft aan het openbaar ministerie in het land en daar dus ook zijn specifieke verantwoordelijkheid zou dragen onder de eindverantwoordelijkheid van de minister van Justitie.

Zal deze wet het einde inluiden van de 27 keizerrijken waarover zo vaak geklaagd is? Zal zij het begin inluiden van de transparantie bij het openbaar ministerie, binnen het strafrechtelijk beleid en het einde van de willekeur die daar eigenlijk bestaat? Zal er voortaan echt leiding worden gegeven en toezicht worden gehouden op de politie in haar gerechtelijke functie? Ik hoop het, maar ik ben er lang niet zo zeker van.

Niettemin is het in ons aller belang dat hier een belangrijke vooruitgang kan worden geboekt. Dit zal ons, hopelijk binnen afzienbare tijd, de gelegenheid geven om over de inhoud van het strafrechtelijk beleid te spreken, teneinde uit te maken waar de echte maatschappelijke keuzes liggen en na te gaan waarvoor het Parlement bij uitstek de plaats is om te debatteren. Laten wij die discussie zo veel mogelijk opentrekken. Laten wij niet alleen het college van procureurs-generaal vragen jaarlijks een rapport te publiceren waarvan wij overigens verwachten dat het grondig is en nauwkeurig en dat het de keuzes duidelijk aangeeft, laten wij ook vragen dat in ieder arrondissement de procureurs des Konings over hun werkzaamheden rapporteren, dat die rapporten ook openbaar worden gemaakt en dat wij lering trekken uit de reacties die zij daarop krijgen.

Als het nieuwe beleid inderdaad aanleiding geeft tot een inhoudelijk debat, dan zullen wij daar graag aan deelnemen. Procedures zijn er immers om vooruit te gaan, niet om ter plaatse te blijven trappelen. Zoals collega Erdman zonet terecht heeft aangehaald, gaat het erom het vertrouwen van de bevolking te herstellen in dat deel van het justitieel beleid, dat onder de verantwoordelijkheid valt van het parket en van de minister van Justitie.

Ten slotte wil ik nog enkele woorden zeggen over de nationaal magistraten. Ik deel de opvatting van collega Erdman dat dit een overgangsregeling is en dat het statuut nogal troebel is en een beetje gebaseerd is op een praktisch experiment. De nationaal magistraten zijn wel degelijk een soort procureurs-colonel, wier plaats in de hele structuur van het parket niet helemaal duidelijk is. Vroeg of laat zal een heroriëntering noodzakelijk zijn. Ook hier ben ik echter geneigd te zeggen dat het beter is te formaliseren wat in de praktijk reeds bestond en dat het beter is een stap vooruit te zetten dan ter plaatse te blijven trappelen omdat men het niet eens wordt over een grondiger hervorming. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Milquet.

Mme Milquet (PSC). — Monsieur le Président, mon intervention sera relativement brève étant donné que ma collègue, Mme Willame, a exprimé la position de notre groupe à l'égard du projet en soulignant les points positifs. Pour ma part, j'évoquerai simplement les quelques frustrations personnelles que j'éprouve à l'égard de ce projet. En commission, j'avais d'ailleurs déposé des amendements qui, hélas, n'ont pas été acceptés.

Ce projet est nécessaire et indispensable car il répond à un vide énorme au niveau fédéral en matière de coordination de la politique criminelle. Pour cette raison, je me prononcerai positivement lors du vote. Néanmoins, j'émettrai quelques critiques qui, je l'espère, seront démenties dans les faits. En effet, il ne suffit pas de vouloir résoudre des problèmes en élaborant une loi; peut-être son application rencontrera-t-elle mes observations?

À mes yeux, s'il est indispensable d'impliquer les procureurs généraux — qui sont les autorités hiérarchiques supérieures qui dirigent la politique criminelle, du moins dans leurs arrondissements — le collège des procureurs généraux risque d'être détaché de la réalité, et surtout de la lutte sur le terrain contre la criminalité organisée. Pour peu que ces magistrats ne soient pas suffisamment entourés de spécialistes et de gens de terrain et ne soient pas correctement informés par l'intermédiaire de relais, ils risquent de ne pas être les meilleurs interlocuteurs et de ne pas prendre les bonnes décisions en la matière. Peut-être eût-il été préférable d'ouvrir ce collège à d'autres représentants susceptibles d'apporter une connaissance technique et une autre vision des choses?

Comme cela a été dit en commission, dans ce projet, on est un peu assis entre deux chaises. Un embryon de parquet fédéral est créé puisque le rôle des magistrats fédéraux est enfin conforté légalement, ce qui était nécessaire. Mais ces magistrats restent

isolés; leur rôle est encore relativement subsidiaire et j'aurais préféré l'idée d'une sorte de procureur fédéral à la tête d'une structure permanente qui exécute les décisions et coordonne, de manière permanente, la politique criminelle, en impliquant tant les membres des parquets d'arrondissements que des officiers de liaison ou, en tout cas, des responsables des services de police.

Je sais que la police n'est pas un pouvoir en tant que tel et que, normalement, elle est au service des autorités hiérarchiques judiciaires. Mais, actuellement, on se rend compte à quel point ces deux mondes sont trop compartimentés. S'il est nécessaire de coordonner la politique criminelle, il importe aussi de développer un véritable partenariat au niveau des autorités supérieures. En effet, selon moi, l'expérience, la technique et la connaissance du monde policier sont indispensables aux magistrats, lesquels accusent souvent un retard quant à la maîtrise des phénomènes.

Nous ne sommes pas encore très loin dans la réforme des structures policières mais, à terme, nous devons mettre en œuvre un système basé sur ce partenariat et cette coordination avec les représentants des services de police chargés de lutter contre la criminalité organisée, lesquels la connaissent mieux que les magistrats bien que ce soit peut-être de manière insuffisante puisque des lacunes apparaissent encore dans nos statistiques.

La loi ne le prévoit pas mais je plaide pour que, une fois le collège des procureurs généraux institué et avec l'aide de ce secrétariat permanent qui heureusement a été quelque peu conforté par la loi, une véritable collaboration de fait s'instaure avec les états-majors des services de police en ce qui concerne la gendarmerie, la police judiciaire et, pourquoi pas, la police communale qui a, notamment dans les grandes villes, des compétences énormes en matière de lutte contre la criminalité et la criminalité organisée.

J'exprime ainsi mon souhait. Cet amendement n'a pas été retenu. Je pense pourtant qu'il est indispensable si l'on veut créer une politique criminelle cohérente et efficace qui soit totalement relayée tant au niveau policier qu'au niveau des différents parquets du pays.

Cela imposerait une sorte de révolution culturelle. Autant il faut renforcer le pouvoir des autorités judiciaires sur les corps de police lorsqu'ils exercent leur fonctions de police judiciaire, autant il faut parfois faire évoluer les choses pour qu'une sorte de partenariat de direction s'instaure pour le traitement des grandes décisions, un partenariat entre les différents homologues qui ne sont en rien inférieurs et qui ont une connaissance qu'il ne faut nullement négliger.

J'aurais aimé que les procureurs du Roi soient davantage impliqués dans le processus décisionnel.

En commission, monsieur le ministre, vous m'avez assuré que vous organiseriez à titre personnel des concertations et des réunions avec les procureurs du Roi. Ils me paraissent beaucoup plus proches du terrain. Si le principe n'a pas été consacré dans la loi, j'estime en tout cas indispensable qu'ils puissent émettre des avis lorsqu'il s'agit d'aborder les grandes options, peut-être en étant affranchis des procureurs généraux qui exercent des tutelles parfois excessives et qui ne permettent pas toujours une libre expression pourtant nécessaire lorsqu'il s'agit de prendre des décisions en matière de politique criminelle.

J'espère que face à ces manques tout de même importants, la pratique démentira mes appréhensions. Ces nécessités de coordination sont constamment démontrées par les nombreux faits que nous connaissons actuellement, par les travaux des différentes commissions qui examinent les dysfonctionnements judiciaires et policiers: commission d'enquête sur la criminalité organisée, commission Dutroux, commission de l'Intérieur. Le problème central réside dans l'information, la coopération, etc.

Dans la pratique, il ne faut pas que ce collège des procureurs généraux soit ce que certains ont appelé une sorte de déjeuner sur l'herbe mensuel, mais bien une structure très efficace qui s'appuie sur un secrétariat permanent qui, hélas, conserve cette appellation. Peut-être pourrait-il être l'embryon d'un outil beaucoup plus fort et plus efficace qui aurait toutes les preuves à démontrer et devrait aussi, à mon sens, s'appuyer sur le service de politique criminelle? (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Coveliers.

De heer Coveliers (VLD). — Mijnheer de Voorzitter, ik zal mij beperken tot enkele opmerkingen, er bij voorbaat op wijzend dat het ontwerp tegemoetkomt aan een verzuchting die reeds lange tijd leeft. Reeds in het verslag van de Bendecommissie werd erop gewezen dat het openbaar ministerie bestaat uit vijf sterk hiërarchisch gestructureerde gehelen die evenwel niet onderling samenwerken en dat een bestuurlijke inbedding van het opsporingsbeleid volkomen ontbreekt.

Het ontwerp is een goede poging om gedeeltelijk af te stappen van het territoriaal aspect van het openbaar ministerie en over te gaan tot een college, dat moet instaan voor het vervolgingsbeleid en moet adviseren in het kader van het algemeen beleid inzake bestrijding van de criminaliteit.

Hoewel mijn algemene appreciatie gunstig is, wil ik toch wijzen op een aantal gevaren.

Ten eerste, overstappen van het territorialiteitsbeginsel naar een collegiaal beheer van het openbaar ministerie zal zeker problemen en moeilijkheden veroorzaken die de minister wellicht mee zal moeten helpen oplossen.

Ten tweede, dat tot een collegiaal uitgeoefend vervolgingsbeleid wordt overgegaan, neemt niet weg dat zowel in de parketten als in de parketten-generaal de piramidale structuur blijft bestaan. In de toekomst zal men — misschien via de coördinerende werking van de nationaal magistraten — moeten evolueren naar een horizontale structuur die moet toelaten, onder leiding van de nationaal magistraten, de samenwerking tussen verschillende parketten op gang te brengen. Dit komt ook enigszins tegemoet aan het euvel dat mevrouw Milquet hier te berde heeft gebracht. De oplossing die zij aanreikte, is echter vrij omslachtig.

Ten derde, ontstaat hier een niet-controleerbare machtsuitoefening. Ik heb daar schrik van. Het samenbrengen van de procureurs-generaal in een college zal de controlemogelijkheid wellicht vergroten. Aangezien een lid wordt aangeduid voor een bepaalde portefeuille, zal de controle op de vier overigen groter zijn. Dat neemt niet weg dat, vooral rekening houdend met die sterke hiërarchische structuur, de controle toch nog vrij moeilijk zal zijn. Vandaar het amendement dat ik heb ingediend om nu reeds het mandaatsysteem voor procureurs-generaal in te voeren.

De minister heeft dit amendement niet aanvaard omdat het niet in dit kader zou passen. Hij wil het wel in een andere context overwegen. Ik kan dit argument aanvaarden en heb mijn amendement derhalve niet opnieuw in openbare vergadering ingediend.

Het lijkt mij nochtans essentieel om het systeem te doen slagen. Als in het college van procureurs-generaal, dat wordt bijgestaan door een secretariaat met een vastbenoemde directeur, zelfs maar één lid op zijn prerogatieven staat, zal de minister zijn beleid moeilijk kunnen doordrukken. Hij kan dit probleem enigszins vermijden door de definitie van consensus, maar het risico blijft toch bestaan.

Bij de nationaal magistraten zal zich hetzelfde probleem voordoen. Trouw aan zijn principe laat de minister de nationaal magistraten werken onder het gezag van het college en onder toezicht en leiding van de magistraat die voor die bepaalde materie bevoegd is. Zou het niet beter zijn geweest de nationaal magistraten een bijkomende «uitlaatklep» te bezorgen, door ze bijvoorbeeld rechtstreeks te laten rapporteren aan de minister of aan de Wetgevende Kamers? In de informatiestroom naar de minister zou een «link» kunnen ontstaan, in geval van tegenstrijdigheid tussen wat de nationaal magistraten weten en menen te moeten doen en het ene lid van het college of het college als dusdanig.

Ten vierde, over de hervorming van het openbaar ministerie en van de opsporingsdiensten hebben wij hierover in de commissie uitvoerig gediscussieerd. De hervorming van het openbaar ministerie is niet mogelijk zonder tegelijkertijd ook de opsporingsdiensten — zijnde de politiediensten — op een gelijkaardige manier te hervormen. Met andere woorden, de bestuurlijke en gerechtelijke inbedding van de politiediensten moeten gelijklopen.

In de historisch gegroeide toestand in ons land is die inbedding totaal verschillend. Dit heeft geleid tot een uitgesproken zelfstandig optreden van de politiediensten. Daarvan zijn onlangs

nog ontelbare voorbeelden gegeven. Een televisiezender doet dit zelfs dagelijks in de verslaggeving van de werkzaamheden van de Kamer.

De problemen in dit verband zullen zich steeds meer accentueren. Ik vrees zelfs dat, hoe efficiënter de structuur wordt van het college van procureurs-generaal en van de nationaal magistraten, hoe groter het conflict zou kunnen worden met politiediensten die anders gestructureerd zijn. Daarmee bedoel ik niet alleen de rijkswacht, maar ook de politiediensten van grotere steden, waar het conflict zich ook zou kunnen voordoen, indien er geen aandacht aan wordt besteed.

In het voorstel dat wij hebben geformuleerd, proberen wij de politiediensten aan te passen aan het openbaar ministerie en omgekeerd. In dat geval zullen lokale politiediensten moeten samenwerken met lokale parketten en de ondersteunende nationale politiediensten met de nationaal magistraten. Ik hoop in elk geval dat door de conflicten die in het huidig systeem ongetwijfeld zullen ontstaan de situatie niet zal evolueren in de richting van het afschaffen van de nationaal magistraat, maar dat de politiediensten zullen worden aangepast.

Mijnheer de Voorzitter, ik resumeer. Dit ontwerp vertoont een aantal gebreken, maar de positieve elementen ervan wegen zwaarder door. Ik ben mij ervan bewust dat men in dit land geen revolutie kan ontketenen. Daarom zijn wij bereid dit ontwerp te steunen. Terzelfder tijd zijn wij van mening dat ook de politiediensten, althans wat hun opsporingstaak betreft, op een identieke manier moeten worden gestructureerd. In de politiediensten zal men een aantal machtsfuncties en -centra moeten afbouwen. Ik hoop dat wij heel snel een wettekst voorgelegd krijgen die de mandaattheorie invoert waardoor de controle op het openbaar ministerie kan worden vergroot. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Desmedt.

M. Desmedt (PRL-FDF). — Monsieur le Président, je souhaite poser une question ponctuelle.

Durant son intervention, M. Erdman s'est réjoui de la nomination d'un troisième magistrat féminin. Or, si j'ai bien compris, cette nomination n'est pas encore intervenue alors que le ministre l'avait annoncée. Qu'en est-il exactement ?

De Voorzitter. — Het woord is aan minister De Clerck.

De heer De Clerck, minister van Justitie. — Mijnheer de Voorzitter, ik verheug mij over het goede verloop van de besprekingen hier en in de commissie voor de Justitie, alsmede over de interessante bijeenkomst in Oostende vorig weekend.

Le Gouvernement attache une importance prioritaire à ce projet de loi dans le cadre de l'approche globale de la politique judiciaire et du développement d'une politique criminelle.

Le projet dont nous discutons aujourd'hui n'est qu'un des éléments du cadre général d'une politique d'enquête et de poursuite qui doit être modernisée et adaptée.

Plusieurs intervenants ont confirmé que d'autres points devraient également faire l'objet de discussions. À cet égard, je fais plus particulièrement référence à la commission d'enquête portant sur la criminalité organisée. Il est en effet nécessaire de fixer de nouvelles priorités en matière de politique criminelle. Je pense plus particulièrement aux aspects qui concernent l'enquête et la poursuite.

En exécution de l'accord gouvernemental, le Gouvernement vise, par le projet de loi en discussion aujourd'hui, à consacrer dans la loi l'existence du collège des procureurs généraux et la fonction de magistrat national ainsi qu'à fournir une base juridique permettant d'assurer un fonctionnement optimal de ces nouveaux organes du ministère public.

Le texte de loi adopté en commission de la Justice du Sénat répond à cet objectif. Je ne pense pas devoir aborder les détails de ce projet de loi ici. Un important débat y a en effet déjà été consacré en commission. Le rapport est à présent disponible. À cet égard, je remercie et je félicite les rapporteurs ainsi que les membres de la commission et le personnel du Sénat qui ont contri-

bué à l'accomplissement de ce travail remarquable. La qualité des textes qui ont été rédigés participera largement à la réussite du débat qui va suivre et qui suscitera de nombreuses études.

Durant les travaux, nous avons entendu les personnes concernées. Nous avons notamment rencontré une délégation du collège actuel des procureurs généraux — Mme Thily et M. Schins — et les magistrats nationaux. Je pense que cette méthode de travail a permis d'obtenir un bon résultat.

Het debat in de commissie en ook het verslag kunnen hoogstaand worden genoemd. Ik hoop dat dit later ook kan worden gezegd van de wetgeving die daaruit zal voortvloeien. Pas op het moment dat de wetgeving zal worden toegepast, zullen wij kunnen evalueren of de wetgeving reëel beantwoordt aan wat wij voor ogen hebben.

Ik wil me in mijn antwoord beperken tot twee bijzondere problemen die ook bij de besprekingen naar voor zijn gekomen. Het gaat meer bepaald over de artikelen 3 en 5 die betrekking hebben op de actuele situatie. Dit ontwerp moet een einde maken aan de bestaande schemerzone. Er moet een duidelijke afbakening komen tussen enerzijds de politiek in de brede zin van het woord en het criminele beleid en anderzijds de praktijk op het veld met de procureurs, de procureurs-generaal enzovoort.

Artikel 3 van het wetsontwerp op het college voegt een artikel 143ter in het Gerechtelijk Wetboek toe. Dit artikel bepaalt dat de minister van Justitie de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid vastlegt, inclusief die van het opsporings- en vervolgingsbeleid, nadat hij het advies van het college van de procureurs-generaal heeft ingewonnen. Deze richtlijnen zijn bindend voor alle leden van het openbaar ministerie. Dit is een totaal nieuwe bepaling. De procureurs-generaal bij de hoven van beroep staan in voor de tenuitvoerlegging van deze richtlijnen binnen hun rechtsgebied.

In de commissie werd de juiste draagwijdte van deze richtlijnen toegelicht. Deze richtlijnen kunnen algemene criteria en modaliteiten bevatten om het opsporings- en vervolgingsbeleid uit te oefenen. Zij mogen evenwel niet leiden tot het buitenwerking stellen van een wet. Een richtlijn kan dus nooit tot gevolg hebben dat een wet zomaar wordt opzijgeschoven. Voorts kan een richtlijn ook nooit een tussenkomst in een individueel dossier inhouden. In individuele dossiers kan de minister van Justitie een positief injunctierecht uitoefenen, maar geenszins een negatief injunctierecht. De minister van Justitie kan dus niet beslissen dat in een bepaald individueel dossier niet moet worden vervolgd. Hij kan wel algemene richtlijnen geven die bepaalde modaliteiten aanbrengen, maar die mogen nooit een formele, definitieve uitstoting of blokkering inhouden van een rechtsregel.

De modaliteiten kunnen neerkomen op een veelheid van sancties met betrekking tot bijvoorbeeld de drugsproblematiek, de verkeersproblematiek en andere maatschappelijke problemen. Terzake zal ik mijn verantwoordelijkheid opnemen en ik ben ervan overtuigd dat het Parlement dit evenzo zal doen door hierover een grondig debat te voeren.

De precieze afbakening tussen negatieve en positieve tussenkomsten, tussen specifieke en algemene tussenkomsten wordt de uitdaging voor het vernieuwde beleid. Het bepalen van de algemene criteria en modaliteiten voor het uitoefenen van het opsporings- en vervolgingsbeleid kan inhouden dat de minister van Justitie in een richtlijn aan het openbaar ministerie oplegt om binnen het arsenaal van wettelijke mogelijkheden de daders van bepaalde misdrijven niet systematisch te dagvaarden, maar veeleer te veroordelen tot alternatieve straffen, zoals de minnelijke schikking of de strafvermindering. Deze richtlijnen geven aan de parket-magistraat een appreciatiemarge. De minister van Justitie is derhalve niet verplicht om elke maatregel tot in de kleinste details uit te werken. Binnen de door de wet bepaalde grenzen kan de parket-magistraat een zaak individueel beoordelen indien de omstandigheden dit vereisen.

Als bij gebrek aan consensus in het college over de coherente uitwerking en de coördinatie van het strafrechtelijk beleid vastgelegd in de ministeriële richtlijn of met betrekking tot de goede algemene en gecoördineerde werking van het openbaar ministerie, de uitvoering van de richtlijn in het gedrang komt, kan de minister alle noodzakelijke maatregelen nemen om de toepassing ervan te waarborgen. Deze maatregelen moeten in verhouding

staan tot de situatie waarmee de minister wordt geconfronteerd. Zelf zal de minister de strafvordering uiteraard nooit kunnen uitoefenen. Hij kan wel de richtlijnen verduidelijken, het college bijeenroepen, zijn gezag over bepaalde procureurs-generaal afzonderlijk uitoefenen door ze ter verantwoording te roepen of *in ultimo* een nieuwe, meer precieze richtlijn uitvaardigen. Wanneer dit alles niet helpt, kan hij een wetswijziging voorstellen aan het Parlement. Als politieke verantwoordelijke beschikt hij dus over een arsenaal aan wettelijke mogelijkheden om tussenbeide te komen als een consensus in het college uitblijft.

Het wetsontwerp bepaalt ook de opdrachten van de nationaal magistraten. Enerzijds zorgen zij voor de coördinatie van de strafvordering en staan zij in voor het vergemakkelijken van de noodzakelijke internationale samenwerking. In principe worden beslissingen bij consensus genomen en na overleg met de bevoegde overheid. Als het overleg met de plaatselijke procureur des Konings of de procureur-generaal faalt en de nationaal magistraten van oordeel zijn dat er toch dwingende onderrichtingen dienen te worden verstrekt aan één of meer procureurs des Konings, dan kunnen zij daartoe de territoriaal bevoegde procureur-generaal inlichten. Deze kan de opportuniteit van dwingende onderrichtingen beoordelen en er zich eventueel tegen verzetten. In deze procedure heeft de territoriaal bevoegde procureur-generaal dus het laatste woord. In geval van betwisting kunnen de nationaal magistraten de gerezen discussie aanhangig maken bij het college van procureurs-generaal of bij de procureur-generaal, lid van het college, onder wiens leiding en toezicht zij functioneren. In geval de procureur des Konings de dwingende onderrichtingen van de nationaal magistraten, zelfs bij ontstentenis van een andersluidende beslissing van de territoriaal bevoegde procureur-generaal, naast zich legt, stelt hij zich bloot aan disciplinaire maatregelen vanwege deze procureur-generaal, onder wiens toezicht hij krachtens artikel 400 van het Gerechtelijk Wetboek is geplaatst.

Anderzijds kunnen de nationaal magistraten met het oog op de uitoefening van de strafvordering alle dringende maatregelen nemen, zolang een procureur des Konings zijn wettelijk bepaalde bevoegdheid niet heeft uitgeoefend. Elk woord in deze formulering heeft zijn gewicht. Deze maatregelen zijn bindend voor de procureur des Konings. Deze bepalingen beogen het regelen van de situatie waarin een zaak die reeds door een buitenlandse autoriteit wordt behandeld, in België nog niet lokaliseerbaar is en derhalve nog niet het voorwerp kan uitmaken van een informatie-onderzoek door een parket. De voorbeelden hiervan zijn legio en worden uitvoerig vermeld in het verslag in andere literatuur. Ik denk aan de te controleren bus die ons grondgebied nog niet heeft bereikt, aan de verwachte drugslading of aan de telefoontap noodzakelijk voor een ontvoering in het buitenland.

Voor het nemen van alle noodzakelijke dringende maatregelen kunnen de nationaal magistraten identiek dezelfde bevoegdheden uitoefenen als deze waarover een procureur des Konings beschikt, inclusief de mogelijkheid om bij het betrappen op heterdaad daden van gerechtelijk onderzoek te stellen, zoals bijvoorbeeld een telefoontap, normaliter een exclusieve bevoegdheid van de onderzoeksrechter. Zij kunnen ook overgaan tot de arrestatie van een verdachte. Zij kunnen evenwel niet zelf een onderzoeksrechter aanzoeken tot het stellen van onderzoeksdaden aangezien daarvoor de zaak lokaliseerbaar dient te zijn en in dat geval de procureur des Konings de aangewezen instantie blijft om dit te doen. Met andere woorden, de procureur des Konings vordert de onderzoeksrechter om bijvoorbeeld een aanhoudingsbevel af te leveren.

Nous nous trouvons à un moment crucial. Au moment où la justice criminelle est placée au centre des préoccupations, le collège des procureurs généraux et les magistrats nationaux seront les instruments qui permettront de rencontrer les besoins de la société en matière de lutte contre la criminalité. Le projet de loi leur donnera une base légale et leur fournira les moyens d'assumer leurs responsabilités et de s'acquitter convenablement des tâches qui leur incombent, conformément à leurs positions clefs.

Lors du débat, les interventions ont mis en évidence le rôle essentiel revenant aux responsables politiques. Le collège des procureurs généraux, les magistrats nationaux et le ministère public ne fonctionneront correctement que dans la mesure où la

politique prendra ses responsabilités. Le ministre de la Justice devra s'efforcer d'impulser une politique criminelle cohérente. Mais il incombera au Parlement d'exercer un contrôle efficace. À cet égard, le système d'évaluation offrira certainement la possibilité au Sénat de se rendre compte, année après année, de l'état d'avancement de ces dossiers. Je crois qu'il est important d'insister sur ce dernier aspect car, jusqu'à présent, le monde politique manquait quelque peu à ses devoirs.

Tot slot wil ik nog enkele aanvullingen geven bij deze hele problematiek.

Het is zeer duidelijk dat de politici eveneens hun verantwoordelijkheid zullen moeten nemen. Het verslag dat regelmatig voor het Parlement moet worden opgemaakt, zal hiervoor als basis kunnen dienen. Het eerste verslag, het nulverslag, verdient de bijzondere aandacht, omdat het model zal staan voor al de volgende.

Ongeacht de nieuwe structuur en al de verbeteringen die wij aanbrengen zal de goede werking uiteindelijk afhangen van de mensen die de structuur bemannen. De procureurs-generaal zullen zich persoonlijk ten volle moeten inzetten om te bewijzen dat zij die taak aankunnen. Samen met de heer Coveliers en vele anderen ben ik ervan overtuigd dat wij voor een optimale werking van de mandaathouders de mandaten in de tijd moeten beperken. Het gaat niet langer op dat een procureur-generaal voor de rest van zijn leven onveranderd dezelfde positie bekleedt. Wij moeten komen tot een vlottere, een meer flexibele en vooral een meer verantwoorde organisatie. De manier waarop het college zijn verantwoordelijkheid opneemt, zal in grote mate worden bepaald door de kwaliteit van de procureurs-generaal zelf en door de manier waarop wij de mandaten omschrijven.

In de gemengde commissie voor de Herziening van de Grondwet en voor de Justitie van de Kamer heb ik vanochtend de beslissing van 6 december jongstleden hieromtrent toegelicht. Daarin wordt de omschrijving van het mandaat vastgelegd en beschreven als een essentieel onderdeel van de nieuwe organisatie en van de depolitiserende van de benoemingen.

Tegelijkertijd ben ik het er volkomen mee eens dat de hervorming van het college van procureurs-generaal de aanzet moet zijn om ook het hele openbaar ministerie te herdenken. Eenmaal het college opgericht, zal het uiteraard verantwoordelijkheid beginnen opnemen voor de lagere niveaus, voor de rechtbanken van eerste aanleg en de parketten van eerste aanleg. Het zal hier op een of andere manier een vorm van controle moeten uitoefenen. De organisatie van het openbaar ministerie is een wezenlijk onderdeel van de verantwoordelijkheid van het college.

Het college zal moeten nagaan hoe de zeventwintig parketten werken, hoe de controleopdrachten worden waargenomen, hoe de interne werking van de parketten verloopt, welke de relaties zijn tussen het parket van eerste aanleg en het parket-generaal. Al deze punten moeten door het college van procureurs-generaal worden gevolgd.

Naast de interne organisatie binnen het gerecht vormt ook de aanpak van de politiediensten een cruciaal element. De nieuwe structuur zal maar goed functioneren in de mate dat het partnership met de politie goed verloopt en er een nieuw evenwicht tot stand komt tussen het openbaar ministerie en de politiediensten. De politiediensten van hun kant kunnen maar een nuttige bijdrage leveren in de mate het openbaar ministerie zijn opdrachten correct vervult. Ook hierop moet het college toezicht uitoefenen.

Om de overgang naar de nieuwe wetgeving goed te laten verlopen moeten een aantal specifieke elementen onder ogen worden genomen. Wat zullen wij doen met de bestaande richtlijnen? Moeten wij de huidige nationaal magistraten gewoon herbenoemen? Het lijkt mij onmogelijk om op de dag van de publicatie van de nieuwe wetgeving alle bestaande richtlijnen door te nemen en om te zetten. Toch zullen wij van de gelegenheid gebruik moeten maken om een soort screening te doen van de vele bestaande richtlijnen. Dit lijkt mij een taak voor het bestaande college van procureurs-generaal, voor zijn secretariaat en voor zijn diensten, die daarvoor meer professioneel moeten worden uitgebouwd.

Nochtans deel ik zeker niet de mening dat al de vroeger uitgevaardigde richtlijnen door de nieuwe wetgeving zonder betekenis worden. Zij blijven van toepassing, maar het college moet de taak op zich nemen om ze allemaal te herbekijken, te wijzigen of eventueel te bekrachtigen.

De nationaal magistraten moeten wij mijns inziens na de publicatie van de nieuwe wetgeving opnieuw benoemen. Voor het ogenblik nemen de twee nationaal magistraten, André Vandoren en Patrick Duinslaeger, hun verantwoordelijkheid op een correcte manier op, tot ieders tevredenheid. De Regering heeft bovendien beslist een derde magistraat aan te wijzen als ondersteuning aan de twee reeds actieve nationaal magistraten en heeft daarvoor in overleg met de huidige nationaal magistraat mevrouw Van Heers uitgekozen. Omdat er op het ogenblik geen wettelijke basis voor een benoeming bestaat en in afwachting van de nieuwe wetgeving, werd afgesproken dat zij ter beschikking staat van de nationaal magistraten en met hen samenwerkt zonder de officiële titel te dragen. Zij heeft overigens op het ogenblik niet voldoende ervaring bij het parket die voor een benoeming vereist is. Op die wijze hebben wij het probleem pragmatisch opgelost en de druk op de twee nationaal magistraten tijdelijk verlicht. Ik wacht op de definitieve wetgeving om tot herbenoeming van de huidige magistraten en benoeming van een derde magistraat over te gaan.

Als algemeen besluit beklemtoon ik nogmaals dat deze wetgeving een zeer belangrijke stap betekent, die moet worden beschouwd als een onderdeel van een veel ruimere beweging. Ik ben de Senaat bijzonder dankbaar voor het goede werk dat is geleverd. Ik hoop dat aan de hand van de evaluatie van de door de wet voorgeschreven verslagen zal kunnen worden aangetoond dat de nieuwe wetgeving en de nieuwe instellingen goed functioneren en dat zij effectief de motor zijn van een vernieuwd strafrechtelijk beleid. Ik ben er nu al van overtuigd dat wij ook dan zullen concluderen dat het geheel slechts goed zal functioneren voor zover wij daarop blijven toezien en zorgen voor een blijvende dynamiek. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Desmedt.

M. Desmedt (PRL-FDF). — Monsieur le Président, à la suite de la réponse donnée par le ministre, je voudrais évoquer deux points précis concernant la question des magistrats nationaux.

Tout d'abord, j'interroge le ministre depuis plusieurs semaines — en commission notamment — pour avoir connaissance des attributions précises des magistrats nationaux. Précédemment, des circulaires indiquaient les grandes lignes du cadre de leur action. Le projet de loi en discussion détermine un cadre général, mais nous aurions aimé connaître le genre de missions qui leur ont été dévolues de façon précise dans le cadre de différentes circulaires ministérielles.

En commission, le ministre m'a répondu que je pouvais m'en référer au rapport des magistrats fédéraux, publié en 1994. (*M. De Clerck, ministre, remet un document à M. Desmedt.*)

M. le ministre me remet peut-être le document en question, mais, depuis 1994, de nouvelles circulaires ont été établies.

J'espère donc que nous serons très prochainement en possession de la liste complète des attributions confiées aux magistrats nationaux.

Ma seconde observation a trait à la question du troisième magistrat national. Les explications données à cet égard par M. le ministre me laissent le sentiment d'une certaine confusion.

En octobre, monsieur le ministre, vous avez annoncé que Mme X, substitut du procureur du Roi à Bruxelles, était nommée magistrat fédéral. Or, cette nomination n'a pas été publiée, et ce pour la raison suivante: cette dame n'a pas l'ancienneté requise par le projet.

Vous auriez pu, monsieur le ministre, nommer cette personne avant que le vote du projet intervienne, mais vous avez sans doute préféré pouvoir en référer au nouveau texte légal.

Ann. parl. Sénat de Belgique - Session ordinaire 1996-1997
Parlem. Hand. Belgische Senaat - Gewone zitting 1996-1997

Ma question est très simple. Actuellement, Mme X travaille de manière officieuse avec les magistrats nationaux mais elle ne pourra être nommée magistrat national avant deux ans.

L'erreur est humaine, monsieur le ministre, mais j'aimerais que vous admettiez la confusion qui entoure ce dossier. En effet, la façon dont celui-ci a été traité n'est, me semble-t-il, pas tout à fait adéquate.

M. le Président. — La parole est à M. De Clerck, ministre.

M. De Clerck, ministre de la Justice. — Monsieur le Président, en ce qui concerne la note relative aux missions des magistrats nationaux, j'avais communiqué celle-ci au secrétariat de même, si je ne m'abuse, qu'au président de la commission, et j'étais convaincu que ce document avait été distribué.

Je vous prie, monsieur Desmedt, de bien vouloir excuser ce retard, mais je demanderai qu'un exemplaire soit communiqué aux intéressés.

Quant à la confusion que vous évoquez, je ne pense pas avoir commis de faute en ce qui concerne la nomination du troisième magistrat national.

Faute de législation en la matière, lorsque le Gouvernement a pris cette décision, la demande a été communiquée au procureur général. La personne sélectionnée faisant partie du Parquet de Bruxelles, M. le procureur général Van Oudenhove a été chargé d'organiser le détachement de l'intéressée. La même procédure avait été suivie pour les deux autres magistrats nationaux.

M. le procureur général m'a alors fait savoir que cette nomination posait problème car, d'une part, le texte de loi était presque finalisé, et, d'autre part, il émettait des réserves quant à la décision de nommer cette personne. Après en avoir discuté ensemble, nous avons trouvé la solution suivante: dans les faits, l'intéressée sera à la disposition des deux magistrats nationaux, de sorte que ces derniers bénéficieront d'une aide réelle. Toutefois, je n'ai pas, dans l'état actuel des choses, la possibilité de procéder à une nomination. Il en ira différemment lorsque la loi sera votée.

À ce moment-là, il m'appartiendra de prendre l'initiative et je serai obligé de respecter les conditions de nomination, l'une d'entre elles étant l'expérience d'au moins cinq ans. Avant de décider, je prendrai en considération les candidatures répondant aux conditions mentionnées dans la loi. Il me sera donc possible de procéder immédiatement à la nomination que j'aurai décidée, étant donné que je ne serai plus dépendant du procureur général, à l'inverse de la situation actuelle dans laquelle le procureur général doit, en quelque sorte, répondre à notre demande. Je ne cherche nullement à garder cela secret. Nous essayons simplement d'avancer.

M. le Président. — La parole est à M. Lallemand.

M. Lallemand (PS). — Monsieur le Président, je voudrais souligner le fait que le ministre avait annoncé le dépôt de cette note, lequel n'a pas encore eu lieu. Je viens, en effet, de demander à la secrétaire de commission, Mme Weckhuysen, ce qu'il en est. Je rappelle qu'il avait été convenu que cette note serait jointe au rapport.

J'apprends que le document est prêt, ce dont je me réjouis. Je le ferai aussitôt transmettre au secrétariat, de manière à ce qu'il puisse être publié en annexe au rapport, comme M. Desmedt l'avait souhaité à juste titre.

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close, et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging verklaar ik ze voor gesloten en bespreken wij de artikelen van het wetsontwerp.

L'article premier est ainsi rédigé :

Article 1er. La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

— Adopté.

Aangenomen.

Chapitre 1er. — Du collège des procureurs généraux

Art. 2. Un article 143bis, rédigé comme suit, est inséré dans le Code judiciaire :

«Art. 143bis. § 1er. Les procureurs généraux près les cours d'appel forment ensemble un collège, appelé collège des procureurs généraux, qui est placé sous l'autorité du ministre de la Justice. La compétence du collège s'étend à l'ensemble du territoire du Royaume et ses décisions engagent les procureurs généraux près les cours d'appel et tous les membres du ministère public placés sous leur surveillance et leur direction.

§ 2. Le collège des procureurs généraux décide, par consensus, de toutes les mesures utiles en vue :

1° de la mise en œuvre cohérente et de la coordination de la politique criminelle déterminée par les directives visées à l'article 143ter, et dans le respect de leur finalité;

2° du bon fonctionnement général et de la coordination du ministère public.

Si aucun consensus ne peut être dégagé au sein du collège, et si l'exécution des directives du ministre relatives à la politique criminelle est ainsi mise en péril, le ministre de la Justice prend les mesures nécessaires pour assurer leur application.

§ 3. Le collège des procureurs généraux est en outre chargé d'informer le ministre de la Justice et de lui donner avis, d'initiative ou à sa demande, sur toute question en rapport avec les missions du ministère public.

À défaut de consensus, les avis expriment les différentes opinions exposées au sein du collège.

§ 4. Pour l'exécution de ses missions, le collège peut requérir l'aide de membres du ministère public près les cours d'appel.

§ 5. Le collège des procureurs généraux se réunit au moins une fois par mois, de sa propre initiative ou à la demande du ministre de la Justice.

Le ministre de la Justice, ou en cas d'empêchement, son délégué, assiste aux réunions du collège lorsqu'elles portent sur des compétences visées à l'article 143ter et lorsque le collège se réunit à sa demande dans le cadre de l'exercice des compétences mentionnées au § 2.

Le ministre préside les réunions du collège auxquelles il assiste.

Pour l'exercice des compétences du collège, et après concertation avec celui-ci, le Roi peut confier à chacun de ses membres des tâches spécifiques.

§ 6. Le Roi règle les modalités de collaboration entre le collège et les services placés sous l'autorité du ministre de la Justice.

§ 7. Le collège fait annuellement rapport au ministre de la Justice. Ce rapport contient la description de ses activités, l'analyse et l'évaluation de la politique des recherches et des poursuites pour l'année écoulée et les priorités pour l'année à venir.

Le rapport est communiqué aux Chambres législatives par le ministre de la Justice et est rendu public.

§ 8. La présidence est assurée, à tour de rôle, pour chaque année judiciaire, successivement par les procureurs près les cours d'appel d'Anvers, de Mons, de Bruxelles, de Gand et de Liège. Avec accord de tous les membres du collège, il peut être dérogé à l'alternance entre procureurs généraux appartenant à un même régime linguistique.

Le procureur général qui assume la présidence fixe l'ordre du jour et l'organisation des réunions. Sous son autorité, le secrétariat est dirigé par un directeur qui participe à toutes les réunions

du collège. Celui-ci transmet les ordres du jour et les rapports des réunions du collège des procureurs généraux au ministre de la Justice, aux membres du collège, aux procureurs du Roi, aux auditeurs du travail et aux magistrats nationaux.

§ 9. En cas d'absence ou d'empêchement d'un membre du collège des procureurs généraux, il est remplacé conformément à l'article 324, alinéa 1er.

Sans préjudice de l'alinéa précédent, en cas d'absence ou d'empêchement du président, la présidence est assumée par le procureur général le plus ancien en rang du même régime linguistique.»

Hoofdstuk I. — Het college van procureurs-generaal

Art. 2. In het Gerechtelijk Wetboek wordt een artikel 143bis ingevoegd, luidende :

«Art. 143bis. § 1. De procureurs-generaal bij de hoven van beroep vormen samen een college, college van de procureurs-generaal genaamd, dat onder het gezag van de minister van Justitie staat. De bevoegdheid van het college strekt zich uit over het gehele grondgebied van het Rijk en zijn beslissingen hebben bindende kracht voor de procureurs-generaal bij de hoven van beroep en alle leden van het openbaar ministerie die onder hun toezicht en leiding staan.

§ 2. Het college van procureurs-generaal beslist bij consensus over alle maatregelen die nodig zijn voor :

1° de coherente uitwerking en de coördinatie van het strafrechtelijk beleid vastgelegd door de in artikel 143ter beoogde richtlijnen, en met inachtneming van de finaliteit ervan;

2° de goede algemene en gecoördineerde werking van het openbaar ministerie.

Indien het college geen consensus bereikt en indien de uitvoering van de ministeriële richtlijnen van het strafrechtelijk beleid daardoor in het gedrang komt, neemt de minister van Justitie de noodzakelijke maatregelen om de toepassing ervan te waarborgen.

§ 3. Het college van procureurs-generaal heeft daarenboven tot taak de minister van Justitie in te lichten en te adviseren, ambtshalve of op diens verzoek, over elke zaak die verband houdt met de opdrachten van het openbaar ministerie.

Bij gebreke van consensus worden de verschillende standpunten in het advies vermeld.

§ 4. Voor de uitvoering van zijn opdrachten kan het college zich laten bijstaan door leden van het openbaar ministerie bij de hoven van beroep.

§ 5. Het college van procureurs-generaal vergadert minstens eenmaal per maand, op eigen initiatief of op verzoek van de minister van Justitie.

De minister van Justitie of, in geval van verhindering zijn gemachtigde, neemt deel aan de vergaderingen van het college indien bevoegdheden, bedoeld in artikel 143ter, worden besproken en wanneer het college op zijn verzoek samenkomt in het kader van de uitoefening van de bevoegdheden bedoeld in § 2.

De minister zit de vergaderingen van het college voor waarop hij aanwezig is.

Met het oog op de uitoefening van de bevoegdheden van het college kan de Koning, na overleg met dat college, specifieke taken opdragen aan elk lid van het college.

§ 6. De Koning regelt de wijze van samenwerking tussen het college en de diensten die onder het gezag van de minister van Justitie staan.

§ 7. Het college brengt jaarlijks verslag uit aan de minister van Justitie. Dit verslag bevat een toelichting over zijn activiteiten, een analyse en een beoordeling van het opsporings- en vervolgingsbeleid in het voorbije jaar, alsook de prioritaire doelstellingen voor het komende jaar.

Het verslag wordt door de minister van Justitie aan de Kamers medegedeeld en openbaar gemaakt.

§ 8. Het voorzitterschap wordt door de duur van een gerechtelijk jaar bij toerbeurt achtereenvolgens waargenomen door de procureurs-generaal bij respectievelijk het hof van beroep te Antwerpen, te Bergen, te Brussel, te Gent en te Luik. Er kan met instemming van alle leden van het college worden afgeweken van deze beurtwisseling tussen procureurs-generaal van een zelfde taalstelsel.

De procureur-generaal die het voorzitterschap bekleedt, bepaalt de agenda en de organisatie van de vergaderingen. Het secretariaat wordt onder zijn gezag geleid door een directeur die deelneemt aan alle vergaderingen van het college. Deze deelt de agenda en de verslagen van de vergaderingen van het college van procureurs-generaal mee aan de minister van Justitie, aan de leden van het college, aan de procureurs des Konings, aan de arbeidsauditeurs en aan de nationaal magistraten.

§ 9. In het geval een lid van het college van procureurs-generaal afwezig of verhinderd is, wordt het lid vervangen overeenkomstig artikel 324, eerste lid.

Onverminderd het bepaalde in het vorige lid wordt het voorzitterschap, bij verhindering of afwezigheid van de voorzitter, bekleed door de oudste procureur-generaal in rang van hetzelfde taalstelsel.»

— Adopté.

Aangenomen.

Chapitre II. — De la politique criminelle

Art. 3. Un article 143ter, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

«Art. 143ter. Le ministre de la Justice arrête les directives de politique criminelle, y compris en matière de politique de recherche et de poursuite après avoir pris l'avis du collège des procureurs généraux.

Ces directives sont contraignantes pour tous les membres du ministère public.

Les procureurs généraux près les cours d'appel veillent à l'exécution de ces directives au sein de leur ressort.»

Hoofdstuk II. — Het strafrechtelijk beleid

Art. 3. In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 143ter ingevoegd, luidende :

«Art. 143ter. De minister van Justitie legt de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid vast, inclusief die van het opsporings- en vervolgingsbeleid, nadat hij het advies van het college van procureurs-generaal heeft ingewonnen.

Deze richtlijnen zijn bindend voor alle leden van het openbaar ministerie.

De procureurs-generaal bij de hoven van beroep staan in voor de tenuitvoerlegging van deze richtlijnen binnen hun rechtsgebied.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 4. § 1er. Les mots «Sans préjudice de l'application des articles 143bis et 143ter,» sont ajoutés au début de l'article 398 du même Code;

§ 2. Les mots «Sans préjudice de l'application des articles 143bis et 143ter,» sont ajoutés au début de l'article 399, premier alinéa, du même Code;

§ 3. Les mots «Sans préjudice de l'application des articles 143bis et 143ter,» sont ajoutés au début de l'article 399, deuxième alinéa, du même Code;

§ 4. Les mots «Sans préjudice de l'application des articles 143bis et 143ter,» sont ajoutés au début de l'article 400 du même Code.

Art. 4. § 1. In artikel 398 van hetzelfde Wetboek worden de woorden «Het Hof van cassatie heeft» vervangen door de woorden «Onverminderd de toepassing van de artikelen 143bis en 143ter heeft het Hof van cassatie»;

§ 2. In artikel 399, eerste lid, van hetzelfde Wetboek worden de woorden «De procureur-generaal bij het hof van beroep waakt» vervangen door de woorden «Onverminderd de toepassing van de artikelen 143bis en 143ter waakt de procureur-generaal bij het hof van beroep»;

§ 3. In hetzelfde artikel, tweede lid, worden de woorden «De procureur-generaal, de procureur des Konings en de arbeidsauditeurs waken» vervangen door de woorden «Onverminderd de toepassing van de artikelen 143bis en 143ter waken de procureur-generaal, de procureur des Konings en de arbeidsauditeurs»;

§ 4. In artikel 400 van hetzelfde Wetboek worden de woorden «De minister van Justitie oefent» vervangen door de woorden «Onverminderd de toepassing van de artikelen 143bis en 143ter oefent de minister van Justitie».

— Adopté.

Aangenomen.

Chapitre III. — Du magistrat national

Art. 5. Un article 144bis, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

«Art. 144bis. § 1er. Le collège des procureurs généraux est assisté par des magistrats nationaux dont la mission s'étend à l'ensemble du territoire du Royaume.

§ 2. Les magistrats nationaux sont désignés par le Roi, sur proposition du ministre de la Justice et sur avis du collège des procureurs généraux, parmi les membres du ministère public ayant exercé des fonctions de magistrat du ministère public ou de juge d'instruction pendant au moins cinq ans. Ils sont désignés pour un terme de cinq ans, renouvelable, au maximum deux fois.

§ 3. Les magistrats nationaux sont placés sous l'autorité du collège des procureurs généraux. Ils sont chargés, sous la surveillance et la direction du membre du collège que le Roi aura désigné à cette fin après concertation avec le collège des procureurs généraux :

1° d'assurer la coordination de l'exercice de l'action publique et de faciliter la coopération internationale en concertation avec un ou plusieurs procureurs du Roi. Si nécessaire, ils peuvent donner à cet effet des instructions contraignantes à un ou plusieurs procureurs du Roi, après en avoir informé le procureur général territorialement compétent et sauf décision contraire de sa part;

2° de prendre toutes les mesures urgentes qui sont nécessaires en vue de l'exercice de l'action publique aussi longtemps qu'un procureur du Roi n'a pas exercé sa compétence légalement déterminée. Ces mesures sont contraignantes pour le procureur du Roi.»

Hoofdstuk III. — De nationaal magistraat

Art. 5. In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 144bis ingevoegd, luidende :

«Art. 144bis. § 1. Het college van procureurs-generaal wordt bijgestaan door nationaal magistraten wier opdracht zich over het gehele grondgebied van het Rijk uitstrekt.

§ 2. De nationaal magistraten worden, op voordracht van de minister van Justitie en op advies van het college van procureurs-generaal, door de Koning gekozen uit de leden van het openbaar ministerie die gedurende minstens vijf jaar het ambt van magistraat van het openbaar ministerie of van onderzoeksrechter hebben uitgeoefend. Zij worden aangewezen voor een termijn van vijf jaar, die ten hoogste tweemaal hernieuwd kan worden.

§ 3. De nationaal magistraten staan onder het gezag van het college van procureurs-generaal. Zij worden, onder het toezicht en de leiding van het lid van het college dat de Koning hiertoe heeft aangewezen na overleg met het college van procureurs-generaal, met de volgende opdrachten belast.

1° zorgen voor de coördinatie van de uitoefening van de strafvordering en de internationale samenwerking vergemakkelijken in overleg met een of meer procureurs des Konings. Indien dit

noodzakelijk is, kunnen zij daartoe, na de territoriaal bevoegde procureur-generaal te hebben ingelicht en behoudens diens andersluidende beslissing, dwingende onderrichtingen geven aan een of meer procureurs des Konings;

2° alle dringende maatregelen nemen die met het oog op de uitoefening van de strafvordering noodzakelijk zijn, zolang een procureur des Konings zijn wettelijk bepaalde bevoegdheid niet heeft uitgeoefend. Deze maatregelen zijn bindend voor de procureur des Konings.»

— Adopté.

Aangenomen.

Chapitre IV. — Dispositions diverses

Art. 6. Il est inséré dans l'article 185 du même Code un deuxième alinéa, rédigé comme suit :

«Le Roi peut également, conformément aux dispositions de l'alinéa précédent, créer des grades de qualification particulière afin d'assurer le secrétariat du collège des procureurs généraux et celui des magistrats nationaux. Les fonctions exercées dans ces secrétariats sont considérées comme des fonctions exercées dans un parquet.»

Hoofdstuk IV. — Diverse bepalingen

Art. 6. In artikel 185 van hetzelfde Wetboek wordt een tweede lid ingevoegd, luidende :

«De Koning kan eveneens, overeenkomstig de bepalingen van het vorige lid, bijzondere graden instellen teneinde het secretariaat van het college van procureurs-generaal en dat van de nationaal magistraten te verzorgen. De in deze secretariaten beklede ambten worden beschouwd als ambten bekleed bij een parket.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 7. L'article 186 du même Code, modifié par les lois des 7 juillet 1969 et 11 juillet 1994, est complété par un nouvel alinéa, rédigé comme suit :

«Le siège du collège des procureurs généraux et des magistrats nationaux est fixé à Bruxelles.»

Art. 7. Artikel 186 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 7 juli 1969 en 11 juli 1994, wordt aangevuld met het volgende lid :

«De zetel van het college van procureurs-generaal en van de nationaal magistraten bevindt zich te Brussel.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 8. Un article 327ter, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

«Art. 327ter. Les dispositions des articles 327, alinéa 5, et 327bis, alinéa 4, sont applicables aux magistrats nationaux.»

Art. 8. In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 327ter ingevoegd, luidende :

«Art. 327ter. De bepalingen van de artikelen 327, vijfde lid, en 327bis, vierde lid, zijn van toepassing op de nationaal magistraten.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 9. Un article 355bis, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

«Art. 355bis. Les traitements des magistrats nationaux sont les mêmes que ceux fixés par l'article 355 pour les avocats généraux auprès des cours d'appel.»

Art. 9. In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 355bis ingevoegd, luidende :

«Art. 355bis. De nationaal magistraten genieten dezelfde wedde als bepaald in artikel 355 voor de advocaten-generaal bij de hoven van beroep.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 10. À l'article 9 du Code d'instruction criminelle, modifié par les lois des 10 juillet 1967, 10 octobre 1967 et 11 février 1986, les mots «par les magistrats nationaux,» sont ajoutés après les mots «les procureurs du Roi et leurs substituts».

Art. 10. In artikel 9 van het Wetboek van strafvordering, gewijzigd bij de wetten van 10 juli 1967, 10 oktober 1967 en 11 februari 1986, worden na de woorden «Door de procureurs des Konings en hun substituten» de woorden «Door de nationaal magistraten», ingevoegd.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 11. Dans le même Code, livre 1er, est inséré un chapitre IVbis, intitulé «Des magistrats nationaux», comprenant un article 47bis, rédigé comme suit :

«Art. 47bis. Sans préjudice de l'article 144bis, § 3, 1°, du Code judiciaire, les magistrats nationaux sont chargés de prendre toutes les mesures urgentes qui sont nécessaires en vue de l'exercice de l'action publique aussi longtemps qu'un procureur du Roi n'a pas exercé sa compétence légalement déterminée.

Dans l'exercice des compétences visées à l'alinéa 1er, les magistrats nationaux disposent de tous les pouvoirs que la loi confère au procureur du Roi. Dans le cadre de ceux-ci ils peuvent procéder ou faire procéder à tous actes d'information ou d'instruction relevant de leurs attributions sur l'ensemble du territoire du Royaume.»

Art. 11. In het Wetboek van strafvordering, eerste boek, wordt een hoofdstuk IVbis ingevoegd, onder het opschrift «Nationaal magistraten» en bestaande uit een artikel 47bis, luidende :

«Art. 47bis. Onverminderd artikel 144bis, § 3, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek hebben de nationaal magistraten als opdracht alle dringende maatregelen te nemen die met het oog op de uitoefening van de strafvordering noodzakelijk zijn zolang de procureur des Konings zijn wettelijk bepaalde bevoegdheid niet heeft uitgeoefend.

Bij de uitoefening van de in het eerste lid bedoelde bevoegdheden, beschikken de nationaal magistraten over alle wettelijke bevoegdheden van de procureur des Konings. In het kader daarvan kunnen zij over het gehele grondgebied van het Rijk alle daden van opsporing of van gerechtelijk onderzoek verrichten of gelasten die tot hun opdracht behoren.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 12. L'article 2 de la loi du 3 avril 1953 d'organisation judiciaire, abrogé par la loi du 10 novembre 1970, est rétabli dans la rédaction suivante :

«Le nombre des magistrats nationaux est fixé à 3 et peut être porté jusqu'à un maximum de 5 par arrêté royal délibéré en Conseil des ministres.»

Art. 12. Artikel 2 van de wet van 3 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting, opgeheven bij de wet van 10 november 1970, wordt opnieuw opgenomen in de volgende lezing :

«Het aantal nationaal magistraten wordt vastgesteld op 3 en kan bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit worden uitgebreid tot maximum 5.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 13. L'article 43bis, § 4, alinéa premier, de la loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire inséré par la loi du 10 octobre 1967 et modifié par la loi du 26 juin 1974, est remplacé par la disposition suivante :

«Nul ne peut être nommé procureur général près la cour d'appel de Bruxelles ou magistrat national, s'il ne justifie de la connaissance de la langue française et de la langue néerlandaise. Un magistrat national au moins doit justifier par son diplôme d'avoir subi les examens de docteur ou de licencié en droit en langue française et un magistrat national au moins doit justifier par son diplôme d'avoir subi ces examens en langue néerlandaise.

Ces nombres sont portés à deux si le nombre des magistrats nationaux est augmenté par arrêté royal conformément à l'article 2 de la loi du 3 avril 1953 d'organisation judiciaire.»

Art. 13. Artikel 43bis, § 4, eerste lid, van de wet van 15 juni 1935 betreffende het gebruik der talen in gerechtszaken, ingevoegd bij de wet van 10 oktober 1967 en gewijzigd bij de wet van 26 juni 1974, wordt vervangen als volgt:

«Niemand kan tot procureur-generaal bij het hof van beroep te Brussel of tot nationaal magistrat worden benoemd indien hij het bewijs niet levert van de kennis van de Nederlandse en van de Franse taal. Ten minste één nationaal magistrat moet door zijn diploma bewijzen dat hij het examen van doctor of licentiaat in de rechten in het Frans heeft afgelegd en ten minste één nationaal magistrat moet door zijn diploma bewijzen deze examens in het Nederlands te hebben afgelegd.

Dit aantal wordt op twee gebracht als het aantal nationaal magistraten verhoogd wordt bij koninklijk besluit, overeenkomstig artikel 2 van de wet van 3 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 14. Le collège des procureurs généraux est présidé par le procureur général le plus ancien en rang, lors de l'année judiciaire pendant laquelle le collège des procureurs généraux est installé.

Art. 14. Tijdens het gerechtelijk jaar waarin het college van procureurs-generaal wordt ingesteld, wordt het voorzitterschap ervan waargenomen door de procureur-generaal die de oudste in rang is.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 15. La présente loi entre en vigueur à la date fixée par le Roi et au plus tard six mois après sa publication au *Moniteur belge*.

Art. 15. Deze wet treedt in werking op de door de Koning bepaalde datum en uiterlijk zes maanden na de bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad*.

— Adopté.

Aangenomen.

De Voorzitter. — De commissie stelt een nieuw opschrift voor dat luidt: Wetsontwerp tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van nationaal magistrat.

La commission propose un nouvel intitulé ainsi rédigé: Projet de loi instituant le collège des procureurs généraux et créant la fonction de magistrat national.

Is de Senaat het met die tekst eens?

Ce texte rencontre-t-il l'accord de l'assemblée? (*Assentiment.*)

Het nieuw opschrift is goedgekeurd.

Le nouvel intitulé est approuvé.

We stemmen later over het wetsontwerp in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

ORDRE DES TRAVAUX

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

M. le Président. — Mesdames, messieurs, je vous propose d'ajouter à notre ordre du jour de demain, jeudi 19 décembre 1996, le projet de loi relative à l'établissement et au recouvrement des taxes provinciales et communales.

Ik stel voor aan de agenda van morgen donderdag 19 december 1996, het wetsontwerp betreffende de vestiging en de invordering van de provincie- en gemeentebelastingen toe te voegen.

Le Sénat est-il d'accord sur cette proposition?

Is de Senaat het hiermee eens? (*Instemming.*)

PROPOSITION DE LOI MODIFIANT LE CODE JUDICIAIRE ET LE CODE D'INSTRUCTION CRIMINELLE EN CE QUI CONCERNE LA PROCÉDURE EN DESSAISSEMENT

PROPOSITION DE LOI MODIFIANT LE CODE JUDICIAIRE ET LE CODE D'INSTRUCTION CRIMINELLE EN CE QUI CONCERNE LA SUSPICION LÉGITIME ET L'IMPARTIALITÉ DU JUGE D'INSTRUCTION

PROPOSITION DE LOI MODIFIANT LES ARTICLES 542 ET 545 DU CODE D'INSTRUCTION CRIMINELLE

Discussion générale et vote des articles

WETSVOORSTEL TOT WIJZIGING VAN HET GERECHTELIJK WETBOEK VAN STRAFVORDERING INZAKE DE PROCEDURE TOT ONTTREKKING VAN DE ZAAK AAN DE RECHTERS

WETSVOORSTEL TOT WIJZIGING VAN HET GERECHTELIJK WETBOEK EN HET WETBOEK VAN STRAFVORDERING, INZAKE DE GEWETTIGDE VERDENKING EN DE ONPARTIJDIGHEID VAN DE ONDERZOEKSRECHTER

WETSVOORSTEL TOT WIJZIGING VAN DE ARTIKELEN 542 EN 545 VAN HET WETBOEK VAN STRAFVORDERING

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous abordons l'examen des propositions de loi modifiant le Code judiciaire et le Code d'instruction criminelle.

Wij vatten de bespreking aan van de wetsvoorstellen tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek en het Wetboek van strafvordering.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

La parole est à la rapporteuse.

Mme Delcourt-Pêtre (PSC), rapporteuse. — Monsieur le Président, la commission de la Justice du Sénat a analysé trois propositions de loi déposées à la suite de l'arrêt de la Cour de cassation du 14 octobre 1996, qui a dessaisi le juge Connerotte dans l'affaire «Dutroux».

Celles de M. Verhofstadt et de M. Vandenberghe visent à préciser les conditions d'impartialité et d'indépendance auxquelles les juges sont tenus. Celle de MM. Lallemand et Erdman concerne la procédure de dessaisissement elle-même.

La commission a décidé de réunir ces trois propositions en un seul texte de loi cohérent.

L'objectif des auteurs du premier texte analysé était, tout en respectant les principes d'indépendance et d'impartialité du juge qui restent les fondements de tout État de droit, de distinguer ce que ces principes impliquent pour un juge d'instruction et pour un juge de fond.

Le juge — l'article 828 du Code judiciaire le rappelle — peut être récusé s'il a donné des avis, des conseils à propos du litige ou s'il en a précédemment connu comme juge ou comme arbitre.

Il peut être récusé s'il a déposé comme témoin ou été reçu par une des parties et accepté des cadeaux, ou encore s'il y a eu de sa part des agressions ou des menaces verbales ou écrites.

Les auteurs rappellent que les juges du fond sont tenus de respecter scrupuleusement ces diverses dispositions. Par contre, il arrive que les juges d'instruction — pour instruire correctement leur dossier — soient amenés à donner un conseil à l'une des parties ou encore à s'adresser en termes durs à l'inculpé au cours de la confrontation. Cela ne signifie pas pour autant qu'ils ne sont plus ou ne doivent pas rester impartiaux.

Dès lors, la volonté des auteurs est de distinguer ce qui relèverait d'une partialité manifeste, qui amènerait au dessaisissement, d'une apparence de partialité.

Tous les articles qui touchent à ce problème ont fait l'objet d'un débat en commission.

M. Vandenberghe, dans sa proposition, a opté pour une modification de l'article 542 du Code d'instruction criminelle en introduisant la notion de partialité manifeste, pour ouvrir la procédure de suspicion légitime.

La proposition de M. Vandenberghe a finalement été retenue comme point de départ du texte à amender par l'ensemble de la commission.

La proposition de MM. Lallemand et Erdman, qui prévoit le caractère contradictoire de la procédure de dessaisissement, a également servi de base au débat en commission.

La proposition de M. Verhofstadt se fonde dans les deux autres propositions.

Les deux propositions de loi concernent des problèmes qui sont intimement liés.

C'est donc après un débat contradictoire que la Cour de cassation pourra décider si les actes d'un juge d'instruction suscitent une impression de partialité, non seulement à l'égard des victimes mais aussi à l'égard des tiers. En outre, la procédure proposée est caractérisée par des délais brefs et un minimum de formalités.

Lors de la discussion générale, un intervenant a souligné le fait que le juge d'instruction donne *ipso facto* une impression de partialité à certaines parties, étant donné que tous attendent de lui qu'il les accueille et les accompagne dans le cadre de l'instruction. La qualité double de juge et d'officier de police judiciaire conduit inévitablement à cela. Dès lors, il est suggéré d'introduire le concept de partialité manifeste prévu à l'article 650 du code et qui organise la procédure de dessaisissement par l'une des parties pour cause de suspicion légitime.

Un débat a alors eu lieu à propos de l'article 828.

Si les trois paragraphes 8, 10 et 11 que j'ai détaillés au début de ce rapport, peuvent être davantage sujets à interprétation, en ce qui concerne leur application aux juges d'instruction, il apparaît impossible à certains intervenants de modifier l'article qui s'applique également aux juges du fond pour lesquels il est indispensable de respecter *stricto sensu* la notion d'impartialité. La magistrature assise ne peut pas susciter une apparence de partialité.

Selon un intervenant, la question était de savoir quelles dispositions de l'article 828 pourraient être invoquées contre un juge d'instruction. Celui-ci peut-il être récusé sur la base de cet article ou ne peut-il être dessaisi que pour cause de suspicion légitime, en application de l'article 542 du Code d'instruction criminelle ?

Dans la discussion des articles, la commission a décidé de ne pas modifier l'article 828, mais de renvoyer à la jurisprudence qui établit les rapports entre la suspicion légitime et les actes de récusation contenus dans l'article. Toutefois, le texte initial de la proposition de M. Vandenberghe a été modifié à l'article 6 pour éviter une interprétation trop large des causes de récusation parmi celles énumérées à l'article 828. Cet amendement a été adopté à l'unanimité.

Les articles de la proposition de loi relatifs au caractère contradictoire sont devenus l'article 3 du texte et ont été votés à l'unanimité, de même que l'ensemble du texte. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandenberghe.

De heer Vandenberghe (CVP). — Mijnheer de Voorzitter, allereerst dank ik de rapporteur voor haar uitstekend verslag. De onttrekking door het Hof van cassatie van de zaak-Dutroux aan onderzoeksrechter Connerotte stuitte bij de overgrote meerderheid van de bevolking op onbegrip. Men vond het — terecht of onterecht — onaanvaardbaar dat louter omwille van het eten van een bord spaghetti onderzoeksrechter Connerotte diende te worden gestraft. Hij werd als enige gezagdrager «slachtoffer» van de zaak-Dutroux, terwijl anderen helemaal geen verantwoordelijkheid moesten afleggen. Nochtans kan men het Hof van cassatie moeilijk verwijten dat het een onderzoeksrechter een zaak ontnaemt wanneer het vaststelt dat deze zijn opdracht niet op objectieve en onpartijdige wijze vervult. Dit laatste vormt in een rechtsstaat immers een fundamenteel beginsel.

Artikel 6 van het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, volgens hetwelk eenieder recht heeft op een eerlijk proces, geldt niet enkel voor de rechtbank die over de gegrondheid van de straf moet oordelen, maar evenzeer voor de stadia die de procedure ten gronde voorafgaan en die in hun geheel moeten worden geëvalueerd. De vraag rijst wanneer er sprake is van onpartijdigheid voor een onderzoeksrechter of met andere woorden hoe zijn vermeende partijdigheid moet worden beoordeeld.

Gelet op zijn specifieke taak en vooral op de gewijzigde opvatting over de positie van het slachtoffer in het strafproces, zal de beoordeling van partijdigheid voor een onderzoeksrechter anders geschieden dan voor een zetelend rechter. De onpartijdigheid van een onderzoeksrechter wordt in de rechtspraak van het Europees Hof voor de rechten van de mens te Straatsburg anders beoordeeld dan die van een zetelend rechter. Soms bezoekt een onderzoeksrechter het slachtoffer in het ziekenhuis. Dit kan bij sommigen reeds een schijn van partijdigheid wekken. Evenzeer wordt een proceduraal agressieve houding van een onderzoeksrechter ten aanzien van een verdachte soms aangezien als een vorm van te wantrouwen vooringenomenheid.

De beoordeling van de onpartijdigheid van de onderzoeksrechter dient op een aangepaste wijze te geschieden en moet los staan van elk formalisme of «wettigheid» in de formele zin van het woord. Het Hof van cassatie oordeelde in het zogenaamde spaghetti-arrest dat er een onderling verband bestaat tussen artikel 542 van het Wetboek van strafvordering met betrekking tot de verwijzing van een zaak naar een andere onderzoeksrechter op grond van gewettigde verdenking, en artikel 828 van het Gerechtelijk Wetboek dat de wrakingsgronden opsomt. Hierdoor werd, in het licht van de bestaande wetgeving, de partijdigheid van een onderzoeksrechter op dezelfde wijze beoordeeld als die van een zetelend rechter. Of deze gecombineerde lezing van de artikelen 542 en 828 de enig mogelijke is, wordt door sommigen in twijfel getrokken. Het Hof van cassatie heeft hoe dan ook een beslissing genomen. Het komt de wetgever toe het begrip partijdigheid in hoofde van de onderzoeksrechter desgevallend te verfijnen om in vergelijking met de zetelende rechter tot een aangepaste beoordeling te komen.

Dit was onder meer ook noodzakelijk om in de toekomst te vermijden dat een onderzoeksrechter in zijn onderzoek zou worden belemmerd, omdat hij voortdurend al te voorbarig de afweging zou dienen te maken of een bepaalde onderzoeksdaad niet de schijn van partijdigheid opwekt.

Alle leden van de commissie voor de Justitie waren het er bijgevolg mee eens dat het noodzakelijk was om in artikel 542 van het Wetboek van strafvordering nader te preciseren op welke wijze het al dan niet mogelijk partijdig zijn van een onderzoeksrechter dient te worden beoordeeld.

Meer bepaald werd aangenomen dat daden die in de loop van een gerechtelijk onderzoek door een onderzoeksrechter worden gesteld ten aanzien van één van de partijen slechts tot gewettigde verdenking aanleiding zullen kunnen geven wanneer uit hun aard en omvang objectief bekeken een indruk van partijdigheid ontstaat.

Naar aanleiding van het advies van het openbaar ministerie bij de behandeling van het verzet van de ouders van de slachtoffers van Dutroux wijs ik erop dat, althans volgens persberichten, de

procureur-generaal oordeelde dat de Belgische wetgeving strenger mocht zijn dan het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, wat evident is. Dit betekent echter niet dat men het begrip onpartijdigheid op dezelfde wijze dient te benaderen voor een onderzoeksrechter als voor een zetelend magistraat, een opvatting die trouwens ook ten grondslag ligt van artikel 828 van het Gerechtelijk Wetboek.

De voorgestelde tekst, die aansluit bij de rechtspraak van het Europees Hof voor de rechten van de mens, geeft aan dat de door de onderzoeksrechter gestelde handelingen dienen te worden getoetst aan het beginsel van de evenredigheid. Het beginsel van de evenredigheid maakt deel uit van het geheel van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en moet in ieder artikel worden gelezen zonder dat daarvoor enige formele verwijzing noodzakelijk is.

De handelingen van de onderzoeksrechter zullen, met andere woorden, bekeken en beoordeeld moeten worden in het geheel van het door de onderzoeksrechter gevoerde onderzoek, rekening houdend met zijn specifieke opdrachten. Bovendien moet de indruk van partijdigheid niet alleen ontstaan bij de betrokken partij, maar ook bij derden, een verfijning die het Europese Hof reeds jaren geleden in diverse arresten heeft aangebracht. De beweerde subjectieve onpartijdigheid ten opzichte van sommige partijen in hoofdte van de onderzoeksrechter moet, objectief bekeken, bestaan.

Voor alle duidelijkheid dient te worden onderstreept dat de tekst die de commissie voor de Justitie heeft aangenomen enkel de partijdigheid viseert die voortvloeit uit daden door de onderzoeksrechter gesteld in de loop van een gerechtelijk onderzoek ten opzichte van één van de partijen in dat onderzoek. Er wordt dus niet geraakt aan andere wrakingsgronden, opgesomd in artikel 828 van het Gerechtelijk Wetboek, zoals bijvoorbeeld bloedverwantschap, persoonlijk belang, procespartij in een geding tegen één van de partijen of reeds eerder als rechter van de zaak kennis genomen te hebben.

Een ander punt van het wetsvoorstel dat wij vandaag bespreken is de wijziging van de procedure voor onttrekking. Enerzijds zal eenzelfde procedure gelden zowel in strafzaken als in burgerlijke zaken, anderzijds zal deze een tegensprekelijk verloop kennen. De partijen zullen worden opgeroepen om voor het Hof van cassatie te verschijnen ten einde te worden gehoord over de vordering tot onttrekking. Aldus zullen de partijen hun argumenten naar voren kunnen brengen, zal men het evidente rechtsmisbruik van proceduremiddelen kunnen bestrijden en vermijdt men nutteloze procedures in verzet die de indruk geven van een gedateerde heropvoering van een proces.

Dit wetsvoorstel voorziet in een beoordeling van de beweerde partijdigheid van de onderzoeksrechter en in een betere procedure, die nauwer aansluit bij de specificiteit van de opdracht van de onderzoeksrechter. Daardoor worden wet en realiteit opnieuw dichterbij elkaar gebracht en zal in de toekomst het rechtssysteem hopelijk opnieuw voor een stuk als «rechtvaardiger» worden ervaren. Dit laatste is, zeker in het huidige klimaat, absoluut noodzakelijk. Hoe dieper de kloof tussen het formele recht en het algemene gevoel van rechtvaardigheid, hoe nefaster de gevolgen daarvan voor de legitimiteit van de democratische rechtsstaat, die ons doel moet zijn. (*Applaus op alle banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Lallemand.

M. Lallemand (PS). — Monsieur le Président, mon intervention sera brève car M. Vandenberghe a dit des choses essentielles, en tout cas en ce qui concerne la portée de sa proposition. Celle-ci a le mérite d'avoir été très bien formulée et explicitée dans les travaux parlementaires.

La convergence de différentes propositions peut être soulignée puisque celle de M. Verhofstadt, celle de M. Vandenberghe et celle que j'ai déposée avec M. Erdman ont été fusionnées en un seul texte qui réglemente la procédure de dessaisissement pour cause de suspicion légitime.

Ces propositions visent à répondre à des questions qui ont été soulevées lors du récent arrêt de la Cour de cassation concernant cette procédure de dessaisissement d'un juge d'instruction.

En ma qualité de président de la commission, je dois souligner que le texte proposé n'est pas revenu sur cet arrêt. On ne l'a pas contesté ni véritablement mis en discussion. C'est un point très important. Ce qui est mis en question, c'est le bien-fondé de certaines dispositions de la législation qui nous ont paru insuffisantes, imprécises et pouvant entraîner des situations qui n'étaient pas souhaitables.

La proposition définit les critères sur base desquels le renvoi d'un dossier d'un juge d'instruction à un autre peut être ordonné pour cause de suspicion légitime. La proposition de M. Vandenberghe tend à éviter l'application formelle de certains critères de récusation. Il s'est expliqué clairement quant à la portée exacte du texte de sa proposition intégré dans l'ensemble. Il a insisté, à juste titre, sur la différence qui peut exister entre les comportements d'un juge d'instruction et ceux du juge du fond.

Le juge d'instruction est amené à rencontrer les différentes parties à la procédure en diverses circonstances, hors du palais de justice et du cadre solennel des audiences. Il s'agit d'une particularité marquante qui explique pourquoi nous avons centré spécifiquement la réforme sur la procédure en dessaisissement du juge d'instruction.

La proposition de loi que j'ai déposée avec M. Erdman unifie d'abord les deux procédures, civile et pénale. Actuellement, la Cour de cassation peut prononcer une décision de dessaisissement sur le champ, au seul vu de la demande et sans avoir sollicité les arguments des diverses parties au procès. La proposition instaure le débat contradictoire devant la Cour de cassation quand il y a procédure en dessaisissement. Nous pensons que l'examen des arguments de toutes les parties et la réponse circonstanciée qui pourra leur être donnée, permettront de mieux fonder les décisions relatives au dessaisissement. Il n'est pas douteux que la participation de toutes les parties à la procédure contribuera à l'objectivation de cette notion d'impartialité dont a parlé M. Vandenberghe avec tant de soin.

La proposition modifie donc la procédure actuelle en supprimant la possibilité de faire opposition à la Cour de cassation. Notre intention était de combattre un dysfonctionnement manifeste. Je me rappelle que le procureur général à la Cour de cassation avait publiquement affirmé, devant la presse, voici quelques mois, que la cour n'entendrait pas les parties civiles dans le cadre du débat s'instaurant sur le dessaisissement mais que celles-ci pourraient y revenir plus tard et auraient ainsi l'opportunité de faire valoir ultérieurement leurs arguments.

Il faut bien voir que cette possibilité de faire opposition à une décision immédiatement exécutoire peut conduire à un nouvel arrêt de la Cour de cassation qui, par hypothèse, reformulerait le premier en reconnaissant l'opposition fondée. Or, cette décision, par hypothèse, ne pourrait être véritablement suivie d'effets puisque entre-temps, le président du tribunal, le président de la juridiction concernée aurait déjà confié l'instruction à un autre juge. C'est vrai au sein d'un même tribunal; ça l'est encore davantage lorsque l'affaire a été renvoyée à un autre tribunal. Un dossier peut en effet être transmis d'une juridiction à une autre, après une décision de dessaisissement. Cette juridiction nouvelle peut en commencer l'examen. Si une opposition est reconnue fondée, deux ou trois mois plus tard, la nouvelle juridiction saisie devrait renvoyer le dossier à la juridiction d'origine. Tout cela peut être source de confusion et, surtout, d'incohérences graves.

Pour ces raisons, il nous est apparu souhaitable que le débat contradictoire ait lieu dès le début de la procédure afin d'éviter ces errements.

On peut évidemment penser que certaines parties se serviraient de ces nouvelles dispositions et que d'aucuns, peut-être mal intentionnés, nous reprocheraient d'avoir permis qu'elles puissent retarder une instruction dès lors que la cour ne pourrait plus statuer sur le champ. Je rappelle que nous avons spécialement prévu des délais stricts, délais dans lesquels chaque partie devra faire valoir ses arguments. Les réponses des parties à la requête en dessaisissement devront être faites dans les huit jours du dépôt de la requête. Par ailleurs, la cour pourra aussi reconnaître l'urgence et ainsi réduire à deux jours le délai dans lequel le mémoire en réponse des autres parties devra être produit. Les garanties de célérité sont donc particulièrement importantes.

D'autres précautions ont aussi été prises. Pour éviter que la durée de la procédure ne laisse un juge d'instruction, par hypothèse manifestement partial ou dans une situation inadmissible, poser des actes contraires au droit ou à l'intérêt évident des parties, la cour pourra aussi suspendre la procédure et annuler les actes qui auront été faits avant le prononcé de sa décision.

La disposition prévue me semble comporter toutes les garanties nécessaires pour éviter que la procédure ne soit abusivement exploitée par certaines parties. La proposition assure une prise en compte plus équilibrée des intérêts de toutes les parties à une procédure judiciaire, notamment en dessaisissement, et je me réjouis de ce qu'au terme d'un long débat, la commission se soit accordée à l'unanimité sur la réforme.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Boutmans.

De heer Boutmans (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, ik was niet van plan het woord te nemen in deze bespreking, maar ik zal nu toch van de gelegenheid gebruik maken om te zeggen dat ik dit voorstel, dat ik overigens in een van mijn versies mede heb ondertekend, zal goedkeuren.

M. le Président. — La parole est à M. Foret.

M. Foret (PRL-FDF). — Monsieur le Président, ce matin, je me réjouissais à cette même tribune du caractère réfléchi et éclairé des discussions qui ont conduit à l'adoption du projet de loi sur le collège des procureurs généraux et des magistrats nationaux.

J'avoue être plus réservé en ce qui concerne la proposition de loi dont nous discutons actuellement. Cette réserve ne s'applique pas à la finalité de la proposition mais à la manière dont le problème a été traité. Je demande au président de la commission de la Justice de ne pas tenir rigueur du fait que je formule cette remarque. J'ai néanmoins le sentiment que nous n'avons pas suffisamment réfléchi à toutes les conséquences qu'une telle proposition peut engendrer.

Cela étant, mon groupe a voté cette proposition de loi dont M. Desmedt est co-auteur. Je confirme donc que nous la soutiendrons lors du vote en séance publique.

Je saisis cette occasion pour rappeler que notre système judiciaire repose sur de grands équilibres et de grands principes qui ne peuvent être modifiés dans l'improvisation et la précipitation. L'esprit de réforme qui doit nous animer en matière judiciaire doit se traduire par une réflexion rigoureuse, sereine et pondérée. Quelles que soient les tentations en la matière et la pression de l'opinion publique, il s'avère parfois utile d'éviter d'adopter des législations de circonstance ou de voter des textes avec une diligence qui pourrait être interprétée comme étant de la précipitation.

M. Lallemand (PS). — Je comprends votre remarque. Je tiens néanmoins à souligner que le débat a été particulièrement ouvert durant les travaux de la commission de la Justice. Aucune demande d'allongement des délais ou d'examen de mesures complémentaires n'a été formulée. Nous n'avons donc pas précipité le débat. Il s'est terminé «faute de combattants», comme le dit M. Desmedt. Aucune objection ou proposition complémentaire n'ont été exprimées. Si tel avait été le cas, nous y aurions certainement été attentifs et aurions suivi toute piste nouvelle sérieuse. Le débat s'est déroulé dans une ambiance parfaite.

Je répète que je comprends votre remarque car j'ai moi-même été étonné de la rapidité avec laquelle la commission a adopté un tel nombre de propositions importantes. Il est vrai que dans le passé, nous avions tendance à travailler plus lentement. Je tiens cependant à ne laisser planer aucune suspicion quant à l'ouverture d'esprit qui a régné durant le débat et sur la volonté qui était la nôtre d'entendre toutes les objections.

M. Foret (PRL-FDF). — J'espère que les observations que je me suis permis de formuler et que le commentaire que vous venez d'apporter permettront aux uns et aux autres de mesurer la masse du travail accompli durant ces dernières semaines. J'espère également qu'ils comprendront que cette proposition faisait partie d'un ensemble de textes.

Nous progressons incontestablement, mais l'avenir nous apprendra peut-être qu'il eût été possible d'encore améliorer ces dispositions. Quoiqu'il en soit, je confirme que nous les avons approuvées en commission — où nous étions bien présents — et que nous marquerons notre accord sur ce point lors du vote de vendredi.

M. le Président. — La parole est à M. Erdman.

M. Erdman (SP). — Monsieur le Président, je tiens à souligner la rigueur juridique qui anime les travaux de la commission de la Justice sous la houlette de son président. Cela dit, il convient d'être particulièrement attentif aux reproches actuels adressés aux parlementaires, accusés de s'appesantir sur le perfectionnisme des textes pendant que des situations graves perdurent faute de solutions juridiques appropriées. Il est parfois possible de donner rapidement une réponse adéquate à ces problèmes en dépit de la possibilité d'améliorer ultérieurement les textes. En l'occurrence, les exigences pressantes du moment nous interpellent dans la mesure où il est vital de restaurer la confiance de la population à l'égard de la justice, condition *sine qua non* au maintien de l'État de droit.

M. le Président. — La parole est à M. Foret.

M. Foret (PRL-FDF). — Monsieur le Président, le commentaire de M. Erdman s'inscrit parfaitement dans le débat. Chacun appréciera. Afin qu'il n'y ait aucune équivoque sur la question, je répète que je me réjouis de l'évolution actuelle. Vous verrez au travers de mon intervention que cette proposition me semble globalement positive.

La distinction à établir, en matière d'impartialité, entre un juge du fond et un juge d'instruction était souhaitable, compte tenu de leurs situations assez dissemblables dans le déroulement d'un procès. En effet, le Code d'instruction criminelle ne contenait aucune disposition spécifique et la jurisprudence, comme l'a d'ailleurs fait remarquer la Cour de cassation dans son arrêt du 14 octobre 1996, appliquait par analogie l'article 828 du Code judiciaire. Je me suis laissé convaincre par les arguments développés par les auteurs des différentes propositions, et notamment par leurs références à la jurisprudence de la Cour européenne de Strasbourg. À cet égard, le projet de loi constitue une avancée significative.

En second lieu, la mise en place d'une procédure contradictoire qui remet l'ensemble des parties sur un pied d'égalité me paraît heureuse. Elle permettra d'éviter désormais des mouvements d'opinion similaires à ceux qui se sont produits ces derniers mois au cours desquels des personnes, probablement légitimement fondées, ont jugé la situation antérieure anormale. Elle est la garantie d'une procédure honnête et équitable. On ne peut donc qu'être favorable à une réforme qui rétablit davantage le principe d'équilibre entre toutes les parties sur lequel repose le concept fondamental de justice. Ces dispositions permettront à l'avenir d'éviter une succession de procédures telles que nous avons pu les vivre au jour le jour dans les médias au cours de ces dernières semaines. Je serai par contre un peu plus réticent sur le retrait de la condition de se faire représenter par un avocat près la Cour de cassation.

Je serai davantage critique en ce qui concerne la nouvelle définition de la suspicion légitime appliquée aux actes des juges d'instruction. En premier lieu, je note que le principe absolu et intangible de l'impartialité totale et non discutable a vécu. En second lieu, je me pose un certain nombre de questions sur ce que devra être l'attitude de la Cour de cassation dorénavant saisie d'une demande de dessaisissement pour cause de suspicion légitime. Selon quels critères va-t-elle décréter l'objectivité d'une certaine forme de partialité? Où va-t-elle puiser ces critères? Dans les médias? Au près de l'opinion publique? Celle-ci et ceux-là ne vont-ils pas devenir les véritables juges en la matière?

Que vaudra encore dorénavant le sentiment réel de partialité que peut ressentir l'une ou l'autre partie au procès, si elle ne parvient pas à l'objectiver à l'égard des tiers? Faire référence à la perception qu'ont les «tiers» des actes accomplis par le juge d'instruction n'est-il pas contradictoire avec le principe qui veut qu'un procès soit limité au cadre des parties concernées et qu'il se règle uniquement entre ceux-ci et non sur la place publique?

C'est là sans doute que figurent, à mon sens, les réticences à l'égard de cette proposition que je me suis permis d'annoncer, d'entrée de jeu.

Enfin, je note avec un certain regret que le projet a délaissé la procédure prévue actuellement dans le Code d'instruction criminelle au profit de la procédure figurant dans le Code judiciaire. À mon avis, il ne s'agit pas là de la disposition la plus heureuse de la proposition. Le but véritable que nous poursuivions était de donner une nouvelle définition de la suspicion légitime pour les juges d'instruction. Il s'agissait, à cet égard, de ne plus devoir faire référence aux dispositions du Code judiciaire que l'on appliquait par analogie et qui étaient inadaptées à la procédure criminelle. Cela étant fait, pour ce qui est de la procédure elle-même, fallait-il bien faire un trait sur les dispositions du Code d'instruction criminelle ?

Ne perdons pas de vue que l'article 542 de ce code ne vise pas uniquement le juge d'instruction mais qu'il concerne également l'ensemble des juridictions pénales. Il me semble regrettable que, dorénavant, une procédure de règlement concernant des juges pénaux s'effectue selon les règles de droit civil. J'avoue rester prudent sur les conséquences auxquelles conduira cette harmonisation des procédures.

Cela étant, j'ai toujours loué la liberté avec laquelle nous pouvions nous exprimer dans cette assemblée. Je suis heureux que nous ayons pu nous retrouver entre partenaires de la majorité et de l'opposition sans distinction communautaire ou autre.

Nous avons ensemble estimé que cette proposition constituait un « plus » et permettait de faire progresser le débat et de répondre à une certaine angoisse de l'opinion publique.

Malgré les quelques réserves que j'ai exprimées, voilà donc les principales raisons qui nous conduiront à souscrire à l'adoption de cette proposition. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Coveliers.

De heer Coveliers (VLD). — Mijnheer de Voorzitter, wanneer zich een maatschappelijk probleem voordoet, kan men daar op verschillende manieren op reageren. Men kan dat probleem als zeer gewichtig beschouwen en een aantal colloquia of congressen organiseren om te hopen tot een oplossing ervoor te komen. Wanneer men te maken heeft met een scherp aangevoelde vorm van onrechtvaardigheid, kan men vrij snel reageren in de hoop dat dat gevoel van onrechtvaardigheid ten minste verdwijnt, maar weliswaar met de vrees dat men enige tijd later het nieuwe systeem zal moeten evalueren of verfijnen. In deze materie is — terecht — door verschillende groepen in deze vergadering voor de tweede oplossing gekozen. Wanneer een juridisch systeem omwille van een duidelijk hiaat, dusdanig het vertrouwen van de bevolking verliest, dan moet men dat hiaat snel verhelpen, met het risico dat men eventueel later zal moeten bijsturen en verfijnen.

Het pleit voor de Senaat als reflectiekamer dat vanuit drie verschillende hoeken voorstellen zijn gekomen, die uiteindelijk tot één voorstel hebben geleid. Ik heb geen kritiek op dit voorstel, al ben ik mij ervan bewust dat de kritiek die collega Foret heeft geuit, misschien juist kan zijn. Dit zal echter enkel kunnen blijken wanneer het voorstel enige tijd is toegepast.

Ik heb nog een bedenking, die misschien niet rechtstreeks met het voorstel te maken heeft. Alles wat wij rond de figuur van de onderzoeksrechter hebben meegemaakt, nog dagelijks meemaken en wellicht in de toekomst door de aard van de criminaliteit nog meer zullen meemaken, moet ons tot nadenken stemmen. Kunnen wij nog wel vragen dat een menselijk wezen in zich de twee kwaliteiten die vereist worden van een onderzoeksrechter, verenigt? Kunnen wij wel verwachten dat één enkele persoon zowel een onpartijdig rechter als een geëngageerd onderzoeker is? Ik heb daar vragen bij. Misschien kon dit op een ogenblik dat de criminaliteit de maatschappij minder aantastte. Nu echter tasten bepaalde vormen van criminaliteit onze maatschappij zozeer aan en zijn ze soms zo gruwelijk dat ieder rechtgeaard burger, dus ook een onderzoeksrechter, het risico loopt partij te kiezen wanneer hij met

die criminaliteit wordt geconfronteerd of er onderzoek naar moet doen. Ik heb niet onmiddellijk het antwoord op deze vragen. Ik stel ze alleen en hoop dat ze in het kader van een aantal hervormingen zullen worden beantwoord.

Mijnheer de Voorzitter, ik prijs mij gelukkig dat collega Erdman blijkbaar nu al mijn vraag wil beantwoorden.

De heer Erdman (SP). — Mijnheer de Voorzitter, ik wil deze vraag niet beantwoorden. Ik wil alleen onderstrepen hoe belangrijk de opleiding is die voor huidige en toekomstige onderzoeksrechters wordt georganiseerd. Aangezien het volgen van deze cursus een voorwaarde zal zijn voor de benoeming tot onderzoeksrechter, wordt er aan de bekommernis van de heer Coveliers enigszins tegemoet gekomen.

De heer Coveliers (VLD). — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de heer Erdman. Het zou goed zijn op een bepaald ogenblik deze taak te evalueren.

Dit wetsvoorstel, dat een « kamerbrede » meerderheid achter zich heeft, is een goed signaal. Ik durf dit woord bijna niet gebruiken, want er zijn al zovele signalen gegeven. In ieder geval bewijst dit wetsvoorstel dat de Senaat alert kan reageren en op korte termijn een hiaat kan opvullen. Daarom was de VLD het er ook mee eens haar eigen voorstel in het uiteindelijke wetsvoorstel in te passen. Uiteraard zullen wij het wetsvoorstel met enthousiasme steunen en wij hopen dat ook onze collega's van de Kamer het vrij snel zullen goedkeuren. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging verklaar ik ze voor gesloten en bespreken wij de artikelen van het eerste wetsvoorstel.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close, et nous passons à l'examen des articles de la première proposition de loi.

L'article premier est ainsi rédigé :

Article premier. La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 2. L'article 653 du Code judiciaire est remplacé comme suit :

« Art. 653. La demande de dessaisissement est formée par requête motivée signée par une partie ou son avocat, et déposée au greffe de la Cour de cassation.

Dans les vingt-quatre heures du dépôt de la requête, celle-ci est notifiée aux parties non-requérantes, sous pli judiciaire, par le greffier de la Cour. La notification mentionne le texte des articles 648 à 659.

Chacune des parties peut déposer au greffe de la Cour un mémoire en réponse dans les huit jours de la notification. Si elle reconnaît l'urgence, la Cour peut réduire ce délai à deux jours.

Les mémoires en réponse sont immédiatement notifiés au requérant, sous pli judiciaire, par le greffier de la Cour. Les autres parties peuvent en prendre connaissance au greffe de la Cour. »

Art. 2. Artikel 653 van het Gerechtelijk Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Art. 653. De vordering tot onttrekking van de zaak aan de rechter wordt ingesteld bij een met redenen omkleed en door een partij of haar advocaat ondertekend verzoekschrift dat ter griffie van het Hof van cassatie wordt ingediend.

Binnen vierentwintig uren na het indienen van het verzoekschrift geeft de griffier van het Hof hiervan bij gerechtsbrief kennis aan de niet-verzoekende partijen. In de kennisgeving wordt de tekst van de artikelen 648 tot 659 opgenomen.

Elke partij kan binnen acht dagen na de kennisgeving bij de griffie van het Hof een memorie van antwoord indienen. Indien het Hof de zaak spoedeisend verklaart, kan het deze termijn verkorten tot twee dagen.

De griffier van het Hof geeft bij gerechtsbrief onmiddellijk kennis van de memories van antwoord aan de verzoeker. De andere partijen kunnen hiervan inzage nemen op de griffie van het Hof.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. L'article 656 du même Code est remplacé comme suit :

«Art. 656. Dans les vingt-quatre heures du dépôt de la requête, la Cour fixe le jour de l'audience et ordonne :

1° la communication immédiate de la requête et des pièces y annexées aux juges dont le dessaisissement est demandé, pour faire, dans un délai fixe, leur déclaration au bas de l'expédition de l'arrêt;

2° la communication immédiate au ministère public saisi du dossier, pour rendre, dans le même délai, son avis motivé;

3° la convocation des parties à comparaître devant elle, pour être entendues sur la demande de dessaisissement;

4° le rapport, à jour indiqué, par l'un des conseillers nommé par l'arrêt.

La Cour peut ordonner que l'ensemble du dossier lui soit communiqué ou prononcer toute disposition préparatoire à sa décision.

La Cour peut ordonner qu'il soit sursis au jugement du procès, aux procédures conservatoires et d'instruction, et, en matière criminelle, à la mise en accusation ou à la formation du jury.

L'arrêt est notifié immédiatement aux parties, sous pli judiciaire, par le greffier de la Cour.»

Art. 3. Artikel 656 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

«Art. 656. Binnen vierentwintig uren na het indienen van het verzoekschrift bepaalt het Hof de zittingsdag en beveelt :

1° dat van het verzoekschrift en de bijgevoegde stukken onmiddellijk mededeling wordt gedaan aan de rechter tegen wie onttrekking wordt gevorderd teneinde binnen een bepaalde termijn zijn verklaring omdraan op de uitgifte van het arrest te stellen;

2° dat onmiddellijk mededeling wordt gedaan aan het openbaar ministerie dat het dossier behandelt, opdat het binnen dezelfde termijn een met redenen omkleed advies uitbrengt;

3° dat de partijen worden opgeroepen om voor het Hof te verschijnen teneinde over de vordering tot onttrekking te worden gehoord;

4° dat een van de raadsheren die in het arrest wordt aangewezen, op een bepaalde dag verslag uitbrengt.

Het Hof kan bevelen dat het volledige dossier hem wordt medegedeeld en alle maatregelen nemen ter voorbereiding van zijn beslissing.

Het Hof kan bevelen dat de uitspraak over de zaak, de onderzoeksprocedures en de procedures tot bewaring van recht en, wat de strafzaken betreft, de inbeschuldigingstelling of de samenstelling van een jury, opgeschort worden.

De griffier van het Hof geeft de partijen onmiddellijk bij gerechtsbrief kennis van het arrest.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 4. Les articles 654, 655 et 657 du Code judiciaire sont abrogés.

Art. 4. De artikelen 654, 655 en 657 van het Gerechtelijk Wetboek worden opgeheven.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 5. L'article 658 du même Code est complété par un quatrième alinéa libellé comme suit :

«La Cour peut en outre annuler les actes faits avant la prononciation de la décision, par les juges dessaisis.»

Art. 5. Artikel 658 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met een vierde lid, luidende :

«Het Hof kan bovendien de handelingen vernietigen die vóór de uitspraak van de beslissing zijn verricht door van de zaak onttrokken rechters.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 6. L'article 542 du Code d'instruction criminelle est complété par un troisième alinéa, rédigé comme suit :

«Les actes accomplis par un juge d'instruction au cours d'une enquête judiciaire qu'il mène, à l'égard d'une des parties, ne peuvent constituer en soi une cause de suspicion légitime que si leur nature et leur étendue font naître objectivement une impression de partialité.»

Art. 6. Artikel 542 van het Wetboek van Strafvordering wordt aangevuld met een derde lid, luidende :

«Daden ten aanzien van een van de partijen door een onderzoeksrechter verricht in de loop van een door hem gevoerd gerechtelijk onderzoek kunnen op zichzelf slechts aanleiding geven tot gewettigde verdenking wanneer uit hun aard en omvang objectief bekeken een indruk van partijdigheid ontstaat.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 7. L'article 545 du même Code est remplacé comme suit :

«Art. 545. La chambre de la Cour de cassation, qui connaît des pourvois en matière criminelle, correctionnelle ou de police, statue conformément aux articles 648 à 653, 656, 658 et 659 du Code judiciaire.»

Art. 7. Artikel 545 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

«Art. 545. De kamer van het Hof van Cassatie die kennis neemt van het cassatieberoep in criminele, correctionele en politiezaken, doet uitspraak overeenkomstig de artikelen 648 tot 653, 656, 658 en 659 van het Gerechtelijk Wetboek.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 8. Les articles 543, 544, 546, 547, 548, 549, 550 et 551 du Code d'instruction criminelle sont abrogés.

Art. 8. De artikelen 543, 544, 546, 547, 548, 549, 550 en 551 van het Wetboek van Strafvordering worden opgeheven.

— Adopté.

Aangenomen.

De Voorzitter. — We stemmen later over het wetsvoorstel in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble de la proposition de loi.

Dames en heren, onze agenda voor vandaag is afgewerkt.

Notre ordre du jour est ainsi épuisé.

De Senaat vergadert opnieuw donderdag 19 december 1996 om 10 uur.

Le Sénat se réunira le jeudi 19 décembre 1996 à 10 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten om 17 h 50 m.)

(La séance est levée à 17 h 50 m.)